Téma: **KKV stratégia**

Időszak: 2014-2020

Dátum: 2014. július 15.

<u>Orbán Viktor nyilatkozata (2014. július 2.)</u>

„Hiába mutatnak jól a magyar nemzetgazdaság számai – legyen szó államadósságról, költségvetési hiányról vagy fizetésimérleg-egyensúlyról –, önmagában ezek nem teszik kiszámíthatóvá, biztossá a gazdaságot. (…) a gazdasági rendszert a valóságos élet teszi kiszámíthatóvá, a valóságos élet pedig Magyarországon elsősorban a kkv-k világát jelenti.”

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú szerződés teljesítésére készült

A NEMZETGAZDASÁGI STRATÉGIA NEMZETKÖZI DIMENZIÓI

Nemzetgazdasági Minisztérium

2014. július 15.

Tartalom

Vezetői összefoglaló 5

Bevezetés 11

I. Környezetelemzés 13

I.1. Globális megatrendek és a jövő technológiái 13

I.2. Globális és Európai Uniós trendek a külkereskedelemben és a tőkeáramlásban 18

I.3. Világgazdasági trendek a tőkeáramlásban 22

I.4. Magyarország külgazdasági versenytársainak elemzése 26

I.5. A külgazdasági versenyképesség szempontjából döntő tényezők elemzése 33

II. Benchmarking 35

II.1. Benchmark országok kiválasztása 35

II.2. Választott országok külgazdasági stratégiájának elemzése 37

III. Magyarországi helyzetelemzés 44

III.1. A magyar külgazdasági növekedés korlátai 44

III.2. Magyarország külgazdasága az elmúlt 10-15 évben 46

Export 46

Import 50

Tőkeáramlás 53

III.3. A magyar gazdaság külkereskedelmi húzóágazatainak vizsgálata 63

III.4. A magyar intézményrendszer áttekintése 65

III.5. Hazai KKV-k exportorientáltsága 70

III.6. Hazai Kis- és Középvállalkozások export-ösztönzésének lehetőségei 76

III.7. Pénzügyi és finanszírozási modell az EU-s források bevonásának lehetőségei 77

COSME program 77

Strukturális és kohéziós alapok tisztán hazai felhasználású forrásai 78

Európai Területi Együttműködés programjai 79

III.8. A hatályos alap stratégiákhoz való illeszkedés 81

III.9. A külgazdasági szakdiplomaták által megfogalmazott javaslatok 87

IV. Javaslat a magyar külgazdasági stratégia koncepciójára 89

IV.1.Az elemzésből levont következtetések.....89

IV.2. Stratégiaalkotás.....91

IV.3. Szintetizált célrendszer 93

IV.4. Az intézményrendszer finomhangolása.....96

IV.5. Feladatok meghatározása és lebontása.....98

Mellékletek 100

Ausztria áru és szolgáltatásexportja.....100

Németország áru és szolgáltatásexportja 100

Svájc áru és szolgáltatásexportja.....101

Csehország áru és szolgáltatásexportja.....101

Finnország áru és szolgáltatásexportja 102

Irodalomjegyzék:..... 103

Vezetői összefoglaló

A globalizáció eredményeképpen a világkereskedelem és a külgazdaság a nyitott országok számára kiemelkedően fontos tényezővé vált. Az ország versenyképességének javítása szempontjából fontos szerepet kaphatnak a külkereskedelem fejlesztését célzó, kapacitásnövelő beruházások, ugyanakkor fontos hangsúlyozni a fordított kauzalitást. A gazdasági fejlettség, versenyképesség, a jövő húzóágazataira koncentráló gazdaságszerkezet eredményeképpen növekszik az export volumene és hozzáadott értéke. Másképpen megfogalmazva: nem várhatjuk el, hogy kizárólagosan az export fejlesztése elvezethet a gazdaság szerkezet-váltáshoz és a versenyképesség növekedéséhez. Éppen ez a legfontosabb érvünk az mellett, hogy a gazdaságfejlesztési és ösztönzési programokból, stratégiákból vezessük a külgazdasági dimenziókat.

A világkereskedelemben a **távolság** továbbra is kulcsszerepet játszik. A távolság természetesen nem csupán kilométerben mért távolságot jelent – annak négy különböző elemének mindegyike meghatározó az országok kereskedelmének intenzitásában. A **kulturális** távolság magába foglalja többek között a nyelvi, vallási, népcsoportbeli, illetve szociális normákat illető különbségeket, míg az **adminisztratív** távolságot tekintve nem hagyható figyelmen kívül a közös pénzügyi és politikai szövetség, valamint az adott országok közötti politikai viszonyok. A távolság harmadik eleme a jól ismert **földrajzi** távolság mely a fizikai távolság mellett magában foglalja a közös határvonalakat, a vízi összeköttetést, az éghajlati különbségeket és az országok abszolút nagyságát. Végül, a negyedik elem a **gazdasági** távolság, mely a jövedelmi különbségekre, a természeti, pénzügyi és emberi erőforrásbeli különbségekre, illetve az infrastrukturális különbségekre utal. A távolság kiemelt szerepének ismeretében egyértelmű, hogy az EU egy viszonylag zárt közösségnek tekinthető, ahol mind az import, mind az export forráspiaca illetve célpiaca 55-60%-ban magán a Közösségen belül található.

Az exportteljesítmény és a GDP növekedés között pozitív kapcsolat található, amelyben az átlagos reál GDP növekedési ütemet meghaladja az export növekedési üteme, ám ez a növekedési-prémium az elmúlt évtizedekben egy egyértelmű trend nélkül fluktuált. A termék-és szolgáltatásexportjának szerkezete, felvevőpiacainak összetétele, valamint külföldi működő tőke kihelyezési képessége alapján Magyarország természetes versenytársai a külkereskedelem gravitációs elmélete alapján elsősorban **Csehország, Szlovákia, Ausztria, Szlovénia, és Románia**, amely országok esetében a gazdaságszerkezet, a külgazdasági kitettség és a versenyképesség határozza meg az export növekedési ütemének lehetséges maximális növekedési dinamikáját. Magyarország gazdasági versenyképességének elengedhetetlen feltétele a külföldi tőke bevonása. A külföldi tőkebefektetések világgazdaságban betöltött szerepe egyre fontosabbá vált az elmúlt 20 évben. Az FDI minden más világgazdaságra jellemző makró-mutatónál nagyobb ütemben növekedett és igen koncentráltan zajlott.

Az elemzésünk elkészítése során (nemcsak a versenytársakból) kiválasztottuk azokat az országokat, amelyekkel összehasonlíthatjuk a nemzeti külgazdasági stratégiánkat. Ez a kiválasztás több lépcsőben történt, melyek során azonosításra kerültek a hazánkhoz geo-stratégiai, illetve

gazdasági tekintetben hasonló országok, valamint a legversenyképesebb országok. A benchmark országok Magyarországhoz viszonyított hasonlósága (Ausztria, Csehország), illetve a vizsgált országok versenyképességi rangsorban elfoglalt kedvező pozíciói (Németország, Svájc és Finnország) biztosítják azt, a külgazdasági stratégiai kiértékelése a lehető legmegfelelőbb országokra valósuljon meg. A kiválasztott külgazdaságilag sikeres országok mind rendelkeznek hatályos külgazdasági stratégiával, mely stratégiák alapvető eleme, hogy szorosan illeszkednek az adott állam általános nemzeti fejlesztési stratégiájához. Az elemzés során fontos, meghatározó szerepet játszott a benchmark országok intézményrendszerének ismertetése, és annak dinamikájának bemutatása. Az intézményrendszer mellett az egyes stratégiák tartalmi elemei, majd pedig a Magyarország számára levonható következtetések, tapasztalatok, best-practice-k voltak a leginkább hangsúlyosak.

A vizsgált stratégiák pontos, értelmezhető és visszamérhető célokat tartalmaznak. A meghatározott jövőképet a stratégiai célok követik, majd ezek operacionalizálása és a célok esetleges további bontása horizontális és szektorális területekre. A feladatokhoz eszközök és a visszaméréshez, utókövetéshez szükséges monitoring mutatók tartoznak. Jellemző, hogy a stratégiák mentén az egyes országok törekszenek az intézményrendszerben meglévő szinergiák hatékony kihasználására, azaz olyan struktúrák kialakítására, ahol hatékony együttműködések alakulhatnak ki a részt vevő állami és nem-állami szereplők között. Az esetleges intézményi változások sokkal inkább finomhangolásként valósulnak meg, mintsem, hogy egyes struktúrákat teljesen újraszerveznének, megszűntetnének, ehhez megfelelő eszköz az évenkénti utókövetés, melynek során lehetőség nyílik a lépésenkénti változások átvezetésére és a hatások lekövetésére.

A best-practice országok gyakorlatainak megismerése és meghonosítása más országok esetében is a stratégia részét képezi. Ilyenek például a „bottom-up" megközelítés a szakpolitikai stratégiák esetében, amely a piacon jelenlévő igényekből indul ki, és erre építik rá az ország exportkínálatát, amely így versenyképes és fenntartható növekedést tud produkálni. Ilyen a „one-stop-shop", azaz egyablakos ügyintézési, információszerzési lehetőség az exportálni kívánó vállalatoknak, illetve a projektszervezet létrehozása a meglévő erőforrások felhasználásával, koordinációs szereppel, a központi kormányzati irányítás alatti titkársággal. Ilyen cél a központi költségvetésen kívüli szereplők a kereskedelmi és külkereskedelmi kamarák intenzív integrálása a szoros és hatékony együttműködés érdekében.

A globális megatrendeket, a jövő indukálta változásokat, a versenytárs és benchmark országokat elemezve, tanulságok levonását követően elvégeztük a hazai gazdaság és külkereskedelem elemzését. Magyarország gazdaságszerkezetéből, méretéből, földrajzi elhelyezkedéséből adódóan **kis, nyitott gazdaságú ország**. Mivel az ország belső felvevőpiaca kisméretű, ezért a termékek és szolgáltatások külkereskedelme magas arányt ér el. Magyarország **exportjának 75%-a az Európai Unió országaiba irányul**, ezen belül is a régi tagországok vannak előnyben a 2004 után csatlakozott országokkal szemben. **Az újonnan csatlakozott országokkal folytatott export aránya folyamatosan nő**, míg a régi tagországokba irányuló export aránya kis értékben, de csökken. Magyarország esetében elmondható, hogy **legjelentősebb exportpartnere továbbra is Németország**, ahova a magyar export 25%-a érkezik 2010 után is.

A magyar **termékimport szerkezetében** a gépek és szállítóeszközök – és azon belül is főként a közúti és egyéb járművek behozatalának – aránya továbbra is meghatározó, 45-53% közötti. Ezt követik a feldogozott termékek 35% körüli aránnyal, melyek közül a legfontosabb importcikkek a vas- és acéltermékek, az egyéb fémtermékek, valamint a műanyagok. Az energiahordozók esetében a kőolaj és kőolajtermékek, valamint gáz behozatala, addig az élelmiszerek tekintetében a cukor és cukorkészítmények, illetve az állati takarmányok importja mondható a jelentősnek. Magyarország importjának közel 70%-a az Európai Unió országaiból származik. Megfigyelhető, hogy a régi tagállamok szerepe csökken, míg az újonnan csatlakozott tagállamok szerepe a Magyarországra érkező importban növekszik. A termékimport behozatali országai között is első helyen Németországot találjuk, szerepe nem csökkent 2000 óta, a Magyarországra érkező import áruk 25%-a Németországból érkezik. Oroszország és Ausztria tartja második és harmadik pozícióját, míg a 2000-ben jelentős olasz, francia, brit és amerikai importot megelőzi 2013-ra a szlovák, a kínai, a lengyel, és a cseh behozatal, valamint növekvő ütemet mutat Románia és Ukrajna szerepe.

A 2012-es adatokat figyelembe véve Magyarországon végrehajtott külföldi közvetlentőke-befektetések állományának legnagyobb része (26,4%) Németországból származik. Meghatározó szerepe van még Luxemburgnak (12,8%), Hollandiának (12,3%), Ausztriának (11,5%), Franciaországnak (4,4%) és az USA-nak (3,2%). Azonban figyelembe kell venni, hogy a magas luxemburgi, illetve holland befektetési összeg sok esetben arra vezethető vissza, hogy számos vállalat az ottani leánycégén keresztül valósítja meg a befektetését. Összességében a közvetlentőke-befektetések állományának 78,6%-a származik az Európai Unióból, ám nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a jelenleg Magyarországra érkező közvetlen tőke befektetések egy része már nem a tíz meghatározó országhoz köthetőek, hanem Dél-Koreából, Kínából, Izraelből, Kanadából és Oroszországból érkeznek. Legnagyobb mértékű növekedést az európai befektetési állomány produkálta, de jelentős mértékben, mintegy 19%-kal növekedett az amerikai befektetések állománya is. A növekedés mértéke Ausztria tekintetében 7,81%-os volt.

A tanulmányban áttekintettük a hazai intézményrendszer és a finanszírozás módszertanok rendszerét is, valamint tekintettük a hazai KKV exportfejlesztés és finanszírozási rendszereit különös tekintettel az EU források bevonásának lehetőségeire.

A nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenzióinak feltárásakor figyelembe vettük Magyarország általános gazdaságfejlesztési stratégiai irányait, valamint azon szakpolitikai stratégiákat, amelyek az egyes szakterületek ágazati problémáit és az azokra adható válaszokat vázolják fel. A nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenziója jellegéből adódóan a leginkább átfogó stratégiáktól kezdődően egészen a szakpolitikai stratégiákig számos területtel mutat illeszkedést. Ennek okán megvizsgáltuk a magyar gazdaságfejlesztés alapstratégiáit, az Új Széchenyi Tervet, valamint a Magyar Növekedési Tervet. Ágazati stratégiák szintjén a gazdaság-és külgazdaság fejlesztés mindenképpen érintkezési pontot mutat a következő stratégiákkal: KKV Stratégia, K+F+I Stratégia, Külgazdasági Stratégia, Nemzeti Energiastratégia, Wekerle terv, Turizmusfejlesztési stratégia.

Az elemzésekből levezettük stratégiai koncepcióra adott ajánlásunkat és megfogalmaztuk a külgazdasági stratégia vízióját:

Kiemelt feladat egy „hazai tulajdonú KKV" termékkataszter létrehozása, amely célorientáltan összegzi azokat a termékeket, szolgáltatásokat, amelyek magas hozzáadott értékű, a jövő húzóágazataiban, a tradicionális piacokon értékesíthetők, valamint összegyűjti és azonosítja azokat a kompetenciákat és fejlesztési lehetőségeket, amelyek kibontakoztatására a KKV-kat célzott fejlesztési forrásokhoz kell juttatni. Az export-finanszírozás megszervezésére és a termék-szolgáltatás piacra juttatására az egyablakos exportlehetőség ügyintézés bevezetését, valamint az intézmények közötti tevékenységek koordinálására a "Team-Hungary" projektszervezetek létrehozását javasoljuk.

Magyarország hatalmas lehetőségek előtt áll a 2008-ban kezdődött gazdasági válságból történő kilábalás folyamán. Új technikák, új intézményi megoldások és finanszírozási módszerek mellett új iparágak, új húzó ágazatok születtek. A tanulmányunkban rámutatunk, hogy Magyarország nagy-mértékben export-függő, nyitott gazdasággal rendelkező ország, amely széles lehetőségekkel rendelkezik kiváló geostratégiai helyzetéből következően. A lehetőségek célzott és hatékony kihasználása révén javulhat a versenyképességünk, amely alapvetően meghatározza egy ország sikerességét a külpiacokon. Törekednünk kell az export termelés hozzáadott érték növelésére és olyan szolgáltatásban kell az exportpiacokra lépnünk, amelyben képesek vagyunk a versenyelőnyünket megtartani.

Az elemzési eredményeket szem előtt tartva a stratégiaalkotás során három látszólag nagyon egyszerű, valójában azonban igen összetett kérdésre kerestük a választ:

1. Mit? – azaz milyen célrendszer keretein belül határozzuk meg a stratégiát, milyen iparágakkal, milyen célpiacokat célozzunk az exportstratégia során
2. Ki? – azaz mely intézmények kooperációjával határozzuk meg, illetve hajtsuk végre a stratégiát, milyen állami és nem állami szereplők vegyenek részt a stratégiaalkotásban és végrehajtásban
3. Hogyan? – azaz milyen eszközrendszerben, milyen akciók sorozataként hajtsuk végre a stratégiát

A stratégiaalkotás során annak három klasszikus lépését követtük – a jövőkép meghatározása után, stratégiai célokat fogalmaztunk meg, illetve akciókat dolgoztunk ki.

Stratégiai célok:

A magyar gazdaság külpiaci szerepének erősítése:

A magyar gazdaság nyitott és kis belső piaccal rendelkező volta miatt a központi gazdaságstratégiákban megfogalmazott gazdasági stabilizáció és stabil növekedési pálya nem képzelhető el a magyar gazdaság külpiaci szerepének javulása nélkül.

A magyar versenyképesség fejlesztése:

A magyar gazdaság versenyképességének javulása egy külgazdaságilag sikeresebb és ezáltal gazdaságilag stabilabb ország megteremtéséhez járul hozzá. A gazdaság versenyképességének növelése magával hozza a fenntartható gazdasági növekedés lehetőségét.

A KKV-k nemzetköziesedésének támogatása:

Magyarország exportszerkezetének földrajzi és szerkezeti diverzifikálása érdekében, valamint az ennek következtében létrejövő nettó export növekedésben jelentős szerepet játszanak a hazai Kis-és Középvállalatok. Ezen vállalatok nemzetközi piacra lépésének és piacszerzésének támogatása a magyar külgazdaság egyik legfontosabb feladata.

KKV exportpotenciáljának kialakítása:

A magyar kis-és középvállalkozások exportértékesítésre való felkészítése elengedhetetlenül fontos annak érdekében, hogy ki tudjanak lépni a nemzetközi piacra. Olyan kereslet és kínálat oldali támogatásra van szükség, amely elősegíti, támogatja azokat a vállalkozásokat, amelyek potenciálisan alkalmasak a nemzetközi piacra lépésre.

A „Magyar nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenziói" tanulmány stratégiaalkotás modulja során két **vezérelvet** vettünk figyelembe, melyek a versenyképesség, illetve a hozzáadott érték.

A tanulmány több szálon keresztül kapcsolódik az aktuális magyar stratégiákhoz, valamint több ponton illeszkedik a külgazdasági szakdiplomaták által megfogalmazott javaslatokhoz. A magyar gazdaságfejlesztés stratégiai irányvonalai, amint az az Új Széchenyi Tervben, valamint a Magyar Növekedési Tervben is megfogalmazásra kerülnek a **fenntartható gazdasági növekedést,** valamint a **foglalkoztatást** helyezik előtérbe. Mindkét terület szervesen kapcsolódik azon nemzetközi célokhoz, melyek ebben a tanulmányban megjelennek. A fenntartható gazdasági növekedés alapvető motorja a **nettó export értékesítés növelése** lehet elsősorban, amely nem jelent mást, minthogy az importszükséglet csökkentésével és/vagy az export mennyiségi növelésével a kereskedelmi mérleg pozitívban tartható, ezzel javítva a magyar fizetési mérleg helyzetét és lehetővé téve a gazdasági fejlődés beindulását.

A magyar vállalatok külföldi befektetései állományának vizsgálata alapján a következő területek azonosíthatóak, mint a fejlődés kulcságazatai:

- Egészségipar/gyógyszeripar: gyógyító, megelőző és rehabilitációs szolgáltatások, innovatív orvostechnikai eszközök és a hozzájuk kapcsolódó kutatások, klinikai kutatások, biotechnológia, stb.
- Kreatív, innovatív iparágak, úgymint fejlett robotika, mely azonban szorosan kapcsolódik az egészségiparhoz is, mesterséges intelligencia alapú szoftverfejlesztések
- Járműipar, autonóm járművek és a kapcsolódó technológiák: a járműipari alkatrészgyártó beszállítói rendszerek mellett a járműipari innovációk és kutatás-fejlesztési kapacitások

magasabb szintű kihasználása jelenthet növekedést a területen. Ide sorolhatóak még a komplett navigációs rendszerek, kommunikációs és biztonsági rendszerek.

- Szolgáltatások: ide tartoznak például a felhő technológiák is. A nemzetközi óriásvállalatok felhőivel szemben a magyar szolgáltatások is labdába tudnak rúgni. Előnyük többi között, hogy az adatok Magyarországon maradnak, az elszámolás forintalapú és a szerződés magyar nyelvű.
- Megújuló energiák és a hozzájuk kapcsolódó tudományos és mérnöki kutatások: legfőbb kiugrási lehetőségek, és területek hazai vonatkozásai a napenergia és a vízgazdálkodás.
- Kreatív, innovatív iparágak: kreatíviparként határozzuk meg azokat a tevékenységeket, amelyek egyidejűleg teremtenek üzleti és kulturális értéket. A magyar kreatívipar nemzetközi viszonylatban is releváns része a globális piac dominálta ágazatok (terméktervezés, technológia, grafika, divattervezés stb.) alkotják, amely ágazatok szereplői a világpiacra termelnek, itt nincs is önálló hazai piac, a magyar piac csak a világpiac egy szeglete. A kreatívipar gazdasági teljesítményét vizsgálva megállapítható, hogy exportja közel kétszer gyorsabban nő, mint a gazdaság egésze.

A sikeres nemzetközi stratégia érdekében az intézményi rendszer finomhangolását javasoljuk. Az intézményrendszer radikális átalakítása helyett, egy projektszervezet jellegű működés biztosítja a hatékonyságot. A különböző intézmények szereplőinek érdekei és tudása becsatornázásra kerül, és ez megteremti az összhangot az állami intézmények, finanszírozási szereplők, és a nem állami szakmai érdekképviseletek között. Fontos hangsúlyozni azt, hogy nem az intézményeket integrálását javasoljuk, hanem annak felkutatását, hogy hol találhatóak a szakértői kompetenciák.

Bevezetés

A Századvég Gazdaságkutató azt a megtisztelő felkérést kapta a Nemzetgazdasági Minisztériumtól, hogy a hazai külgazdasági stratégiát készítse el. Ehhez valamennyi nyilvánosan elérhető dokumentum rendelkezésünkre állt, megkaptuk a Külgazdasági Szakdiplomaták körében elvégzett 2013 vizsgálat eredményét, és az NGM megszervezett két személyes találkozót tőke-export és import kérdésekben. Vezetői mély-interjúkat, illetve probléma feltáró, probléma azonosító work-shopok-at nem tartottunk. Az elkészült tanulmány egy a globális trendekből és a versenytársak, illetve a benchmark országok legjobb üzleti gyakorlatából, valamint a hazai gazdaság lehetőségeiből levezetet külgazdasági koncepció tervezet, amelynek finomhangolása a külgazdaságért felelős politikusok és szakértők együttműködésében születhet meg.

A tanulmányban a termék-és szolgáltatásexportjának szerkezete, felvevőpiacainak összetétele, valamint külföldi működő tőke kihelyezési képessége alapján Magyarország természetes versenytársaiként a külkereskedelem gravitációs elmélete alapján elsősorban Csehországot, Szlovákiát, Ausztriát, Szlovéniát, és Romániát azonosítjuk. Továbbá kiválasztottuk azokat az országokat, amelyekkel összehasonlíthatjuk a nemzeti külgazdasági stratégiánkat és azok legjobb gyakorlatát felhasználhatjuk a javaslattétel során. A benchmark országok Magyarországhoz viszonyított hasonlósága (Ausztria, Csehország), illetve a vizsgált országok versenyképességi rangsorban elfoglalt kedvező pozíciói (Németország, Svájc és Finnország) biztosítják azt, a külgazdasági stratégiai kiértékelése a lehető legmegfelelőbb országokra valósuljon meg. A kiválasztott külgazdaságilag sikeres országok mind rendelkeznek hatályos külgazdasági stratégiával, mely stratégiák alapvető eleme, hogy szorosan illeszkednek az adott állam általános nemzeti fejlesztési stratégiájához.

A globális megatrendeket, a jövő indukálta változásokat, a versenytárs és benchmark országokat elemezve, tanulságok levonását követően elvégeztük a hazai gazdaság és külkereskedelem elemzését. Magyarország gazdaságszerkezetéből, méretéből, földrajzi elhelyezkedéséből adódóan kis, nyitott gazdaságú ország. Mivel az ország belső felvevőpiaca kisméretű, ezért a termékek és szolgáltatások külkereskedelme magas arányt ér el. Ezek következtében külgazdasági stratégia nem lehet független a gazdaságfejlesztési stratégiáktól, éppen ezért használjuk a pontosabb Nemzetgazdasági Stratégia Nemzetközi Dimenziói elnevezést.

A tanulmányban áttekintjük a hazai intézményrendszer és a finanszírozás módszertanok rendszerét is, valamint tekintjük a hazai KKV exportfejlesztés és finanszírozási rendszereit különös tekintettel az EU források bevonásának lehetőségeire.

A nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenzióinak feltárásakor figyelembe vesszük Magyarország általános gazdaságfejlesztési stratégiai irányait, valamint azon szakpolitikai stratégiákat, amelyek az egyes szakterületek ágazati problémáit és az azokra adható válaszokat vázolják fel. A nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenziója jellegéből adódóan a leginkább átfogó stratégiáktól kezdődően egészen a szakpolitikai stratégiákig számos területtel mutat illeszkedést. Ennek okán megvizsgáljuk a magyar gazdaságfejlesztés alapstratégiáit, az Új

Széchenyi Tervet, valamint a Magyar Növekedési Tervet. Ágazati stratégiák szintjén a gazdaság-és külgazdaság fejlesztés mindenképpen érintkezési pontot mutat a következő stratégiákkal: KKV Stratégia, K+F+I Stratégia, Külgazdasági Stratégia, Nemzeti Energiastratégia, Wekerle terv, Turizmusfejlesztési stratégia.

A stratégiaalkotás során annak három klasszikus lépését követtük – a jövőkép meghatározása után, stratégiai célokat fogalmazunk meg, illetve akciókat dolgozunk ki. A tanulmány stratégiaalkotás modulja során két **vezérelvet** veszünk figyelembe, melyek a versenyképesség, illetve a hozzáadott érték. A tanulmány stratégiai célok megfogalmazásával zárul.

I. Környezetelemzés

I.1. Globális megatrendek és a jövő technológiái

A globális megatrendek vizsgálata során top-tier tanácsadó cégek, Big Four könyvvizsgáló cégek, illetve egy elismert nemzetközi piackutató cég elemzéseit vettük alapul. A kutatás során a vizsgált cégek elemzéseinek többségében hangsúlyosan megjelennek a demográfiai változások, a globális hatalmi pozíciók átrendeződése, a technológiai változások kiemelt szerepe, illetve az erőforrás-szűkösség.

Tanácsadó cég	Globális trendek és változások
McKinsey & Company	▪ A digitalizáció és a technológia fejlődés minden iparágat átalakít ▪ 12 fő technológiai változás: mobilinternet, tudásmunka automatizálás, dolgok hálózata, felhő technológia, robotika, autonóm járművek, új géntudomány, energiatárolás, 3D nyomtatás, fejlett anyagok, fejlett olaj és gázkitermelés, megújuló energiák
BCG	▪ Ideiglenesen visszaeső trendek: kereskedelem, harc a tehetségekért, M&A, pénzügyi innovációk, vagyoni egyenlőtlenségek ▪ Folyamatosan növekvő trendek: erősödő középosztály, elöregedő társadalom, urbanizáció, erőforrás-szűkösség, nanotechnológia, felhő alapú számítástechnika, okos eszközök, biotechnológia ▪ Tovább erősödő trendek: outsourcing és tőkeáramlás fejlődő országokba, elektronikus kereskedelem, mobil kommunikáció, növekvő aggodalom
pwc	▪ Globális megatrendek: demográfiai változások, gazdasági hatalmi változások, gyorsuló urbanizáció, erőforrás-szűkösség, technológiai áttörések
KPMG	▪ Globális megatrendek: demográfiai változások, az egyének felemelkedése, technológiai fejlődés, gazdasági összefonódás, államadósság, gazdasági hatalomváltás, klímaváltozás, erőforrás-szűkösség, urbanizáció
Gartner	▪ Technológiai újítások: autonóm járművek, 3D szkenenlés, „dolgok hálózata, big data, 3D nyomtatás, felhő-alapú számítástechnika, prediktív elemzés, stb.

Forrás: Századvég kutatás

A McKinsey nemzetközi tanácsadó cég a digitalizáció és a technológiai fejlődés iparágakra gyakorolt forradalmi hatását hangsúlyozza, és 12 olyan technológiai változást azonosít, melyek meghatározó szerepet fognak betölteni a jövőben. E technológiák döntő része az informatikához és kommunikációhoz (mobilinternet, tudásmunka automatizálás, dolgok hálózata, felhő technológia, robotika, autonóm járművek), egy része az energetikához (fejlett olaj és gázkitermelés, energiatárolás, megújuló energiák), egy része a gyógyászathoz (géntudomány), egy része pedig a termelőiparhoz kapcsolódik (fejlett anyagok).

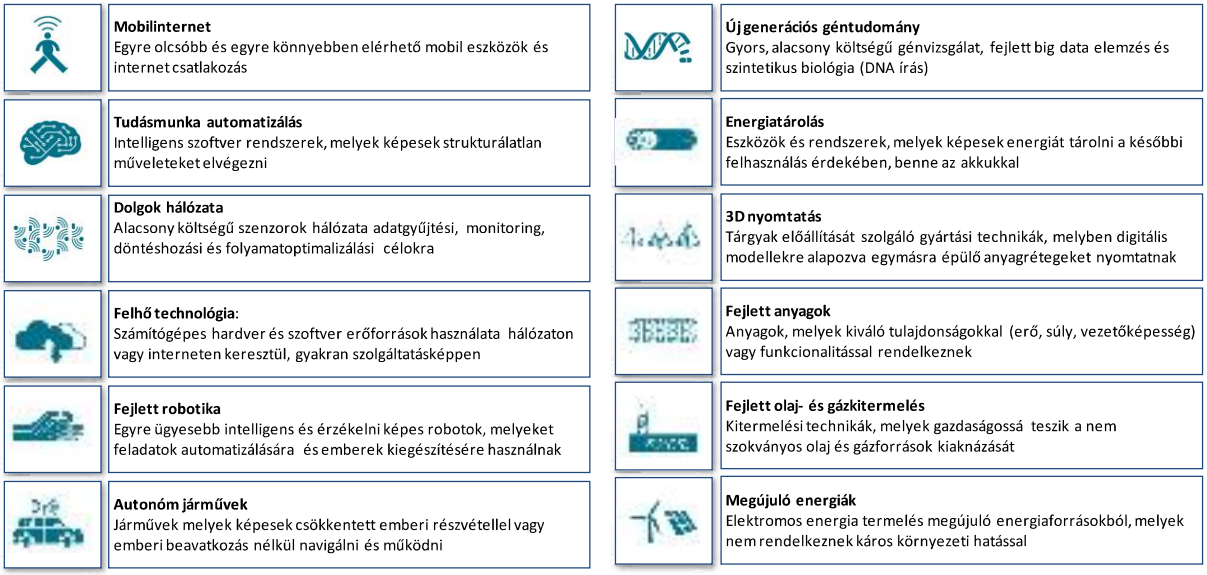

Forrás: McKinsey& Co., 2014

A BCG a szerint csoportosítja a globális megatrendeket, hogy azok a válság következtében visszaszorultak, tovább nőttek, vagy még inkább erősödtek-e. A pénzügyi-gazdasági válság hatására ideiglenes háttérbe szorult trendek közé olyan, szorosan a gazdasági aktivitáshoz kapcsolódó trendek tartoznak, mint a kereskedelem, harc a tehetségekért, felvásárlások és összeolvadások (M&A), illetve pénzügyi innovációk. A válság ellenére folytatódó trendek közé tartozik a fejlődő országok fogyasztóinak felemelkedése, a demográfiai trendek (elöregedő társadalom), az urbanizáció, az erőforrás-szűkösség, technológiai változások (nanotechnológia, felhő alapú számítástechnika, okos eszközök), illetve egészségügyi trendek (organikus termékek, biotechnológia). Végül, a válság hatására még tovább erősödő trendek is azonosításra kerültek, úgy mint a fejlődő országok vállalatainak felemelkedése mint versenytárs és partner (outsourcing, tőkeáramlás), online migráció (elektronikus kereskedelem, online közösségek felemelkedése), technológiai változások (mobil kommunikáció, sávszélesség), illetve a gazdasági szereplőkhöz kapcsolódó aggodalom jelensége.

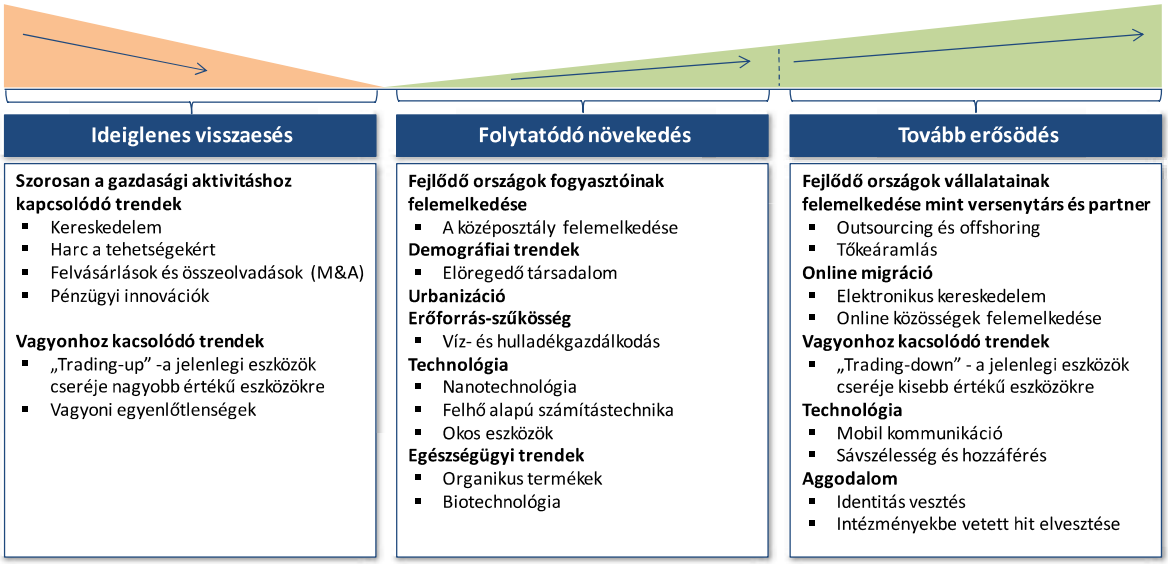

Forrás: BCG, 2014

A PwC könyvvizsgáló és tanácsadó cég PwC öt globális megatrendet azonosít – demográfiai változások, erőforrás szűkösség, gazdasági hatalomváltás, urbanizáció, és technológiai áttörések. Az azonosított megatrendeket szemléletes példákkal támasztja alá. A d**emográfiai változások** eredményeképpen 2050-re várhatóan 21%-ra nő a 60 év feletti népesség aránya a világ népességén belül. A kialakuló erőforrás-szűkösség arra vezethető vissza, hogy 2030-ra jelentősen nő az energia-, víz-, és élelmiszerszükséglet. A gazdasági hatalomváltás eredőjeként 2050-re az E7 országok (Kína, India, Brazília, Oroszország, Indonézia, Mexikó és Törökország) súlya duplája lesz a G7-nek. A gyorsuló urbanizációt jól szemlélteti az, hogy 2050-re a városi népesség száma várhatóan 72%-kal nő a jelenlegihez képest. Végül, a forradalmi technológiai áttörések közé tartozik például az összekapcsolódó mobil eszközök számának dinamikus növekedése – 2020-ra egy személy átlagosan több mint 6 összekapcsolódó mobil eszközzel fog rendelkezni.

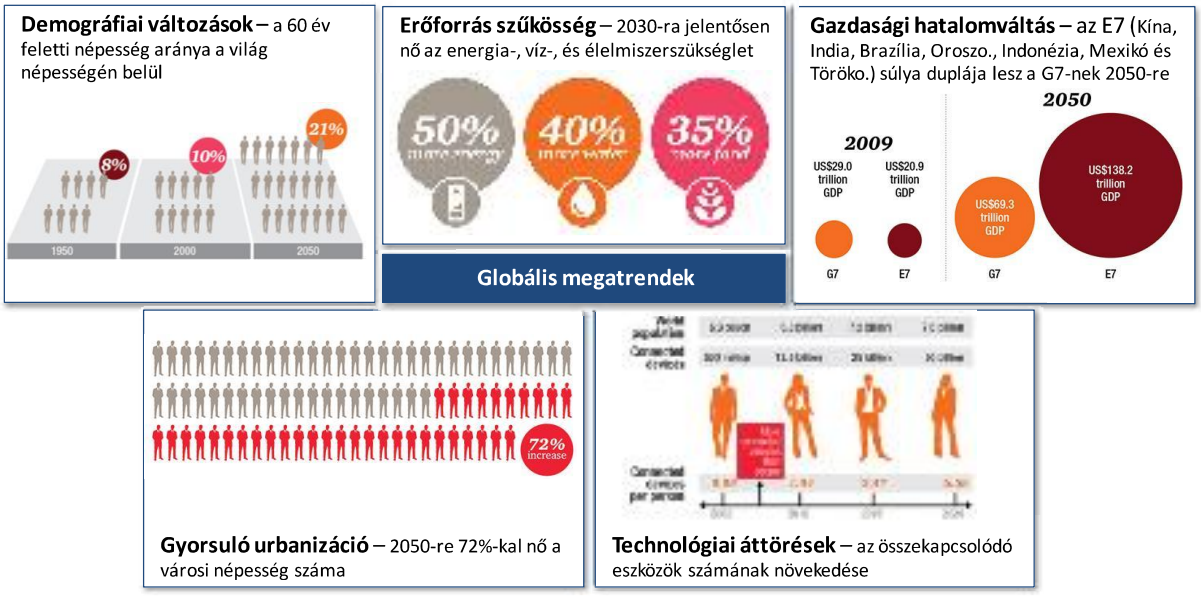

Forrás: PwC, 2014

A KPMG 3 főbb dimenzió mentén összesen kilenc globális megatrendet jelöl ki, melyek a kormányzatok jövője szempontjából nem hagyhatóak figyelmen kívül. A kilenc megatrend három csoportba sorolható: egyén, globális gazdaság, és fizikai környezet. Az egyének szintjén lényeges tényező a demográfiai változás, hiszen az emelkedő várható élettartam és a csökkenő szülésszám hatalmas nyomást helyez a szociális ellátórendszerekre. Emellett jellemző trend az egyén felemelkedése, mivel az oktatásban, egészségügyben és technológiában lezajlott fejlődések hatalommal ruházták fel az egyéneket, illetve előtérbe kerülnek az új technológiák, melyek átalakítják a társadalmat, valamint a jelenlegi technológiai haladás új hullámai hatalmas lehetőségeket kínálnak. A globális gazdaság szintjén lényeges trend a globális összefonódás, melynek köszönhetően bővül a nemzetközi kereskedelem és a tőkeáramlás. Emellett megemlíthető az államadósság fontos szerepe, mely várhatóan az előttünk álló időszakban és azután is komoly korlátot jelent majd, és befolyásolja a kormányok mozgásterét. A gazdasági hatalomváltás során a fejlődő gazdaságok lakosainak millióit emelkedik fel a szegénységből, és válik meghatározó vásárlóerővel rendelkező középosztálybelivé. Végül, ami a fizikai környezetet illeti, három globális trend érdemel kiemelt figyelmet. Egyrészt a klímaváltozás, mely a

természeti ellenálló-képesség csökkenésének elsődleges oka, másrészt a népesség- és gazdasági növekedés miatt fenyegető erőforrás-szűkösség, harmadrészt pedig a gyorsuló urbanizáció, melynek következményeként 2030-ra várhatóan a világ népességének kétharmada fog városban élni.

(1) Egyén	(2) Globális gazdaság	(3) Fizikai környezet
Demográfia – az egyre magasabb várható élettartam és a csökkenő szülésszám miatt nő az időskorúak aránya, mely kihívások elé állítja a szociális rendszert, valamint nehezíti a fiatalok munkaerőpiaci integrációját	**Gazdasági összefonódás** – az összekapcsolódó globális gazdaság a nemzetközi kereskedelem és tőkeáramlás növekvő méreteivel szembesül	**Klímaváltozás** – a növekvő üvegházhatású gáz kibocsátás klímaváltozást okoz, illetve hozzájárul a megjósolhatatlan környezeti változásokhoz, és a természet ellenálló-képességének csökkenéséhez
Az egyén felemelkedése – fejlődések az oktatásban, egészségügyben és technológiában hatalommal ruházták fel az egyéneket, akik transzparencia és részvételi igényük fokozódik	**Államadósság** – az államadósság várhatóan a 2030-ig előttünk álló időszakban és azután is komoly korlátot jelent majd, mely befolyásolja a kormányok szociális, gazdasági és környezeti kihívásokra adott válaszait	**Erőforrás szűkösség** – a népesség-növekedés, a gazdasági növekedés és a klímaváltozás nagy nyomást helyez a nélkülözhetetlen természeti erőforrásokra (víz, élelmiszer, föld, energia)
Technológia – az információs és kommunikációs technológia átalakította a társadalmat, míg a jelenlegi technológiai haladás új hullámai hatalmas lehetőségeket kínálnak	**Gazdasági hatalomváltás** – a fejlődő gazdaságok emberek millióit emelik fel a szegénységből, így jelentős hatást kifejtve a globális gazdaságra	**Urbanizáció –** 2030-ra a világ populáció-jának közel kétharmada városban fog élni, ami egy szociális és gazdasági fejlődési lehetőség, de infrastrukturális és erőforrás nyomás is egyben

Forrás: KPMG, 2014

Végül, de nem utolsósorban a Gartner piackutató cég számos fejlődő technológiát megvizsgál, és elhelyezi ezeket azok az életciklusban elfoglalt helyük alapján. Eszerint a legelőrehaladottabb új technológiák közé tartozik többek között a prediktív elemzés, mely a viselkedésmintákat elemezve képes előre jelezni az emberi viselkedést. Szintén előrehaladott státuszban van az ipari 3D nyomtatás, és a felhő alapú számítástechnika, míg az otthoni 3D nyomtatás, a ‘dolgok hálózata’, a 3D szkennelés, illetve az autonóm járművek technológiája még viszonylag kezdetleges állapotban van.

A fejlődő technológiák elhelyezkedése az életciklus mentén [2013]

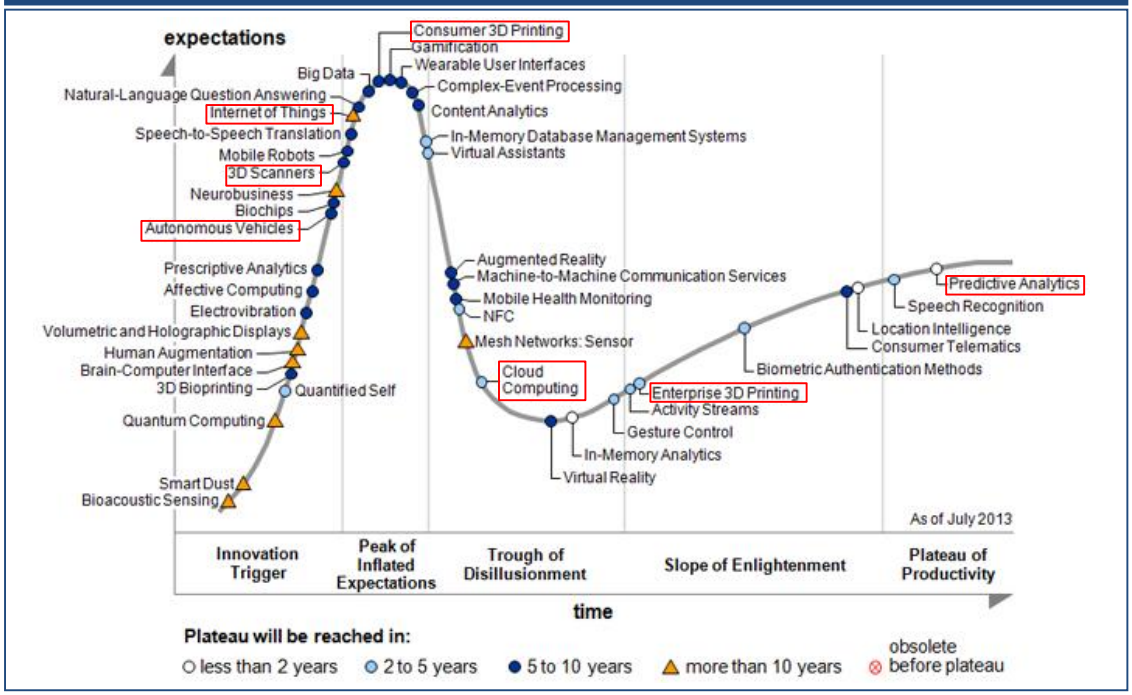

Forrás: Gartner, 2014

I.2. Globális és Európai Uniós trendek a külkereskedelemben és a tőkeáramlásban

A globalizáció eredményeképpen a világkereskedelem és a külgazdaság – volumenéből adódóan – a nyitott országok számára megkerülhetetlenné tényezővé vált. Ahogyan azt az alábbi ábra is szemlélteti, a globális árukereskedelem volumene exponenciális növekedést tudhat maga mögött az elmúlt 70 évben.

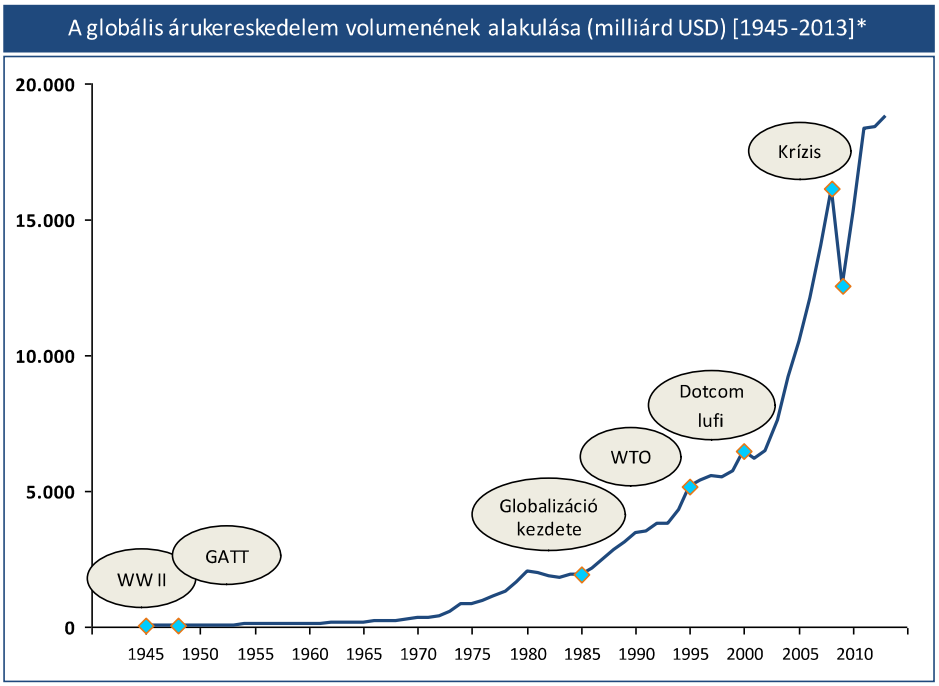

Forrás: WTO

A második világháborút követően a globális kereskedelem mérsékelt növekedésnek indult. Az 1980-as évek közepétől kiteljesedő globalizációnak köszönhetően a növekedés felgyorsult. 1995-ben létrejött a WTO, azaz a Kereskedelmi Világszervezet, mely a szabad nemzetközi kereskedelem kialakításáért felel. A 2001-es dotcom válság miatt a globális kereskedelem volumene egy rövid időre lecsökkent. A 2008-as pénzügyi-gazdasági válságot követően a nemzetközi kereskedelem jelentősen visszaesett, ez a csökkenés azonban később korrigálódott, napjainkban pedig növekvő trend tapasztalható.

Ami a világkereskedelem kontinensek szerinti megoszlását illeti elmondható, hogya két legmeghatározóbb kontinens Európa illetve Ázsia, míg Amerika a világkereskedelem csupán körülbelül ötödét adja.

Kontinensek részesedése a világ exportjából és importjából (%), 2012

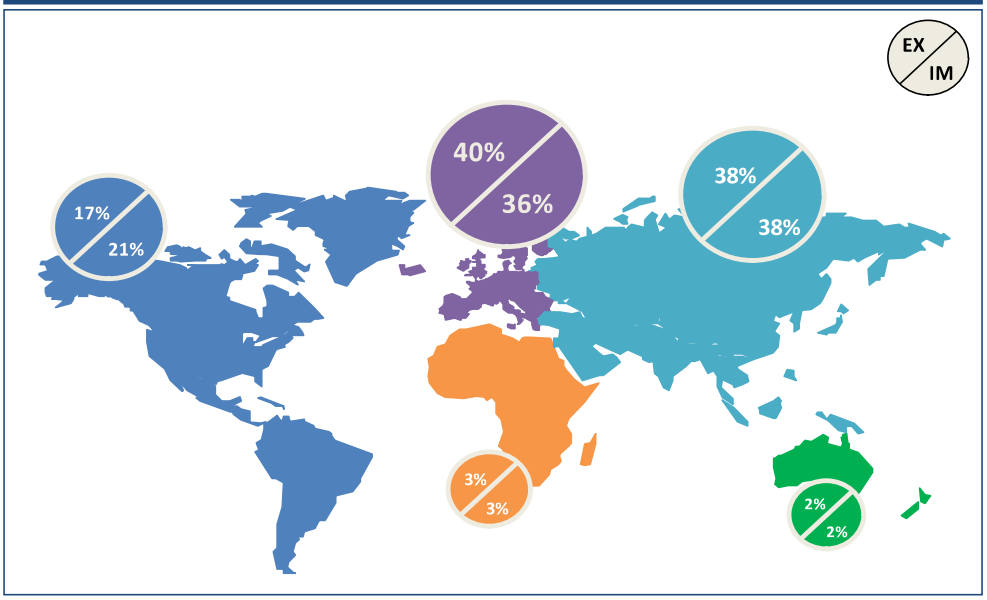

Forrás: International Trade Centre, 2014

Ahogyan az a fenti ábrán is látható, az európai kontinens a vezető pozíciót foglalja el az exportot illetően – a világ exportjának 40%-át adja. Kontinens szinten Ázsia exportál a második legtöbbet, importált termékekben azonban ő a világelső. Amerika a harmadik legjelentősebb kontinens – a világexport 17%-át, az import 21%-át adja, míg Afrika és Óceánia világkereskedelmi jelentősége rendkívül alacsony – 3% illetve 2%-ot tesznek ki a világ exportjából illetve importjából.

Fontos hangsúlyozni, hogy a **távolság** továbbra is kulcsszerepet játszik a világkereskedelemben. A távolság természetesen nem csupán kilométerben mért távolságot jelent – annak négy különböző elemének mindegyike meghatározó az országok kereskedelmének intenzitásában. A **kulturális** távolság magába foglalja többek között a nyelvi, vallási, népcsoportbeli, illetve szociális normákat illető különbségeket, míg az **adminisztratív** távolságot tekintve nem hagyható figyelmen kívül a gyarmati kötődés vagy annak hiánya, a közös pénzügyi és politikai szövetség vagy annak hiánya, valamint az adott országok közötti politikai viszályok. A távolság harmadik eleme a jól ismert földrajzi távolság mely a fizikai távolság mellett magában foglalja a közös határvonalakat, a vízi összeköttetést, ez éghajlati különbségeket és az országok abszolút nagyságát. Végül, a negyedik elem a **gazdasági** távolság, mely a jövedelmi különbségekre, a természeti, pénzügyi és emberi erőforrásbeli különbségekre, illetve az infrastrukturális különbségekre utal.

A Harvard Egyetemen végzett kutatások alapján a távolsági tényezők szignifikáns hatással vannak az országok közötti kereskedelem intenzitására. A közös határvonal például 80%-kal, a közös nyelv 200%-kal, a közös regionális kereskedelmi blokk tagság 330%-kal, míg a közös valuta 340%-kal növeli két adott ország közötti kereskedelem volumenét.

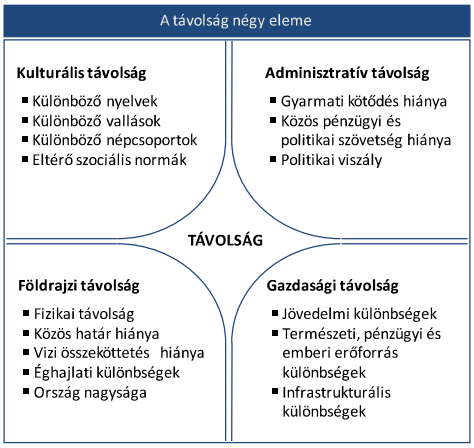

Forrás:Harvard Business Review, 2001

A távolság kiemelt szerepének ismeretében nem meglepő, hogy az EU egy viszonylag zárt közösségnek tekinthető, ahol mind az import, mind az export forráspiaca illetve célpiaca 55-60%-ban magán a Közösségen belül található.

Az **Európai Unió** import és exportvolumene is növekvő trendet mutat – a gazdasági válságot követő visszaesést leszámítva. Az importált termékek döntő része (56%) a Közösségen belülről származik, az exportált termékek döntő része(61%) pedig a Közösségen belül marad. Érdekes módon azonban mind az import, mind az export tekintetében csökken az EU mint forráspiac, illetve célpiac aránya.

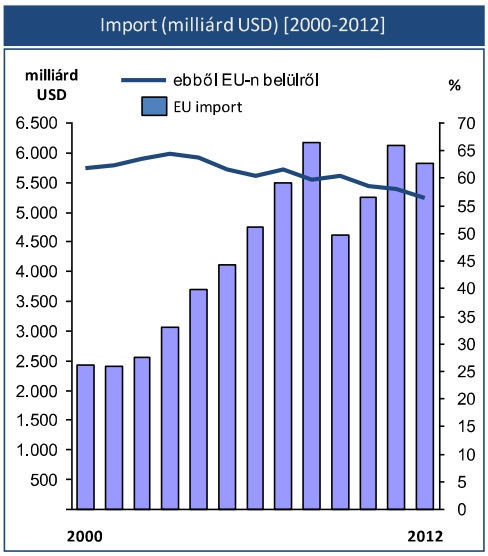

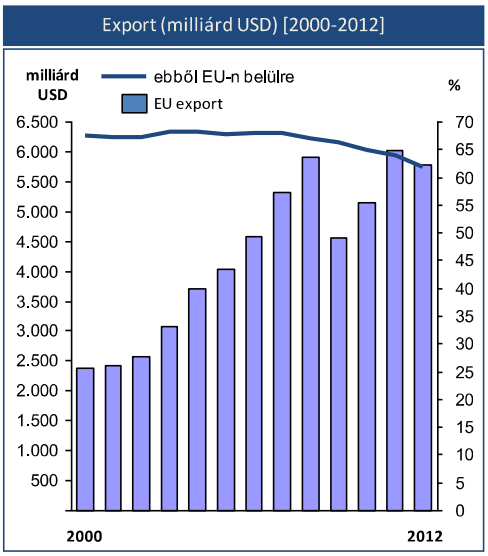

Forrás: UNCTAD statisztikák

Ami az exportteljesítmény és a GDP növekedés közötti kapcsolatot illeti, európai országok átlagos reál GDP növekedési üteme és export növekedési üteme között pozitív kapcsolat figyelhető meg.

GDP növekedés és export növekedés közötti pozitív kapcsolat

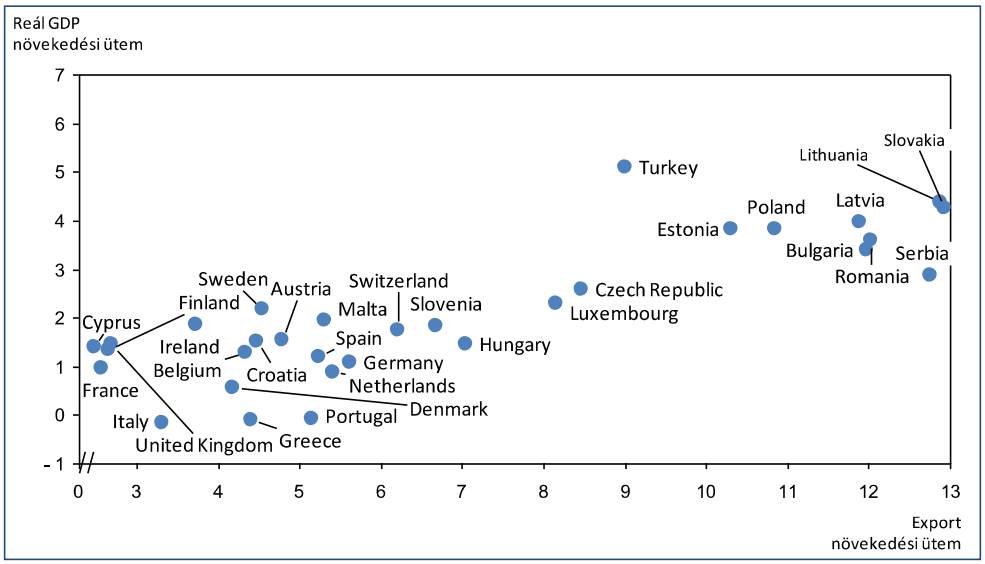

Forrás: Eurostat

Az export növekedési üteme azonban tendenciózusan meghaladja a GDP növekedési ütemét. A nemzetközi kereskedelem növekedési üteme azonban már a múltban is folyamatosan magasabb volt a GDP növekedési ütemétől – ahogyan az alábbi Standard Chartered elemzésből is kiderül.

Világgazdaság GDP növekedése és a globális export növekedési üteme

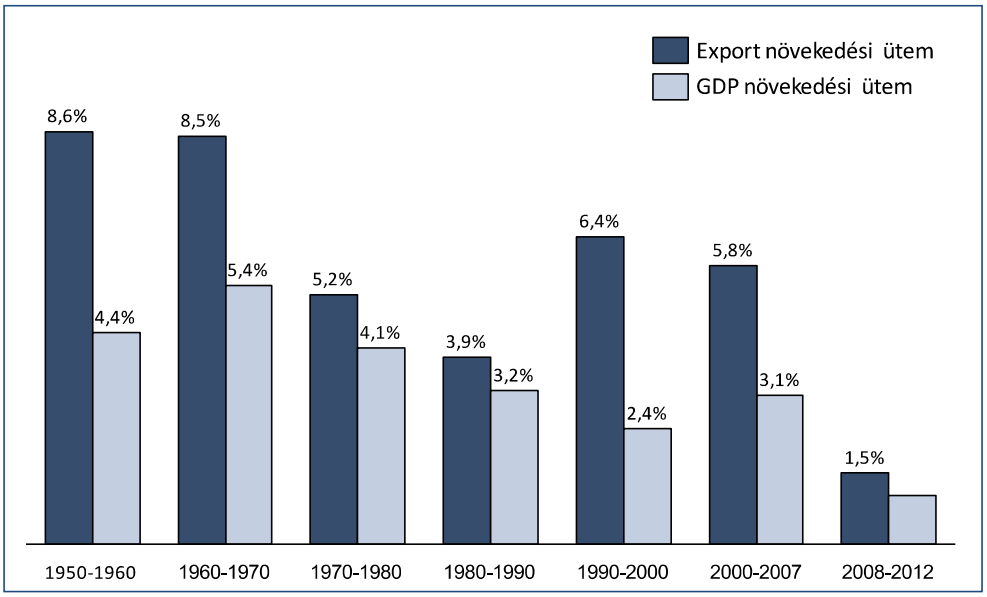

Forrás: Standard Chartered

Összességében tehát az export növekedési üteme és a GDP növekedési üteme között pozitív, de kevésbé szoros kapcsolat figyelhető meg. Az export növekedési üteme – a globalizálódó piacoknak köszönhetően – magasabb a hosszú távú GDP növekedési ütemnél. Az export növekedési ütemének prémiuma a GDP növekedési üteme felett az elmúlt évtizedekben is jelentős szórást mutat. További kutatások szükségesek annak feltárására, hogy az export növekedés hajtja a GDP növekedését vagy fordítva.

I.3. Világgazdasági trendek a tőkeáramlásban

Magyarország gazdasági versenyképességének elengedhetetlen feltétele a külföldi tőke. Az 1970-es évek óta az FDI a világgazdaság legmeghatározóbb hajtóereje. A világméretű működő-tőke áramlás felgyorsulása minden szektort érintett 1995-től, azonban 2000 jelentette az említett folyamatok csúcspontját, majd azt követően a világgazdaság általános romlása lefékezte dinamikáját. Működő-tőke áramlásban jóval nagyobb szerep jutott a fejlett országoknak és ez a folyamat erősödik napjainkban.

A külföldi tőkebefektetések világgazdaságban betöltött szerepe egyre fontosabbá vált az elmúlt 20 évben. Az FDI minden más világgazdaságra jellemző makró-mutatónál nagyobb ütemben növekedett az elmúlt néhány évben és az utóbbi évtizedekben egyaránt. A tőkeáramlás igen koncentráltan zajlott, a világon a beáramló működő-tőke mintegy 70-72%-a a fejlett országokat választotta, további 20-22% Dél-Amerikába vagy a Távol-Keletre áramlott. Ez azt jelenti, hogy mindössze 6-10%-a jutott az összes többi országra. Ehhez képest Kelet-Közép-Európa 3-4%-os részesedése kifejezetten jónak mondható. Hazánkban is elsősorban a multinacionális vállalatok hajtják végre a legnagyobb beruházásokat, ezért mindenképpen olyan helyzetet kell teremteni, amely kedvező befektetési környezetet biztosít számukra. Magyarország számára elsősorban a Németország érdekei a meghatározóak, hiszen a legnagyobb FDI-beáramlás a német nyelvű országokból származik, a második helyen az USA, a harmadikon Japán áll.

A 2012-es globális közvetlentőke külföldi befektetésekben megfigyelhető visszaesést követően globális szinten lassú növekedés figyelhető meg mind a beáramlás, mind pedig a tőkekiáramlás tekintetében, ám messze elmarad (mintegy 57%-kal) a 2007-es csúcstól. A beáramló és kiáramló tőkebefektetések egyaránt átlagosan 9 százalékos növekedést mutattak 2013-ban világszinten.

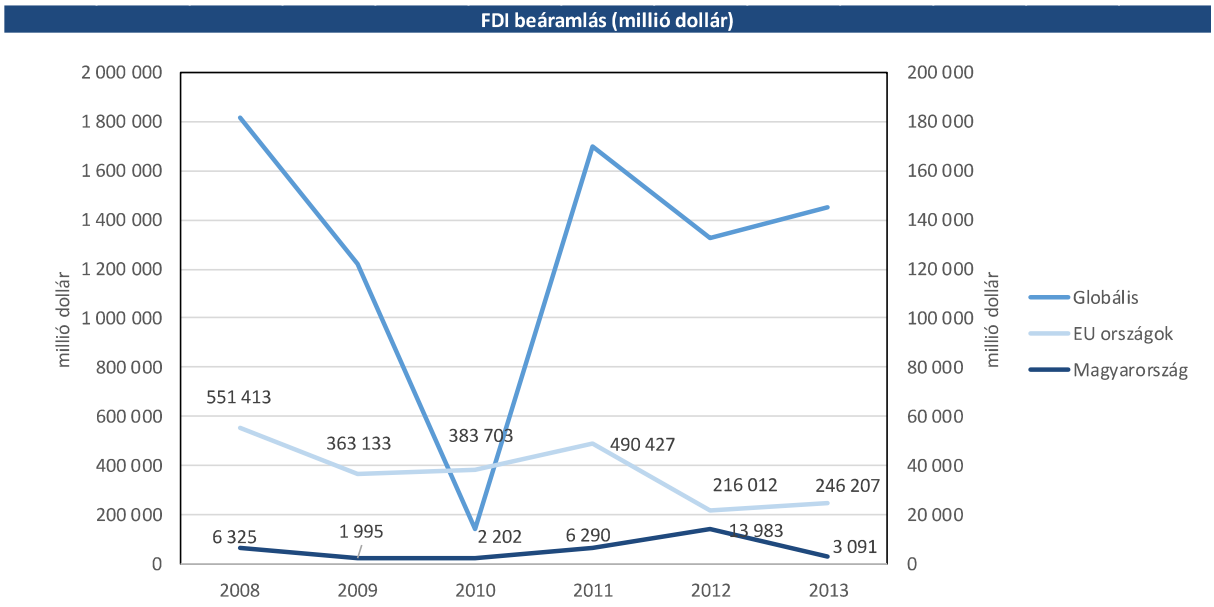

Forrás: World InvestmentReport 2014

A közvetlentőke beáramlás 2013-ban Európában 251 milliárd USD volt, ami 3%-os növekedést jelent az előző évihez képest. Ennek a legnagyobb része az EU országokba történő tőkebeáramlás adja, mintegy 246 milliárd USD értékben. A tőkebeáramlás Olaszországban és Spanyolországban mutat jelentősebb javulást.

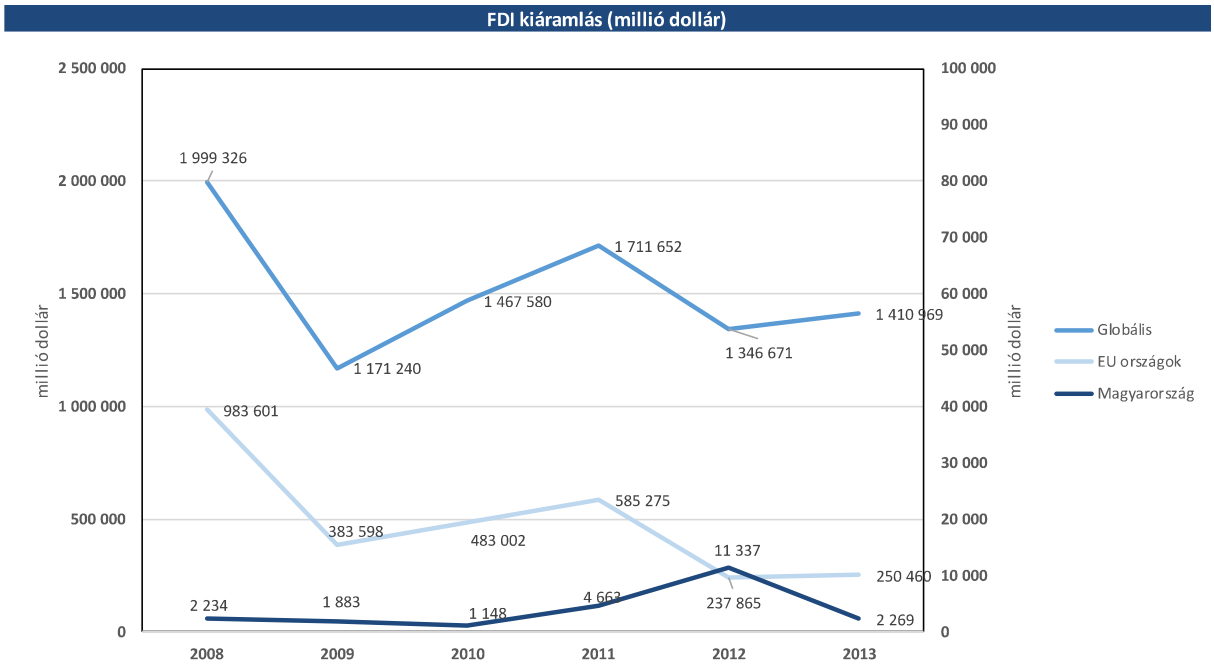

Forrás: World InvestmentReport 2014

A közvetlentőke kiáramlás Európában mintegy 10%-kal nőtt, 2013-ban 329 milliárd USD volt, melyből az EU országok tőkekiáramlása 250,5 milliárd USD-t tett ki. 2013-ban Svájc lett Európa legnagyobb közvetlen befektető.

Az UNCTAD előzetes becslései szerint 2014-ben mérsékelten nőhet a globális tőkeáramlás, bár a növekedést jelentős kockázatok övezik: strukturális problémák a főbb fejlett országokban és a globális pénzügyi rendszerben, valamint a makrogazdasági környezet további lehetséges romlása.

FDI áramlás megoszlása az egyes országok gazdaságai között a fejlett országokvonatkozásában - 2013

milliárd USD	beáramlás	kiáramlás
<100	USA	USA, Japán
50-99	Kanada	Svájc, Németország
10-49	Ausztrália, Spanyolország, UK, Írország, Luxemburg, Németrosz ág, Hollandia, Olaszország, Izrael, Ausztria	Kanada, Hollandia, Svédország, Olaszország, Spanyolország, Írország, Luxemburg, UK, Norvégia, Ausztria
1-9	Norvégia, Svédország, Csehország, Franciaország, Románia, Portugália, Magyarország, Görögország, Japán, Dánia, Bulgária	Dánia, Ausztrália, Israel, Finnország, Csehország, Magyarország, Portugália
>1	Új-Zéland, Észtország, Litvánia, Szlovákia, Horvátország, Ciprus, Litvánia, Izland, Gibraltár, Bermuda, Szlovánia, Finnország, Málta, Belgium, Svájc, Lengyelország	Új-Zéland, Izland, Észtország, Litvánia, Ciprus, Bulgária, Románia, Litvánia, Szlovénia, Bermuda, Málta, Horvátország, Szlovákia, Görögország, Franciaország, Lengyelország, Belgium

Megjegyzés: Az egyes országok az FDI áramlás nagysága szerinti sorrenben vannak feltüntetve

A GDP arányában a közvetlentőke befektetés intenzitása hazánkban 2011-ben elérte az EU 27 országainak átlagos szintjét, és ez a mutatószám hazánkban a legmagasabb a közép-európai térségben. 2012-ben történt jelentős (euróban számított) állománynövekedésben szerepet játszott a forint 6,4%-os erősödése is.

Közvetlentőke befektetés intenzitása a GDP %-ban												
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
EU 27	:	:	0,9	1,7	2,3	4	2,3	2,6	2,1	3,5	2,1	:
Csehország	5,5	1,2	2,6	4,5	2,3	3,3	2,4	1	1,8	0,5	3	2,1
Magyarország	2,5	2,3	2,8	4,5	5	2,8	2,8	1,5	1,3	3,8	10	2,1
Ausztria	1,5	2,8	2,1	3,7	3,3	9,4	4,4	2,5	1,4	3,9	2,7	3
Románia	1,3	:	:	3,3	4,8	3	3,5	1,4	0,9	0,7	0,8	1
Szlovénia	2,3	2,7	1,7	2,1	2	4	3,1	-0,4	0,2	1,1	-0,4	-0,7
Szlovákia	7,8	3,6	3,6	2,7	4,7	2,8	2,8	0,5	1,6	2,2	1,5	0,1

Forrás: World InvestmentReport 2014

I.4. Magyarország külgazdasági versenytársainak elemzése

Magyarországnak, termék-és szolgáltatásexportjának szerkezete, felvevőpiacainak összetétele, valamint külföldi működő tőke kihelyezési képessége alapján természetes versenytársai a vele szomszédos, hasonló gazdasági szinten lévő országok.

Tekintettel a magyar exportszerkezetnek a strukturális és térbeli koncentráltságára, a térségbeli országok termék- és szolgáltatásexportjának elemzését a szerkezeti és felvevőpiacok tekintetében meglévő hasonlóságok miatt szükséges megtenni.

Kelet-közép-európai teljes áruexport országok szerinti megoszlása

A Kelet-közép európai térség országai közül Magyarország továbbra is Lengyelország és Csehország után a harmadik legnagyobb exporttal rendelkező ország. A térség országai közül 2002-höz képest elsősorban Lengyelországnak, Szlovákiának és Romániának sikerült növelni exportját a vizsgált időszakban. A térség országai közül a külkereskedelem gravitációs elméletét figyelembe véve is elsősorban **Csehország, Szlovákia, Ausztria, Szlovénia, és Románia** tekinthető versenytársnak.

GDP növekedés és export növekedés közötti pozitív kapcsolat [2002-2013]

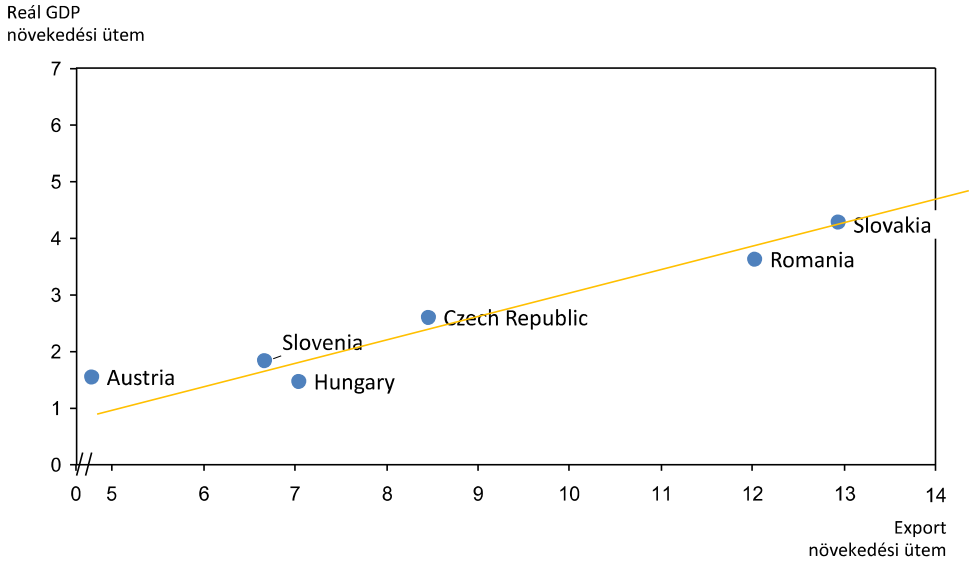

Forrás: Eurostat

A versenytárs országok esetében a gazdaságszerkezet, a külgazdasági kitettség és a versenyképesség határozza meg az export növekedési ütemének lehetséges maximális növekedési dinamikáját.

Versenytárs országok áruexport növekedése				
Ország /Régió	**Export 2002 [m € és CEE %]**	**Változás**	**Export 2013 [m € és˘CEE %]**	**Részarány változás (CEE)**
Ausztria	77 293 978	+ 70%	131 501 475	n.a.
CEE	193 449 415 (100%)	+ 200%	585 150 050 (100%)	n.a.
Csehország	46 795 010 (24,2%)	+160%	121 213 083 (20,7%)	↓↓
Szlovákia	15 305 380 (7,9%)	+ 320%	64 322 095 (11,0%)	↑↑
Szlovénia	10 949 243 (5,7%)	+ 98%	21 633 331 (3,7%)	↓↓↓
Románia	14 669 261 (7,6%)	+ 238%	49 599 964 (8,5%)	↑
Magyarország	36 300 292 (18,8%)	+ 125%	81 533 742 (13,9%)	↓↓↓

Forrás: International Trade Centre(UN ComtradeStatistics)

KELET-KÖZÉP-EURÓPA ÁRUEXPORT MEGOSZLÁSA KIVITELI ORSZÁGOK SZERINT 2002-2013 KÖZÖTT, FOLYÓ ÁRON, MILLIÓ EURÓBAN

Ország	Exportált érték in Mio Euro 2002	% 2002-ben	Exportált érték in Mio Euro 2013	% 2013-ban
CEE -Kelet-Közép Európa	**193 449 415**	**100,0%**	**585 150 050**	**100,0%**
Teljes világ	**6 770 449 542**		**13 547 494 633**	
Lengyelország	42 556 023	22,0%	150 315 635	25,7%
Csehország	46 795 010	24,2%	121 213 083	20,7%
Magyarország	36 300 292	18,8%	81 533 742	13,9%
Szlovákia	15 305 380	7,9%	64 322 095	11,0%
Románia	14 669 261	7,6%	49 599 964	8,5%
Ukrajna	18 952 685	9,8%	47 671 892	8,1%
Litvánia	5 788 783	3,0%	24 552 398	4,2%
Bulgária	6 077 625	3,1%	22 191 713	3,8%
Észtország	4 589 305	2,4%	13 744 832	2,3%
Lettország	2 415 051	1,2%	10 004 698	1,7%

Forrás: International Trade Center (UN ComtradeStatistics)

A kelet-közép európai országok áruexportjának vizsgálata során kimutatható, hogy Magyarország részesedése visszaesett 2013-ra (13,93%) a 2002-es szinthez képest (18,76%). Lengyelország és Csehország tartja első és második helyezését, a lengyel áruexport aránya kis mértékben növekedett, míg a cseh áruexport részesedése kevéssel visszaesett 2002-höz képest. Szlovákia, Románia és Litvánia is növelni tudta a térségen belüli export részesedését 2002-höz képest 2013-ra, míg Ukrajna részesedése kis mértékben csökkent a vizsgált időszakban.

Magyarország versenytársainak bemutatása áru- és szolgáltatás export szemszögből

Ami a versenytárs országok áruexportját illeti, elmondható, hogy azok áruexport-szerkezete számos hasonlóságot mutat mind egymáshoz, mind a magyar áruexport-szerkezethez viszonyítva. A gépek, gépjárművek, gépjárműalkatrészek, és elektronikai eszközök a versenytárs országok exportjában jelentős súllyal szerepelnek, csakúgy – ahogyan ezt későbbiekben bemutatjuk – mint Magyarország esetében.

MAGYARORSZÁG KÜLGAZDASÁGI VERSENYTÁRSAINAK ÁRUEXPORT-ELEMZÉSE

Ország	Az ország áruexportjának legfontosabb jellemzői
	▪ Az áruexport-szerkezet összetétele 2000 óta nem változott ▪ A legmeghatározóbb árucsoportok a gépek és gépipar (~40%) ▪ További jelentős export-árucsoportok még a gyógyászati termékek (5%) és a műanyagok (5%)
	▪ A legmeghatározóbb árucsoportok a gépek és a járművek (~20-20%) ▪ További jelentős export-árucsoportok még az elektronikai eszközök (16%), illetve a vas-, műanyag és gumiipari termékek (~10%)
	▪ Jelentős szerkezeti átalakulás figyelhető meg 2002-2013 között ▪ 2002-ben a magas hozzáadott értékű teljesítmények aránya meglehetősen alacsony ▪ 2013-re a legmeghatározóbb árucsoportokká az elektronikai eszközök, illetve a járművek és a gépipar (~40%) váltak
	▪ 2013-ban a legmeghatározóbb árucsoportok a gépek, illetve elektromos eszközök és járművek (40-45%) ▪ További jelentős export-árucsoportok még a gyógyászati termékek (5%); illetve a műanyagok és műanyagtermékek (5%)
	▪ 2013-ban a legmeghatározóbb árucsoport az elektronikai eszközök (~12%) ▪ További jelentős export-árucsoportok még a járművek (11%), a gépek (11%), a gyógyászati eszközök (11%) és az energiahordozók (7%)

Forrás: International Trade Centre

A versenytárs országok szolgáltatásexportját tekintve szintén hasonlóságokat találunk, hiszen a turizmus-vendéglátás szolgáltatáscsoport súlya a szolgáltatásexporton belül meghatározó jelentőségű a vizsgált országok szinte mindegyikében. Emellett kiemelt szerepet kapnak még az üzleti szolgáltatások és a szállítás/szállítmányozás kategóriák.

Ország	Az ország szolgáltatásexportjának legfontosabb jellemzői
	▪ A legmeghatározóbb szolgáltatáscsoport a turizmus-vendéglátás – utazás (30%) ▪ További jelentős export-szolgáltatáscsoportok még az üzleti szolgáltatások (29%) és a szállítmányozás (23%) ▪ 2002 óta az utazás exportaránya folyamatosan csökken, míg a számítástechnikai potenciál növekszik
	▪ A legmeghatározóbb szolgáltatáscsoportok a turizmus-vendéglátás- utazás (31%), az üzleti szolgáltatások (28%) és a szállítmányozás (23%) ▪ További jelentősebb export-szolgáltatáscsoport még a számítástechnikai szolgáltatások (9%)
	▪ A legmeghatározóbb szolgáltatáscsoportok a szállítmányozás (30%) és az üzleti szolgáltatások (26%) ▪ További jelentős export-szolgáltatáscsoportok még az utazás (14%) és a számítástechnikai szolgáltatások (13%)
	▪ A 2000-es évek elején szállítás viszonylagos dominanciája (42%) figyelhető meg ▪ 2013ra a legmeghatározóbb szolgáltatáscsoportok az utazás (33%), a szállítás (28%) és az üzleti szolgáltatások (21%)
	▪ A legmeghatározóbb szolgáltatáscsoportok az utazás (40%) és a szállítmányozás (26%) ▪ További jelentős export-szolgáltatáscsoport még az üzleti szolgáltatások (17%)

Forrás: International Trade Centre

A következőkben részletesen is megvizsgáljuk a versenytárs országok – Ausztria, Csehország, Románia, Szlovákia, Szlovénia – áru- és szolgáltatásexportját, és azok kulcskategóriáit.

Ausztria

Az osztrák áruexport szerkezeti összetétele nem változott 2000 óta. Legnagyobb arányban a gépek és gépipari tevékenységek vannak jelen az exportban, ez az árucsoport adja az osztrák kereskedelem 40%-át. Ennek megfelelően Ausztria legjelentősebb exportcikkei a gépjármű-alkatrészek, a dízelmotorok, és a motorkerékpárok. De kiemelkedő szerepe van az osztrák külkereskedelemben a gyógyászati termékeknek (pl. gyógyszerek és vakcinák) és a műanyagoknak (elsősorban a csomagolóeszközöknek) is. Az ország külkereskedelme nyitott és koncentrált.

Az osztrák szolgáltatásexport legjelentősebb részét a turizmus, vendéglátás, utazás adja. Az utazások többsége magáncélú: kiemelkedő a sí-turizmus, ugyanakkor az üzleti jellegű idegenforgalom is számottevő. A szolgáltatásexport további 25%-át az üzleti szolgáltatások képezik: Ausztria fontos exportőr a mérnöki-építészeti tanácsadásban is. A szállítási szektor 20%-kal van jelen a szolgáltatásokban, amelyen belül a közúti közlekedés aránya a legmagasabb. A három legnagyobb csoport együtt lefedi a szolgáltatások közel 85%-át. 2002 után az utazási szektor szerepe csökkent, ám ezzel egy időben megnőtt a számítástechnikai (pl. számítógépes) szolgáltatások exportaránya.

Csehország

Csehország áruexport szerkezetében a gépek és járművek 20-20% körüli értéket foglalnak el. A gépjármű-alkatrészek és az optikai olvasók mellett fontos exportcikkek a gépjárművek. Az elektronikai eszközöket (pl. számítógépek, LCD-k, kábelek) avas-, műanyag-, és gumiipari termékek követik. A vas- és acélszerkezetek, valamint a műanyag szerelvények és csomagolóeszközök szintén jelentős hányadát képezik a cseh áruexportnak. Emiatt elmondható, hogy a cseh ipari termelés alapvetően diverzifikáltabb, mint a magyar.

A cseh szolgáltatásexport legjelentősebb részét az utazás, az üzleti szolgáltatások, illetve a szállítás fedi le, együttesen több mint 80%-át adva az exportált szolgáltatásoknak. Az idegenforgalomban és a szállításban – akárcsak Ausztria esetében – Csehországban is a magáncélú utazások, illetve a közúti szállítmányozása meghatározó. Ugyanakkor az üzleti szolgáltatásokon belül a jogi, valamint a könyvelési szolgáltatások dominálnak. 2002-től, folyamatos erősödéssel mára a cseh szolgáltatásexport 9%-át a számítógépes és informatikai szolgáltatások adják. Így a fent említett négy terület, azaz az utazás, az üzleti szolgáltatások, a szállítmányozás és a számítástechnikai szolgáltatások lefedik Csehország szolgáltatásexportjának 90%-át.

Románia

Románia áruexportja nagyon jelentős változásokat mutat 2002-2013 között. Míg 2002-ben nagyon alacsony volt a magas hozzáadott értékű teljesítmények aránya, alacsony volt a gépipar, a járműgyártás az országban, addig 2013-ra komoly szerkezeti átalakulás ment végbe Romániában. Ennek következtében a különböző elektronikai eszközök (kábelek, elektronikai szoftverek, stb.) mellett a gépjármű-alkatrészek, a szivattyúk, valamint a gépjárművek váltak a román áruexport húzótermékeivé.

A román szolgáltatásexport meghatározó eleme a szállítmányozás, emellett pedig az egyéb üzleti- és a számítástechnikai szolgáltatások. A szállítmányozás szempontjából a térség többi államához hasonlóan Romániában is a közúti szállítás dominanciája figyelhető meg, míg az üzleti szolgáltatások esetében Csehországhoz hasonlóan a jogi-könyvelési szolgáltatások szerepe jelentős. Fontos kiemelni, hogy a régió országaival ellentétben a román i turizmusban az üzleti jellegű utazások aránya magasabb a magáncélú idegenforgalomnál.

Szlovákia

Szlovákia áruexportjának átlagosan 40-45%-át teszik ki a gépek, az elektronikus eszközök, valamint a járművek. A térségre jellemző gépjármű-alkatrészek és a gépjárművek kereskedelme mellett Szlovákia élen a televíziós készülékek exportjában is. Ezen felül a szlovák gazdaság fontos exporttermékei a gyógyászati termékek (gyógyszerek) és a műanyagok, műanyag termékek (propilén és más olefin polimerek) is.

A szlovák szolgáltatásexportban a 2000-es évek elején a szállítás még hangsúlyosabb volt az utazásnál, mára azonban ez a trend megváltozott és az utazás, mint exportszolgáltatás megelőzi a szállítás, valamint az egyéb üzleti szolgáltatások csoportokat. Az idegenforgalomban a magáncélú utazások képezik az export nagyobb hányadát, míg az üzleti szolgáltatások esetében a jogi-könyvelési jellegű szolgáltatások jelentősek. A szállítmányozásban azonban – a térség többi államától eltérően – a csővezetékes szállítás értékaránya magasabb a közúti szállításénál.

Szlovénia

Szlovénia áruexportjában az elektronikai eszközök (elektromos vízforralók, hajszárítók, stb.) vannak legnagyobb arányban jelen, ezt a csoportot követik a járművek (gépjárművek), a gépek (gépjármű-alkatrészek), a gyógyászati eszközök (gyógyszerek) és az energiahordozók.

Szlovénia szolgáltatásexportjában az utazás áll a legelső helyen (elsősorban magáncélú utazások), utána pedig a (közúti) szállítás, és az egyéb üzleti szolgáltatások. Ez utóbbi esetében a hirdetések, a piackutatás és a közvélemény-kutatások alkotják a szolgáltatáscsoport exportjának gerincét. Az áruexport diverzifikáltsága nem jellemző a szolgáltatások esetében, mert a szolgáltatások esetében az utazás, szállítás, és egyéb üzleti szolgáltatások a teljes szolgáltatás export 85%-át adják.

Az áru- és szolgáltatásexport termékcsoport szerinti bontásban történő vizsgálata révén még részletesebb képet kapunk a versenytárs országok exportszerkezetéről. Az alábbi két ábra, a versenytársaink áru- és szolgáltatásexportját mutatja be termékcsoport szerinti bontásban.

VERSENYTÁRS ORSZÁGOK ÁRUEXPORTJA TERMÉKCSOPORT SZERINT

Ország	Gépek	Járművek	Elektronikai eszközök	Gyógyászati termékek	Műanyag termékek	Vas- és acéltermékek
	Gépjármű-alkatrészek, motorok	Motorkerék-párok (KTM)	Elektronikai szoftverek, vezetékek	Gyógyszerek, vakcinák	Csomagoló-eszközök	Síkhengerelt vas- és acéltermékek
	Gépjármű-alkatrészek, optikai olvasók	Gépjárművek (Skoda)	Számítógépek, LCD-k, kábelek	Gyógyszerek, kötszerek	Szerelvények, csomagoló-eszközök	Vas- és acél-szerkezetek
	Gépjármű-alkatrészek, szivattyúk	Gépjárművek (Dacia)	Kábelek, elektronikai szoftverek	Gyógyszerek	Építőanyagok, csomagoló-eszközök	Újra-hasznosított vashulladékok
	Gépjármű-alkatrészek	Gépjárművek	Televíziós készülékek	Gyógyszerek	Propilén és más olefin polimerek	Lapos-hengerelt vastermékek
	Gépjármű-alkatrészek, szivattyúk	Gépjárművek	Elektromos vízmelegítő, hajszárító	Gyógyszerek	Csomagoló-eszközök	Síkhengerelt vas- és acéltermékek

Forrás: International Trade Centre

VERSENYTÁRS ORSZÁGOK SZOLGÁLTATÁSEXPORTJA TERMÉKCSOPORT SZERINT

Ország	Utazás	Üzleti szolgáltatás	Szállítás	Szám.tech. szolgáltatás	Komm. szolgáltatás	Építőipari szolgáltatás
	Magáncélú utazások	Mérnöki-építészeti tanácsadás	Közúti szállítás	Számítógépes szolgáltatások	Tele-kommunikációs szolgáltatások	Külföldi építkezések
	Magáncélú utazások	Jogi-könyvelési szolgáltatások	Közúti szállítás	Számítógépes szolgáltatások	Tele-kommunikációs szolgáltatások	Külföldi építkezések
	Üzleti célú utazások	Jogi-könyvelési szolgáltatások	Közúti szállítás	Számítógépes szolgáltatások	Tele-kommunikációs szolgáltatások	Külföldi építkezések
	Magáncélú utazások	Jogi-könyvelési szolgáltatások	Csővezetékes szállítás	Számítógépes szolgáltatások	Tele-kommunikációs szolgáltatások	Külföldi érdekeltségű építkezések
	Magáncélú utazások	Hirdetés , piackutatás	Közúti szállítás	Számítógépes szolgáltatások	Tele-kommunikációs szolgáltatások	Külföldi építkezések

Forrás: International Trade Centre

I.5. A külgazdasági versenyképesség szempontjából döntő tényezők elemzése

Az egyik legelismertebb nemzetközi szakmai tanulmány, a Világgazdasági Fórum (WEF) Globális Versenyképességi Tanulmánya (*World Economic Forum, The Global CompetitivenessReport*) tizenkét versenyképességi tényezőt határoz meg, melyek 3 nagy csoportba sorolhatóak.

Az **alapvető követelmények** index összetevői az (1) intézmények, azaz a magánszemélyek, vállalatok és a kormányzat kapcsolatait meghatározó jogi és adminisztratív keretrendszer, az (2) infrastruktúra, azaz gazdasági szereplők és piacok összekapcsolását biztosító közlekedési és kommunikációs hálózat, a (3) makrogazdasági környezet, illetve az (4) egészségügy és közoktatás, mely megában foglalja a gazdaság működéséhez nélkülözhetetlen egészségügyi szolgáltatásokat és az alapvető oktatást.

A *hatékonyság* index összesen hat tényezőt tartalmaz, melyek a (1) felsőoktatás és tréning, az (2) árupiaci hatékonyság, a (3) munkaerő piaci hatékonyság, a (4) pénzügyi piaci fejlettség, a (5) technológiai fejlettség, illetve a (6) piacméret.

Végül, a harmadik tényezőcsoport az **innováció** index, melybe az (1) üzleti kifinomultság, azaz az országot átfogó üzleti hálózatok, illetve az egyes cégek működésének és stratégiájának minősége, valamint az (2) innováció, vagyis a technológiai innovációk és technológiai áttörések tartoznak.

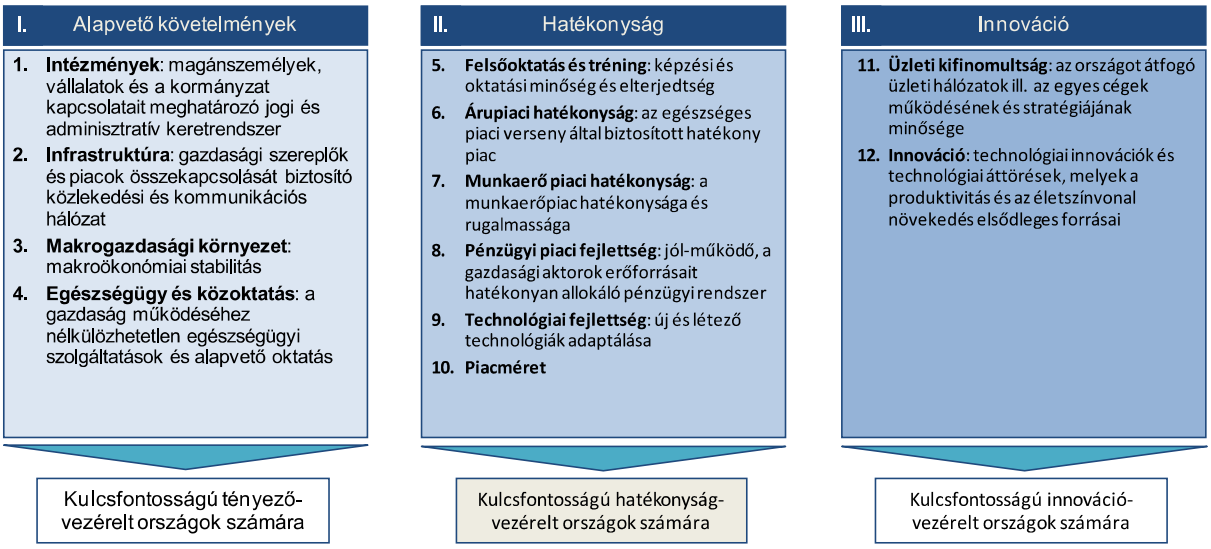

Forrás: World Economic Forum, The Global CompetitivenessReport 2013-14

A Világgazdasági Fórum a világ összes országát csoportba sorolja aszerint, hogy a három fent említett tényezőcsoport közül melyik az, amelyik a legfontosabb az adott ország számára. Így megkülönböztet (1) **tényező-vezérelt** országokat, melyek esetében az alapvető követelmények kulcsfontosságúak, (2) **hatékonyság-vezérelt** országokat, melyek esetében a hatékonysági

tényezők a legjelentősebbek, valamint (3) **innováció-vezérelt** országokat, melyek esetében a két innovációs tényező bír a legnagyobb jelentőséggel.

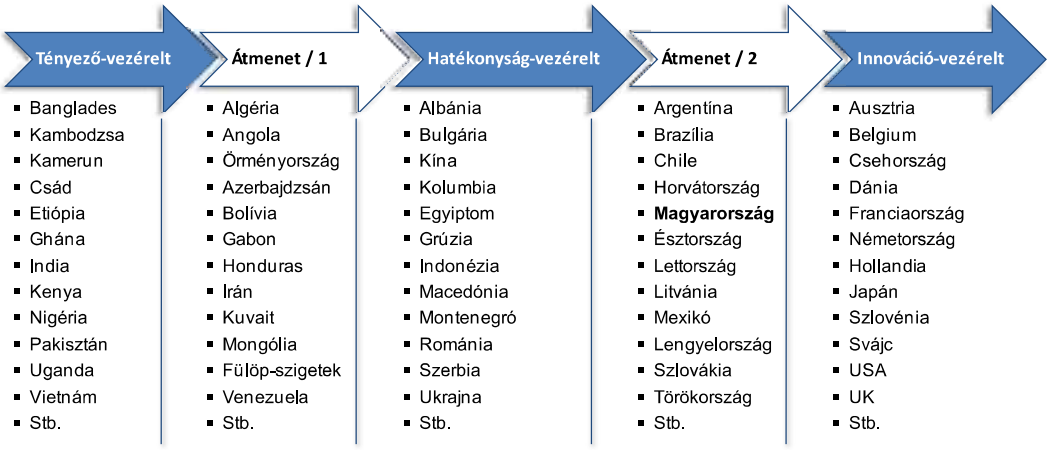

Forrás: World Economic Forum, The Global CompetitivenessReport 2013-14

Ahogyan az a fenti ábrán látható, Magyarország a hatékonyság-vezérelt és az innováció-vezérelt országok csoportja közötti átmenetbe sorolható, többek között olyan országokkal együtt, mint Argentína, Brazília, Horvátország, Lengyelország, és Szlovákia.

A hivatkozott Világgazdasági Fórum tanulmány legfrissebb kiadása alapján Magyarország – versenyképességét tekintve – a 63. pozíciót foglalja el globális szinten, mellyel az EU-28 országok sereghajtói közé tartozik, hiszen Európai Uniós összehasonlításban hazánk a 24. pozíciót foglalja el.

Globális Versenyképességi Rangsor 2013-2014

Ország	Helyezés	Pontszám (1-7)
Svájc	1.	5.67
Szingapúr	2.	5.61
Finnország	3.	5.54
Németország	4.	5.51
USA	5.	5.48
…	…	…
Ausztria	16.	5.15
Franciaország	23.	5.05
Lengyelország	42.	4,46
Csehország	46.	4.43
Szlovénia	62.	4,25
Magyarország	**63.**	**4.25**
Szlovákia	78.	4.10

Forrás: World Economic Forum, The Global CompetitivenessReport 2013-14

A tanulmány szerint Svájc, Szingapúr, Finnország, Németország és az USA tartoznak a top 5 legversenyképesebb ország közé. A Visegrádi országok közül Lengyelország és Csehország is megelőzi Magyarországot, míg Szlovákia jelentős lemaradásban van a többi V4 országhoz képest.

II. Benchmarking

II.1. Benchmark országok kiválasztása

A benchmark országok kiválasztása három lépcsőben történt meg, melyek során azonosításra kerültek a hazánkhoz geo-stratégiai, illetve gazdasági tekintetben hasonló országok, valamint a Világgazdasági Fórum tanulmánya alapján legversenyképesebb országok.

Az alábbi ábra szemlélteti a benchmark országok kiválasztásának folyamatát, melynek első lépése egy négytényezős értékelési rendszer kialakítása volt, mellyel a hazánkhoz leginkább hasonlító országokat kívántuk azonosítani. Alapos kutatómunkát követően összegyűjtöttük az EU-28 országok exportkitettség (az export aránya a GDP-n belül), külgazdasági dinamika (export növekedési ütem 2002-2013 között), és gazdasági szerkezet (mezőgazdaság, ipar, és szolgáltatás aránya a GDP-n belül) mutatóit. Ennek eredményeképpen a szűrőn átjutott Ausztria, Bulgária, Csehország, Észtország, Lettország, Litvánia, Szlovákia, és Szlovénia, ezt követően pedig – a szűrés utolsó lépéseként - ebből az ország csoportból kiszelektáltuk azokat, melyek hozzánk hasonló geo-stratégiai pozícióban helyezkednek el, valamint szignifikánsan kedvezőbb versenyképességi pozíciót foglalnak el. Így benchmark országként kiválasztásra került Ausztria és Csehország.

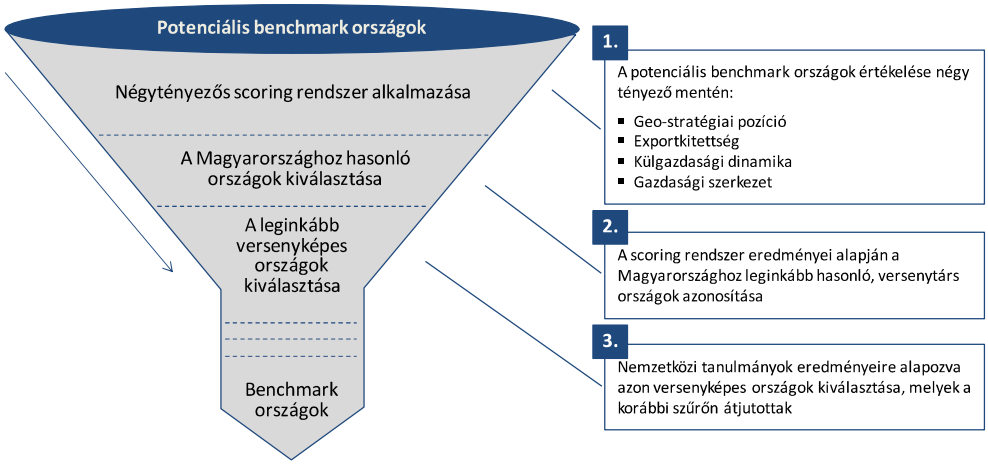

Forrás: Századvég

Ezt követően szakértői véleményekre alapozva a benchmark országok körét kibővítettük a top 3 legversenyképesebb országgal, azaz Svájccal, Finnországgal, illetve Németországgal. (lásd ábra)

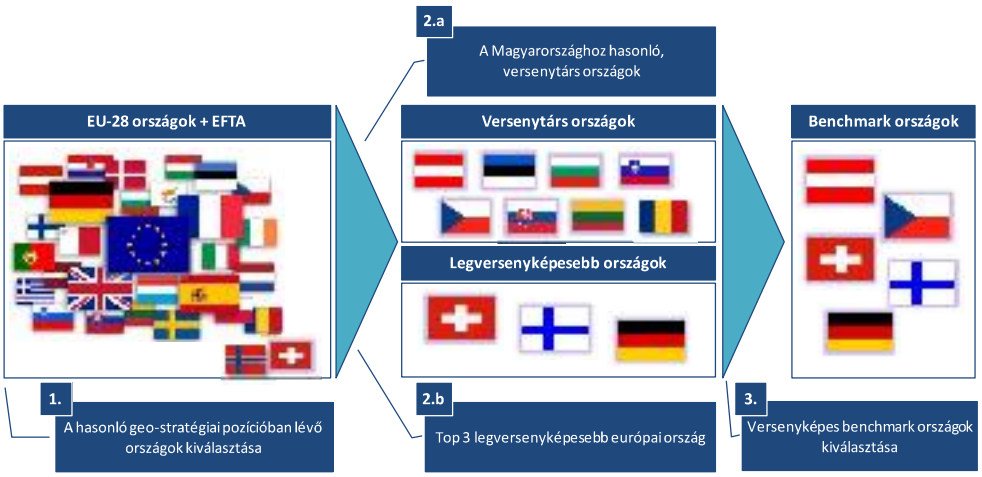

Forrás: Századvég

Magyarország, illetve a választott benchmark országok a scoring során alkalmazott főbb gazdasági mutatóit foglalja össze az alábbi táblázat. Jól látható, hogy a benchmark országokhoz viszonyítva Magyarországon egyrészt magasabb az export/GDP aránya, másrészt szignifikánsan magasabb a mezőgazdaság aránya (3,5%) a gazdaságon belül.

Ország	Export kitettség (Export / GDP)	Geo-stratégiai pozíció	Export növekedési üteme (2002-2013)	Gazdasági szerkezet (mezőgazd. – ipar – szolg. aránya)	Versenyképes-ségi rangsor
	96 %	Közép-Kelet-Eu	7 %	3.5 % – 31 % – 67 %	63.
	57 %	Közép-Kelet-Eu	5 %	1.5 % – 29 % – 69 %	16.
	79 %	Közép-Kelet-Eu	8 %	2.3 % – 36 % – 58 %	46.
	52 %	Nyugat-Eu	6 %	1.1 % – 26 % – 69 %	1.
	40 %	Észak-Eu	3 %	2.9 % – 29 % – 69 %	3.
	51 %	Nyugat-Eu	6 %	0.9 % – 28 % – 71 %	4.

Forrás: Eurostat, Századvég kutatás

A benchmarkok Magyarországhoz viszonyított hasonlósága (Ausztria, Csehország), illetve a vizsgált országok versenyképességi rangsorban elfoglalt kedvező pozíciói biztosítják azt, hogy a fejezet ezt következő részében történő külgazdasági stratégiai elemzés a lehető legmegfelelőbb országokra valósuljon meg.

II.2. Választott országok külgazdasági stratégiájának elemzése

Azon, külgazdaságilag sikeres országok, melyek a fenti kétlépcsős folyamat során kiválasztásra kerültek, mind rendelkeznek hatályos külgazdasági stratégiával, mely stratégiák alapvető eleme, hogy szorosan illeszkednek az adott állam általános kormányzati fejlesztési stratégiájához.

A kiválasztott országok külgazdasági stratégiáinak elemzése során mindegyik esetben fontos, meghatározó szerepet játszott az intézményrendszer ismertetése, annak felülvizsgálata, esetleg átalakítása. Az intézményrendszer mellett az egyes stratégiák tartalmi elemei, majd pedig a Magyarország számára levonható következtetések, tapasztalatok, best-practice-k voltak a leginkább hangsúlyosak. A vizsgált országok közül helyzetében Csehország hasonlít legjobban Magyarországhoz, mind gazdasági szerkezetét és fejlettségét figyelembe véve, mind jelenlegi stratégiai tervezési időszakát tekintve. Ausztria és Finnország, mint Magyarországhoz képest kiemelkedően versenyképes államok kerültek be az elemzésbe, míg a német és a svájci külgazdasági stratégia vizsgálata során a tradíció és a kontinuitás volt hangsúlyos.

INTÉZMÉNYI STRUKTÚRA BEMUTATÁSA

STRATÉGIÁK TARTALMI ELEMEI

Tartalom	Ausztria	Csehország	Finnország	Németország	Svájc
Dokumentum neve	Aussenwirtschaftsstrategie des Bundesministeriums für Finanzen	2012-2020 Export Strategy of the Czech Republic	Action plan on External Economic relations	Aussenwirtschaftsforderung Deutschlands - BMWi 2009, Deutsche Aussenwirtschaft in schwierigem Umfeld stärken! 2013 szeptember	Bericht zur Aussenwirtschaft 2013
Stratégiáért felelős intézmény	Aussenwirtschaftsstrategie des Bundesministeriums für Finanzen	Ministry of Industry and Trade	Finn Miniszterelnöki Hivatal	BMWi - Bundesministerium für Wirtschaft und Energie	Svájci Szövetségi Tanács
Mikor készítették	2004-ben első Külgazdasági Stratégia, azóta évenkénti utókövetés, 2007-2011-ben stratégia finomhangolása. Az elemezett dokumentum a 2011-es aktuális külgazdasági stratégia	2012. márciusban készült el a stratégia, megvalósulási jelentés monitoring)	2012. májusban készült az akcióterv, melyben évek bontásban követ a meglévő kormányzati struktúrára való utalás; ahhoz való illeszkedés (Nemzetközi Versenyképességi Stratégia 2012-2020)	2013. szeptember, a 18. kormányzati ciklus támogatására	2014. január
Melyik intézmény felelős	Osztrák Szövetségi Pénzügyminisztérium	Ministry of Industry and Trade	A finn miniszterelnöki iroda	BMWi - Szövetségi Gazdasági és Technológiai Minisztérium	Svájci Szövetségi Tanács
Egyéb, stratégia szempontjából jelentős intézmények	Osztrák Szövetségi Kamara, Austrian International, DBA (kettős adóztatásról szóló egyezmények)	Osztrák Szövetségi Gazdasági Kamara, Austrian Trade, GO megállapodások	Finn Külügyminisztérium, Finn Gazdasági és Foglalkoztatási Minisztérium	Bundesagentur für Aussenwirtschaft - Szövetségi Külgazdasági Ügynökség, AHKs-Külkereskedelmi Kamarák,	Gazdasági és külügyi területek szövetségi szinten
Szerkezete	1. Összefoglalás	1. Stratégiai illeszkedések bemutatása	1. Háttérelemzés	1. Célmeghatározás: a külgazdaság hatékony támogatása	1. Háttér
	2.Kihívások és lehetőségek	2. Helyzetelemzés	2. Változó környezet bemutatása	2. Szolgáltatások vállalkozóknak	2. Elemzés
	3. Politikai célok	3. Export stratégia pillérei	3. Eddigi megközelítés hiányosságai	3. GTAI -German Trade and Invest szerepe	3. Svájci Kereskedelmi Diplomácia
	4. Stratégiai célok	4. Pillérekhez tartozó részfeladatok	4. Célok és lépések	4. Exportmarketing és Info	4. EU gazdasági integráció
	5. Operatív célok	5. Feladatok operacionaélzálása	5. Változások előrejelzése és azok kihasználásáa	5. Exportrizikók biztosítása, pénzügyi segítség	5. Szabad kereskedelmi egyezmények
	6. Regionális célpontok	6. Pontos, mérhető célok meghatározása	6. Jelenlegi akadályok megnevezése és rendszerezése	6. Finanszírozási program	6. Szektorális politikák
	7. Szektorális célpontok		7. Akadályok leküzdéséhez javaslatok	7. Kereskedelmi szervek szoros együttműködése	7. Szektorális együttműködések
	8. Megvalósítás			8. iXPOS - online portál	
Tartalom rövid összefoglalása	Az anyag csatlakozik a kormányzati célokhoz, (gazdasági növekedés és teljes foglalkoztatottság), és megfogalmaz: a., stratégiai célokat (gazdasági fejlődés támogatása az export által, valamint az export és import arányának javulása) majd ezek alatt b., operacionlaizált célokat (a külkereskedelmi eszközrendszer szinergiák kihasználása, valamint az intézményrendszer hatékony finomhangolása)	Az anyag bemutatja a startégiai illeszkedési pontokat a kormány versenyképességi céljaival és azt a célt tűzi ki, hogy 2020-ra Csehország a 20 leginkább versenyképes ország egyike lesz. Ehhez az ICT által használt módszertan szerint 3 pillérbe sorolja az elérendő célokat és a hozzájuk tartozó megvalósítási lehetőségeket	A finn miniszerelnöki iroda által készített anyag bemutatja a jelenlegi helyzetet és a hatékony működés megszervezéséhez létrehoz egy külügyi és a gazdasági tárca eszköz és intézményrendszerét egyaránt használó szervezetet, amely a meglévő forrásokkal gazdálkodik és közvetlenül a Miniszterelnök alá kerül becsatornázásra	Az anyag a szövetségi kormányzati szerepvállalás fontosságát hangsúlyozza, és az újonnan létrehozott nemzetközi intézményekkel való együttműködést. Összkormányzati szintű nemzetközi gazdasági rendszer fenntartása és további liberalizálása a cél	A jelenltést 1982 óta minden évben elkészíti a Szövetségi Tanács, és bemutatja a külgazdaság aktuális helyzetét.
Intézményi együttműködések	Osztrák Szövetségi Pénzügyminisztérium, Kamarák,	Team Finnland - közvetlenül a Minsiszterelnök ala tartozó kis méretű koordinációs csapat, mely az aktív szereplők munkáját hangolja össze.	Aussenwirtschaftszentrum Bayern (tartományi intézmény), iXPOS - virtuális platform, GTAI - German Trade And Invest 2009-ben létrehozott kfi piacralépést és piacszerzést támogató kezdeményezés		
Új intézmények	Kamarai támogatással: AUSTRIANTRADE és GO INTRNATIONAL, Nemzeti Export Fórum				

Forrás: Századvég kutatás

Forrás: Századvég kutatás

Csehország

A cseh külgazdasági stratégia megtervezése jelenleg a 2012-2020-as tervezési időszakra történt, teljesen alkalmazkodva a csehek Nemzetközi Versenyképességi Stratégiájához (2012-2020). A tervezést a Cseh Ipari és Kereskedelmi Minisztérium végezte, ez a Minisztérium a felelős a cseh külgazdasági folyamatok szervezéséért.

Az anyag gerince 2012 márciusában készült el és évenként készülnek felülvizsgálati, monitoring anyagok a stratégiához, a legutóbbi 2013 nyarán. A stratégia legfontosabb eleme, hogy bemutatja a stratégiai illeszkedéseket, amelyek a kormány versenyképesség javítására irányuló céljaival egybecsengenek. Mivel a cseh versenyképességi célok legfontosabbika, hogy Csehország 2020-ra a világ 20 leginkább versenyképes országainak egyike legyen, ezért a külgazdasági stratégiai megközelítést is a versenyképesség szempontjából tartják a legfontosabbnak.

A stratégiai illeszkedések bemutatása után a helyzetelemzés, majd a megoldáshoz szükséges stratégia pilléreinek kijelölése következik, majd a pillérekhez tartozó részfeladatok és azok operacionalizálása történik meg. Végül meghatározásra kerülnek a pontos, mérhető célok annak érdekében, hogy a későbbi utókövetés és monitoring folyamat objektív, implementálható információkat tartalmazzon a stratégia sikerességével kapcsolatban. A cseh stratégia nem utal szakpolitikai vagy előző időszakot érintő össz-stratégiai programra, ugyanakkor a jelenlegi formában mind módszertanát, mind céljait tekintve betagozódik a teljes cseh gazdaságot érintő átfogó versenyképességi stratégia alá, annak szerves részét képezve.

Ausztria

Ausztria külgazdasági és általános gazdasági sikereiről közvetlen szomszédunkként sok információnk van. Az osztrák gazdaságot meghatározza a gazdasági szereplők kiemelkedő érdekérvényesítő képessége, és az ehhez tartozó érdekérvényesítő szervek beágyazott és hatékony volta a gazdaság szereplői közé lehetővé teszi, hogy külgazdasági területen is számos nem-kormányzati szereplő vegyen részt a munkában.

Ausztria 2004 óta készít külgazdasági stratégiát a jelenlegihez hasonló formában, azóta zajlik évenkénti utókövetési folyamat, valamint 2007-ben és 2011-ben történt egy-egy finomabb utóhangolási kísérlet, egyfajta stratégiai finomhangolás. Az aktuális, 2011-es dokumentumot a Szövetségi Pénzügyminisztérium jegyzi, azzal a kitétellel, hogy a többi szakminisztériummal együtt került kialakításra a külgazdasági stratégia, melyben a jövőkép megfogalmazása után a kihívások és lehetőségek felsorolása történik meg. A célok alábontása során a stratégiai célokat az operatív célok követik, majd regionális és szektorális bontás következik.

Az anyag ilyen módon csatlakozik a kormányzati célokhoz (gazdasági növekedés és teljes foglalkoztatottság) és megfogalmaz stratégiai célokat (gazdasági fejlődés támogatása az export által, valamint az export és import arányának javulása), majd ez alatt a szint alatt ún.

oprecaionalizált célokat (külkereskedelmi eszközrendszerben meglévő szinergiák kihasználása, valamint az intézményrendszer fokozatos finomhangolása). Az operatív célok rövid- és középtávra bonthatóak, illetve regionális vagy szektorális alapon kerülnek besorolásra. Mindezt a megvalósítási lépések követik.

Az osztrák rendszer sajátossága, hogy kiemelkedően fontos szerepet játszanak a nem-kormányzati szereplők, valamint a kormány által létrehozott, mégis önálló képviseleti szervezetek, melyek speciálisan egy-egy szakterülettel foglalkoznak (exportfinanszírozás, nemzetköziesedés elősegítése), ilyenek az AUSTRIANTRADE és a GO INTERNATIONAL szervezetek, valamint a nemzeti Export Fórum.

Finnország

A finn külgazdasági stratégia intézményrendszere 2012 óta komoly változáson megy keresztül. A külgazdasági stratégia legfontosabb elemeként egy olyan akcióterv került kidolgozásra 2012-ben, amelynek célja, hogy az aktuálisan meglévő intézményrendszer forrásait és készleteit felhasználva, azaz új finanszírozási forrás bevonása nélkül összehangolja az intézményi szereplők munkáját. A vizsgált országok mindegyikében elmondható, hogy a sikeres stratégia megvalósulásához több kormányzati és nem-kormányzati intézmény együttműködésére van szükség, mely intézmények munkájának összehangolása nagyon komoly hatékonyságnövekedést eredményez.

Ennek a szinergiának a kihasználására hozta létre a finn kormányzat az ún. Team Finnland csoportot, mely csapat a stratégia megvalósításában részt vállaló külügy-és gazdasági minisztérium szakemberállományát és eszközállományát felhasználva jön létre egy olyan koordinációs csapatként, amely közvetlenül a mindenkori Finn Miniszterelnök Titkárságára van becsatornázva és így független mindkét támogató minisztériumtól.

A finn stratégiai anyagban a háttér-és helyzetelemzések után a stratégiai célok és lépések meghatározása történik meg, majd a célok operacionalizálása, és évenkénti ellenőrzésére, utókövetésére vonatkozó lépések kerülnek lefektetésre.

Németország

Az aktuális német külgazdaság-fejlesztési stratégiát a Szövetségi Gazdasági- és Technológiai Minisztérium készítette elő a jelenlegi, 18. kormányzati ciklus támogatására 2013 szeptemberében.

Németország esetében számos speciális tényezőt figyelembe kell vennünk, amelyek alapján, más módokon közelít a külgazdasági stratégiaalkotáshoz, mint Magyarország, mégis kiemelkedően hatékony intézményi struktúrájának megvizsgálása és bemutatása fontos lehet. A német

gazdaság a világ egyik meghatározó, exportorientált gazdasága, méretéből és lehetőségeiből adódóan Magyarországétól eltérő eszközökre és ösztönzőkre van és lehet szüksége, ugyanakkor számos ponton csatlakozhat Magyarország a német stratégiához.

Németország meghatározó intézményi szereplőként fontos nemzetközi szabályozói szerepkört lát el, ennek a feladatnak való egyre tudatosabb megfelelésre, a nemzetközi érdekérvényesítés erősítésére hívja fel az anyag a szövetségi kormány figyelmét. Fontos az újonnan létrehozott, nem kormányzati szereplőkkel létrehozott együttműködés (iXPOS-online információs portál, GTAI- German Trade and Invest szereplők) erősítése.

A stratégia a többi országéhoz hasonló szerkezetet mutat, jövőkép, célok, majd azok stratégiai feladatokra való lebontását tűzi ki célul. Az eddig vizsgált stratégiákkal szemben ebben az anyagban az ország kiemelt helyzetéből adódóan megjelenik a nemzetközi szabályozói rendszerben való össz-kormányzati szintű megjelenés és érdekképviselet fontosságának hangsúlyozása.

Svájc

Svájc 1982 óta minden évben jelentést készít, melyben a Szövetségi Tanács bemutatja a külgazdaság aktuális állását. Mindez azt jelenti, hogy az anyag éves szinten elsősorban finomhangolásra vonatkozó feladatokat fogalmaz meg, hiszen hosszú évekre visszamenő gyakorlat alakult ki az évenkénti utókövetés és ellenőrzés rendszerére. A dokumentumot a gazdasági és külügyi területek képviselői szövetségi szinten készítik el minden év azonos, év eleji időszakában.

A dokumentum helyzetelemzést, majd operatív feladatokat tartalmaz, elsősorban a bilaterális együttműködések erősítésére, a szabadkereskedelmi egyezményekkel kapcsolatosan, valamint a svájci kereskedelmi diplomáciára vonatkozóan.

LESSONSLEARNED

"Leesons learned"	Ausztria	Csehország	Finnország	Németország	Svájc
1	"Bottom-up" megközelítés - az exporttevékenység szükségességének kikristályosodása, az export igény felmérésére épít	Nagyon pontos illeszkedés több, már meglévő stratégiához	Team Finnland létrehozása - meglévő erőforrásokkal, több minisztérium együttműködésével (külügy és gazdasági tárca)	Rugalmas megközelítés, elsősorban a szövetségi állam, mint szabályozó szerv és nemzetközi érdekérvényesítés letéteményese	Hosszú időre visszamenő, jól követhető jelentési rendszer
2	Hosszú távú stratégia készítés, melyet minden évben ellenőriznek, finomítanak	Hosszú távú stratégia készítés és éves szintű monitorozás	Évenkénti beszámolókészítés, utókövetés, operícionalizált visszamérés	A kereskedelmi és külkereskedelmi kamarák és szervezetek nagyon aktív integrálása	Nemzetközi intézményi keretek előnyös alakítása
3	Intézményközi szinergiák kihasználására való törekvés	Pontos kimeneti célok a stratégia végekor és ehhez tartozó speciális célok	intézményközi szinergiák kihasználására való törekvés	Vezető és ezáltal intézményfomáló nemzetközi szerep felismerése	
4	Az intézményrendszer lépcsőzetes változtatása	Ún. One-stop-shop rendszer kialakítása	Ún. One-stop-shop rendszer kialakítása	Specializálst intézmények az egyes feladatok ellátására, a Szövetségi Gzadasági és Technológiai Minisztérium vezetésével	
5	Best-practice országok startégiáinak összehasonlítása	ICT specifikációs rendszer használata a pillérek kialakításakor			

Forrás: Századvég kutatás

Minden vizsgált stratégia pontos, értelmezhető és visszamérhető célokat tartalmaz. A meghatározott jövőképet a stratégiai célok követik, majd ezek operacionalizálása és a célok esetleges további bontása horizontális és szektorális területekre. A feladatokhoz eszközök és a visszaméréshez, utókövetéshez szükséges monitoring mutatók tartoznak.

Jellemző, hogy a stratégiák mentén az egyes országok törekszenek az intézményrendszerben meglévő szinergiák hatékony kihasználására, azaz olyan struktúrák kialakítására, ahol hatékony együttműködések alakulhatnak ki a részt vevő állami és nem-állami szereplők között.

Az esetleges intézményi változások sokkal inkább finomhangolásként valósulnak meg, mintsem, hogy egyes struktúrákat teljesen újraszerveznének, megszűntetnének, ehhez megfelelő eszköz az évenkénti utókövetés, melynek során lehetőség nyílik a lépésenkénti változások átvezetésére és a hatások lekövetésére.

A best-practice országok gyakorlatainak megismerése és meghonosítása más országok esetében is a stratégia részét képezi.

Ún. „bottom-up" megközelítés a szakpolitikai stratégiák esetében, jelen esetben az osztrák export kínálati spektrum kialakításakor a piacon jelenlévő igényekből indultak ki, erre építették rá az ország exportkínálatát, amely így versenyképes és fenntartható növekedést tud produkálni.

Ún. „one-stop-shop", azaz egyablakos ügyintézési, információszerzési lehetőség az exportálni kívánó vállalatoknak.

Projektcsoport létrehozása a meglévő erőforrások felhasználásával, koordinációs szereppel, a központi kormányzati irányítás alatti titkársággal.

Kereskedelmi és külkereskedelmi kamarák intenzív integrálása a szoros és hatékony együttműködés érdekében.

III. Magyarországi helyzetelemzés

III.1. A magyar külgazdasági növekedés korlátai

Magyarországot elemezve is fontos kiemelni azt, hogy a GDP növekedés és az exportbővülés között pozitív kapcsolat áll fenn, így a kettő nem vizsgálható egymástól függetlenül.

A magyar GDP-t tekintve elmondható, hogy a 2000-es években a GDP dinamikusan, évi 4-5%-kal növekedett, a 2009-es évben azonban a globális pénzügyi-gazdasági válság begyűrűzésével a GDP nagymértékben visszaesett. Az elmúlt pár évben bár a dinamikus növekedés bár nem tért vissza, a GDP kismértékben növekedett.

Magyar GDP folyó áron és reál GDP növekedés az előző évhez képest [2002-2013]

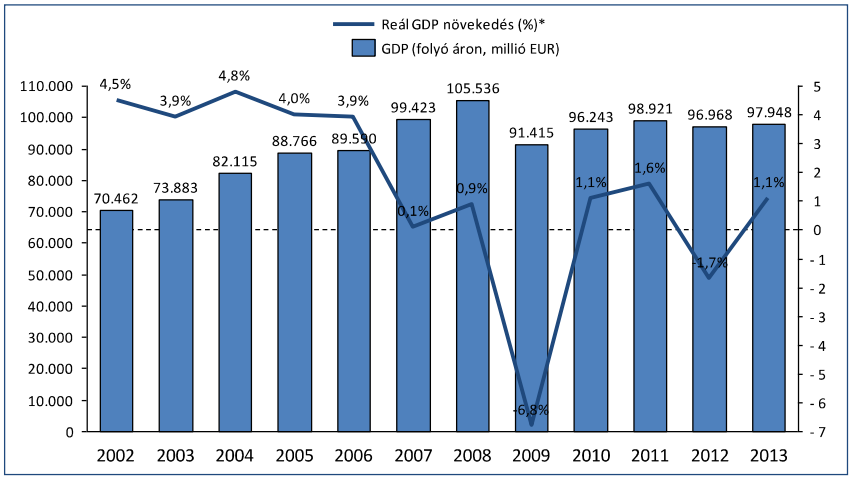

Forrás: Eurostat, 2014

A korábban elemzett globális trendekkel összhangban, magyar viszonylatban is nagyságrendekkel jobban nőtt az exportvolumen, mint a bruttó hazai termék. Az exportvolumen közel **ötvenszeresére**, míg a GDP „csupán" **négyszeresére** nőtt az 1960-as bázisévhez viszonyítva. Mindez nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az export aránya napjainkban a GDP 96%-át teszi ki, így Magyarország egy nyitott, a külkereskedelemtől erősen függő országgá vált.

Magyar GDP és exportvolumen alakulása (1960=100%)

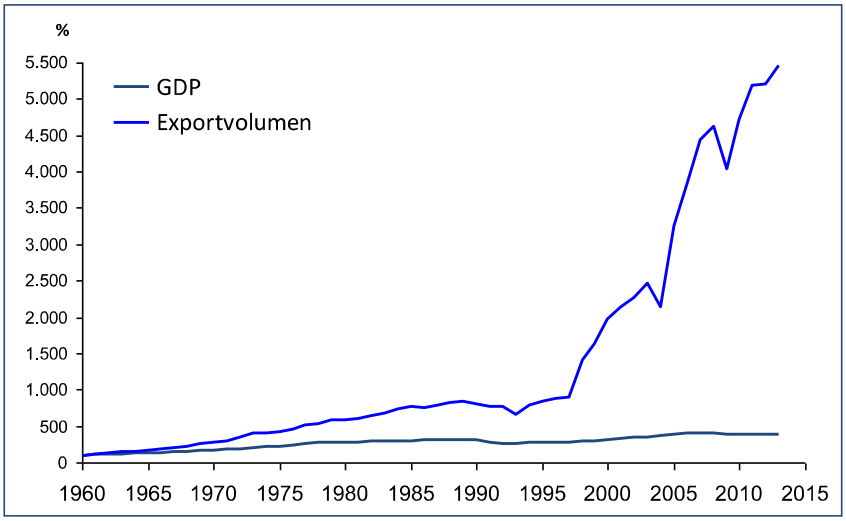

Forrás: KSH

III.2. Magyarország külgazdasága az elmúlt 10-15 évben

Magyarország gazdaságszerkezetéből, méretéből, földrajzi elhelyezkedéséből adódóan **kis, nyitott gazdaságú ország**. Mivel az ország belső felvevőpiaca kisméretű, ezért a termékek és szolgáltatások külkereskedelme magas arányt ér el.

MAGYARORSZÁG KÜLKERESKEDELMI MÉRLEG EGYENLEGE 2000-2013 (MILLIÓ EUR)

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kivitel	31.296	34.560	36.747	38.381	44.939	50.127	59.064	69.173	73.585	59.260	71.555	80.039	80.052	81.814
Behozata	35.378	37.997	39.984	42.358	48.559	52.955	61.443	69.124	73.699	55.401	65.933	72.917	73.298	74.710
Egyenle	**-4.082**	**-3.437**	**-3.237**	**-3.977**	**-3.620**	**-2.828**	**-2.379**	**49**	**-114**	**3.859**	**5.622**	**7.122**	**6.754**	**7.104**

Forrás: MNB

A magyar külkereskedelmi mérleg egyenlegében egészen 2009-ig a behozatal értéke meghaladta a kivitel értékét, ez azonban a 2008-ban kezdődött gazdasági válság után először 2009-ben változott. A behozatal értékének a kivitelnél nagyobb arányú csökkenése okán a **külkereskedelmi mérleg egyenlege pozitívba fordult**, ezzel javítva a fizetési mérleg egyenlegét.

Export

Exportszerkezet

A magyar **termékexport szerkezetében 2000 óta nem történt jelentős változás**, Magyarország exportjának **több mint 50 %-át a gépek és szállítóeszközök** kivitele adja. E kategórián belül a legfőbb kiviteli termékeink a közúti járművek, a híradás-technikai hangrögzítő és -lejátszó készülékek, a villamos gépek, illetve műszerek, valamint az energiafejlesztési berendezések. Ez az arány 2006-2007-re 62 % fölé emelkedett, majd 2010 után ismét csökkenni kezdett. A gépek és szállítóeszközök mögött a második legfontosabb csoportot a feldolgozott termékek adják: ezek közül a gyógyszerek, a szerves vegyi termékek, valamint a műanyagok kereskedelme a legjelentősebb**. A fentikét árufőcsoport gyakorlatilag a magyar export ¾ részétlefedi**.Az élelmiszer, nyersanyagok és energiahordozók exportja együttesen sem éri el a 20%-ot. Az élelmiszerek külkereskedelmében meghatározó súllyal bírnak a gabonafélék, a húsok és húskészítmények, a tejtermékek, valamint a zöldség- és gyümölcsfélék. Mindez azt mutatja, hogy a magyar export áruszerkezetét tekintve **koncentrált** és sem a koncentráltság, sem az **áruszerkezet nem változott** jelentősen 2000 óta.

MAGYARORSZÁG TERMÉKEXPORTJÁNAK MEGOSZLÁSA ÁRUFŐCSOPORTOK SZERINT (MILLIÓ EUR)

Év	Élelmiszerek, italok, dohány	%	Nyersanyagok	%	Energiahordozók	%	Feldolgozott termékek	%	Gépek és szállítóeszközök	%	Összesen	%
2001	2.557	7,52%	674	1,98%	658	1,94%	10.541	31,02%	19.553	57,54%	33.983	100,00%
2002	2.475	6,78%	731	2,00%	597	1,64%	11.268	30,87%	21.432	58,71%	36.503	100,00%
2003	2.484	6,52%	786	2,06%	621	1,63%	10.928	28,69%	23.277	61,10%	38.096	100,00%
2004	2.673	5,99%	972	2,18%	849	1,90%	12.262	27,48%	27.862	62,45%	44.618	100,00%
2005	2.891	5,78%	993	1,98%	1.365	2,73%	13.816	27,60%	30.987	61,91%	50.052	100,00%
2006	3.241	5,50%	1.119	1,90%	1.460	2,48%	16.238	27,55%	36.877	62,57%	58.935	100,00%
2007	4.320	6,26%	1.314	1,90%	2.003	2,90%	18.288	26,50%	43.079	62,43%	69.004	100,00%
2008	4.909	6,69%	1.726	2,35%	2.751	3,75%	19.498	26,57%	44.496	60,64%	73.380	100,00%
2009	4.271	7,22%	1.301	2,20%	1.523	2,58%	16.314	27,59%	35.729	60,42%	59.139	100,00%
2010	4.955	6,93%	1.732	2,42%	2.024	2,83%	19.724	27,61%	43.014	60,20%	71.449	100,00%
2011	6.020	7,53%	2.436	3,05%	2.898	3,62%	23.418	29,28%	45.205	56,52%	79.978	100,00%
2012	6.526	8,16%	2.733	3,42%	3.234	4,04%	24.852	31,08%	42.606	53,29%	79.952	100,00%
2013	6.605	8,08%	2.519	3,08%	2.944	3,60%	26.075	31,91%	43.576	53,32%	81.719	100,00%

Forrás: KSH

MAGYARORSZÁG TERMÉKEXPORTJÁNAK MEGOSZLÁSA ÁRUFŐCSOPORTOK SZERINT (MILLIÓ EUR)

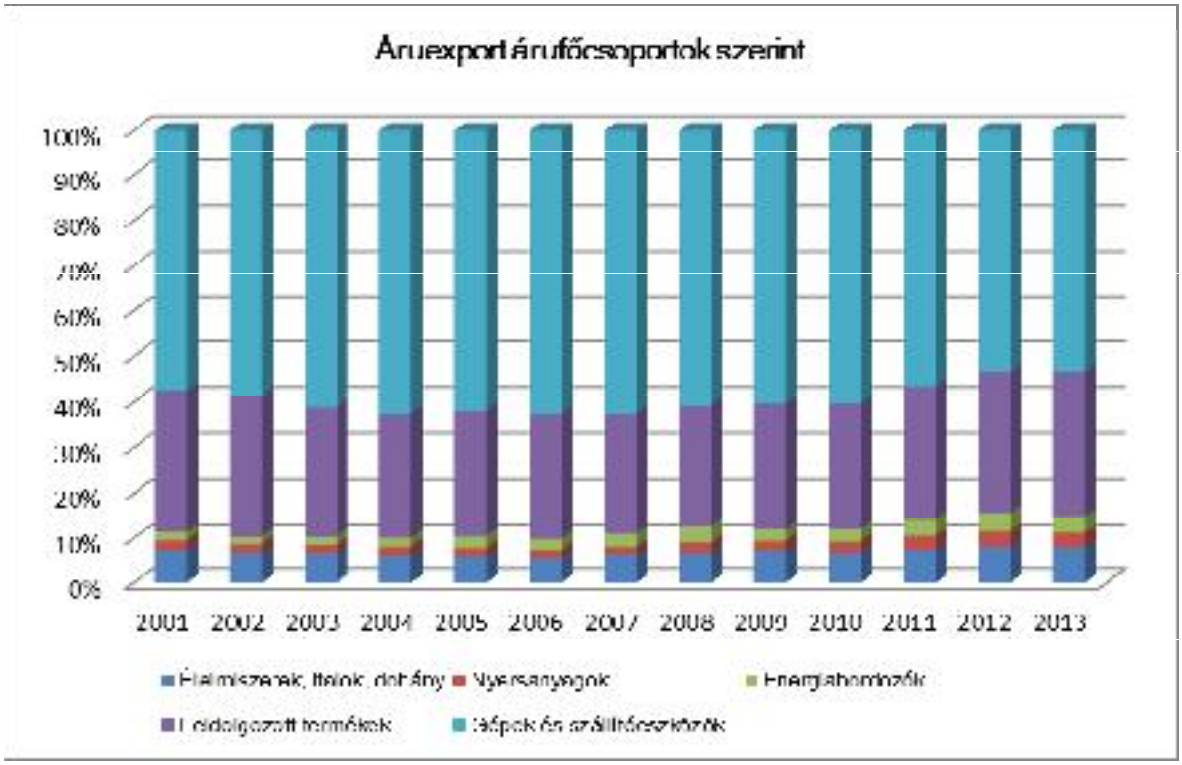

Forrás: KSH

Exportpartnerek

Magyarország **exportjának 75%-a az Európai Unió országaiba irányul**, ezen belül is a régi tagországok vannak előnyben a 2004 után csatlakozott országokkal szemben. **Az újonnan csatlakozott országokkal folytatott export aránya folyamatosan nő**, míg a régi tagországokba irányuló export aránya kis értékben, de csökken. A külkereskedelem gravitációs modellje érvényesül Magyarország esetében is, két ország közötti kereskedelmi kapcsolat erőssége fordítottan arányos a köztük lévő távolsággal. Magyarország esetében elmondható, hogy **legjelentősebb exportpartnere továbbra is Németország**, ahova a magyar export 25%-a érkezik 2010 után is, ugyanakkor a térségbeli, szomszédunkkal szomszédos országokkal való exportkapcsolataink megerősödtek.

MAGYAR EXPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁG CSOPORTOK SZERINT

Év	Európai Unió (EU–27)	%	Európai Unión kivüli országok	%	Összesen	EU–15	%	új EU-tagok (EU–12)	%	ázsai országok	%	amerikai országok	%
2006	46.632	79,12%	12.303	20,88%	58.935	36.130	61,31%	10.502	17,82%	3.117	5,29%	2.003	3,40%
2007	54.588	79,11%	14.416	20,89%	69.004	41.271	59,81%	13.317	19,30%	3.346	4,85%	2.047	2,97%
2008	57.504	78,36%	15.876	21,64%	73.380	42.204	57,51%	15.300	20,85%	3.756	5,12%	2.194	2,99%
2009	46.652	78,88%	12.487	21,12%	59.139	34.982	59,15%	11.670	19,73%	3.272	5,53%	1.799	3,04%
2010	55.305	77,40%	16.144	22,60%	71.449	40.783	57,08%	14.522	20,32%	4.613	6,46%	2.143	3,00%
2011	60.879	76,12%	19.099	23,88%	79.978	43.183	53,99%	17.696	22,13%	6.021	7,53%	2.364	2,96%
2012	60.737	75,97%	19.215	24,03%	79.952	42.917	53,68%	17.820	22,29%	5.118	6,40%	2.956	3,70%

Forrás: KSH

MAGYARORSZÁG TERMÉKEXPORTJÁNAK MEGOSZLÁSA EXPORT ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT (MILLIÓ EUR)

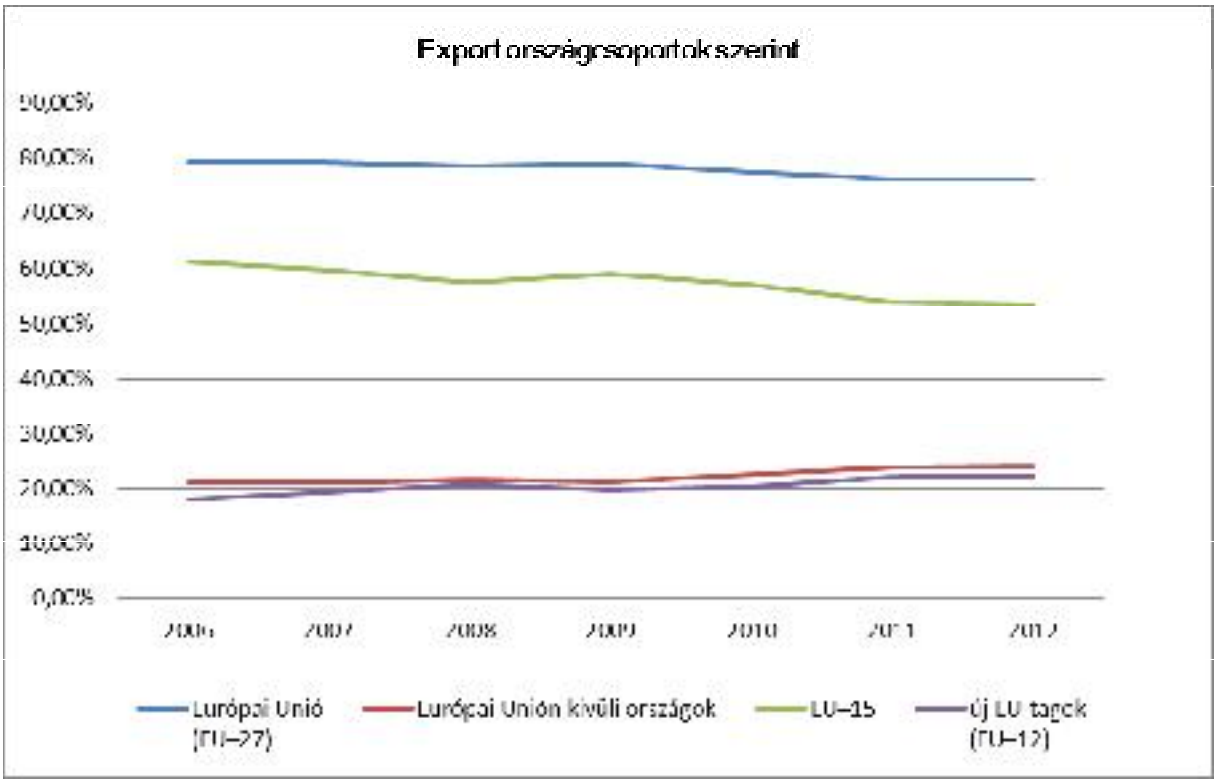

Forrás: KSH

2002-ben Magyarország legjelentősebb exportpartnerei Németország után Ausztria, Olaszország és Franciaország voltak, őket Nagy-Britannia, az Egyesült Államok és Hollandia követte. **2013-ra a magyar termékexport szerkezete** jelentősen **átalakult**, mivel bár Németország és Ausztria együttesen továbbra is a magyar export felvevőpiacának 30%-át adják, mégis, az őket követő partner országok a régiónk országai közül kerülnek ki.

A magyar export termékek több mint **5%-a Romániába** érkezik, szintén **5% fölötti a Szlovákiába érkező export aránya**. A **lengyel, a cseh és az orosz export aránya is 3-3%** fölötti 2013-ban, és szerepel a 15 legnagyobb partnerünk között **Ukrajna és Kína is**.

MAGYAR EXPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁGOK SZERINT

Sorrend	Ország	2001	%	2006	%	2013	%
	Összesen	**8.748.170,0**	**100,00%**	**15.591.064,6**	**100,00%**	**24.243.985,8**	**100,00%**
1	Németország	3.115.431,6	35,61%	4.593.940,4	29,47%	6.264.837,8	25,84%
2	Románia	219.851,3	2,51%	627.628,0	4,03%	1.369.632,5	5,65%
3	Ausztria	693.019,4	7,92%	754.701,2	4,84%	1.335.022,5	5,51%
4	Szlovákia	118.031,8	1,35%	605.783,6	3,89%	1.269.511,7	5,24%
5	Olaszország	546.951,3	6,25%	850.896,5	5,46%	1.158.143,4	4,78%
6	Franciaország	522.036,0	5,97%	727.977,0	4,67%	1.088.465,0	4,49%
7	Egyesült Királyság	375.812,1	4,30%	697.733,8	4,48%	950.438,9	3,92%
8	Lengyelország	174.852,9	2,00%	632.987,0	4,06%	941.989,1	3,89%
9	Csehország	158.822,0	1,82%	528.905,8	3,39%	916.660,2	3,78%
10	Oroszország	135.280,4	1,55%	422.835,7	2,71%	752.706,0	3,10%
11	Egyesült Államok	436.084,7	4,98%	429.399,1	2,75%	732.255,6	3,02%
12	Hollandia	402.074,8	4,60%	478.817,0	3,07%	689.406,0	2,84%
13	Spanyolország	180.240,5	2,06%	528.014,6	3,39%	609.559,0	2,51%
14	Ukrajna	60.115,4	0,69%	272.537,9	1,75%	576.515,6	2,38%
15	Kína	32.191,3	0,37%	161.443,5	1,04%	444.303,8	1,83%
	1-15 össz	7.170.795,5	81,97%	12.313.601,1	78,98%	19.099.447,1	78,78%

Forrás: KSH

Import

Importszerkezet

A magyar **termékimport szerkezetében nem történt jelentős változás** a 2000-es évek elejétől. A **gépek és szállítóeszközök –** és azon belül is főként a közúti és egyéb járművek behozatalának **– aránya továbbra is meghatározó**, 45-53% közötti. Ezt követik a **feldogozott termékek 35% körüli aránnyal**, melyek közül a legfontosabb importcikkek a vas- és acéltermékek, az egyéb fémtermékek, valamint a műanyagok. Jól látható, hogy a két árufőcsoport együttesen a **teljes import 80%-át** teszi ki. A fennmaradó 20%-on belül **alacsony mértékben nőtt az energiahordozók és az élelmiszerek** aránya is. Míg az energiahordozók esetében a kőolaj és kőolajtermékek, valamint a természetes és mesterséges gáz behozatala, addig az élelmiszerek tekintetében a cukor és cukorkészítmények, illetve az állati takarmányok importja mondható a jelentősnek.

MAGYARORSZÁG TERMÉKIMPORTJÁNAK MEGOSZLÁSA ÁRUFŐCSOPORTOK SZERINT (MILLIÓ EUR)

Év	Élelmiszerek, italok, dohány	%	Nyersanyagok	%	Energiahordozók	%	Feldolgozott termékek	%	Gépek és szállítóeszközök	%	Összesen	%
2001	1.094	2,91%	757	2,02%	3.085	8,22%	13.254	35,31%	19.345	51,54%	37.535	100,00%
2002	1.204	3,02%	799	2,00%	2.983	7,47%	14.173	35,50%	20.768	52,01%	39.927	100,00%
2003	1.294	3,06%	836	1,98%	3.262	7,72%	15.068	35,65%	21.803	51,59%	42.263	100,00%
2004	1.784	3,68%	900	1,85%	3.523	7,26%	16.642	34,29%	25.684	52,92%	48.533	100,00%
2005	2.163	4,08%	946	1,79%	5.391	10,18%	17.409	32,87%	27.047	51,07%	52.956	100,00%
2006	2.433	3,97%	1.037	1,69%	6.753	11,01%	19.782	32,26%	31.309	51,06%	61.314	100,00%
2007	2.885	4,17%	1.169	1,69%	6.615	9,57%	22.197	32,11%	36.259	52,45%	69.124	100,00%
2008	3.422	4,64%	1.424	1,93%	9.393	12,75%	23.305	31,62%	36.155	49,06%	73.700	100,00%
2009	3.046	5,50%	897	1,62%	6.055	10,93%	17.893	32,30%	27.510	49,66%	55.401	100,00%
2010	3.270	4,96%	1.385	2,10%	7.064	10,71%	21.014	31,87%	33.201	50,36%	65.934	100,00%
2011	3.893	5,34%	1.871	2,57%	9.013	12,36%	24.370	33,42%	33.769	46,31%	72.917	100,00%
2012	3.881	5,30%	1.855	2,53%	9.514	12,98%	24.526	33,46%	33.522	45,73%	73.297	100,00%
2013	3.822	5,12%	1.768	2,37%	9.389	12,57%	25.569	34,22%	34.163	45,73%	74.710	100,00%

Forrás: KSH

MAGYARORSZÁG TERMÉKIMPORTJÁNAK MEGOSZLÁSA ÁRUFŐCSOPORTOK SZERINT (MILLIÓ EUR)

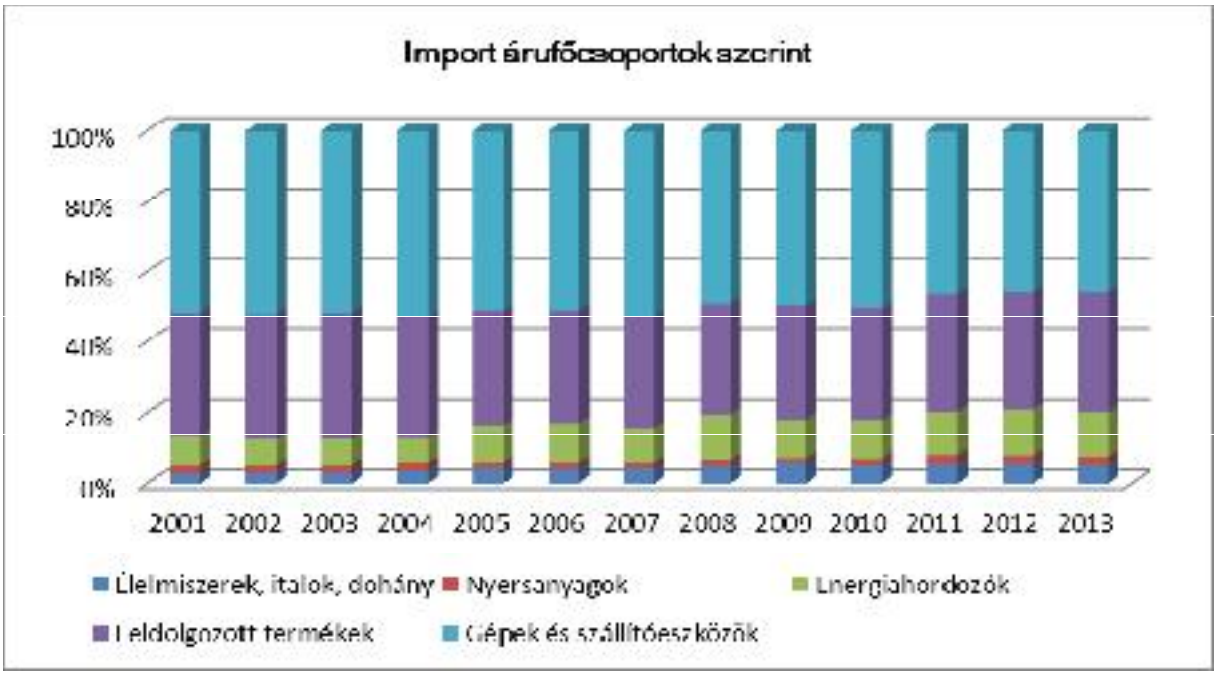

Forrás: KSH

Importpartnerek

Magyarország importjának közel 70%-a az Európai Unió országaiból származik. Megfigyelhető, hogy a régi tagállamok szerepe csökken, míg az újonnan csatlakozott tagállamok szerepe a Magyarországra érkező importban növekszik.

MAGYAR IMPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁG CSOPORTOK SZERINT

Év	Európai Unió (EU–27)	%	Európai Unión kivüli országok	%	Összesen	EU–15	%	új EU-tagok (EU–12)	%	Ázsai országok	%	Amerikai országok	%
2006	43.175	70,42%	18.140	29,58%	61.314	34.906	56,93%	8.269	13,49%	9.667	15,77%	1.296	2,11%
2007	48.226	69,77%	20.898	30,23%	69.124	38.548	55,77%	9.677	14,00%	11.815	17,09%	1.490	2,16%
2008	50.344	68,31%	23.356	31,69%	73.700	39.541	53,65%	10.803	14,66%	11.778	15,98%	1.751	2,38%
2009	38.089	68,75%	17.313	31,25%	55.401	29.617	53,46%	8.471	15,29%	9.846	17,77%	1.530	2,76%
2010	44.731	67,84%	21.203	32,16%	65.934	33.718	51,14%	11.013	16,70%	12.154	18,43%	1.645	2,50%
2011	50.593	69,38%	22.324	30,62%	72.917	37.254	51,09%	13.339	18,29%	10.589	14,52%	2.386	3,27%
2012	51.615	70,42%	21.682	29,58%	73.297	38.210	52,13%	13.406	18,29%	9.558	13,04%	2.577	3,52%

Forrás: KSH

MAGYARORSZÁG TERMÉKIMPORTJÁNAK MEGOSZLÁSA EXPORT ORSZÁGCSOPORTOK SZERINT (MILLIÓ EUR)

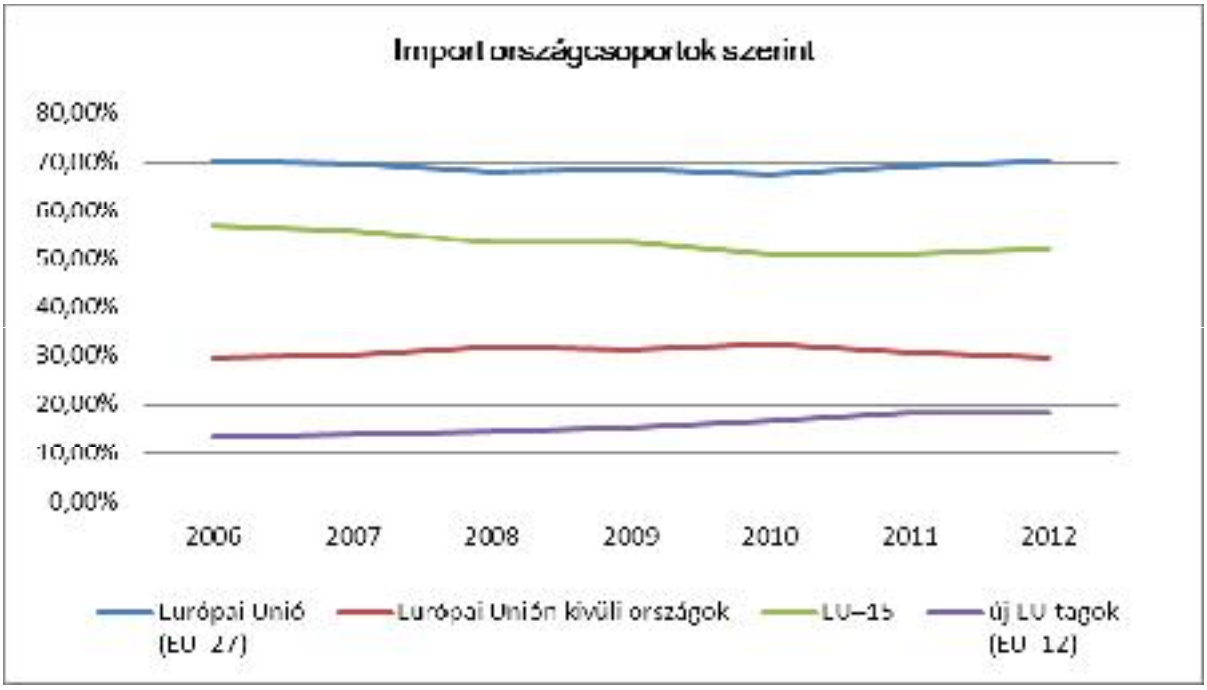

Forrás: KSH

A magyar termékimport behozatali országai között is első helyen Németországot találjuk, szerepe nem csökkent 2000 óta, a Magyarországra érkező import áruk 25%-a Németországból érkezik. Oroszország és Ausztria tartja második és harmadik pozícióját, míg a 2000-ben jelentős olasz, francia, brit és amerikai importot megelőzi 2013-ra a szlovák, a kínai, a lengyel, és a cseh behozatal, valamint növekvő ütemet mutat Románia és Ukrajna szerepe.

MAGYAR IMPORT MEGOSZLÁSA ORSZÁGOK SZERINT

Sorrend	Ország	2001	%	2006	%	2013	%
	Összesen	**9.665.060,0**	**100,00%**	**16.224.713,0**	**100,00%**	**22.154.038,0**	**100,00%**
1	Németország	2.407.810,9	24,91%	4.425.953,5	27,28%	5.542.644,3	25,02%
2	Oroszország	679.805,8	7,03%	1.314.854,7	8,10%	1.894.602,3	8,55%
3	Ausztria	713.565,6	7,38%	1.012.047,8	6,24%	1.465.215,9	6,61%
4	Szlovákia	172.854,3	1,79%	444.867,9	2,74%	1.274.061,0	5,75%
5	Kína	382.215,2	3,95%	818.273,6	5,04%	1.191.570,4	5,38%
6	Lengyelország	222.882,3	2,31%	697.851,8	4,30%	1.081.801,0	4,88%
7	Olaszország	760.869,3	7,87%	748.146,3	4,61%	961.005,6	4,34%
8	Csehország	204.990,7	2,12%	504.681,3	3,11%	916.068,6	4,13%
9	Hollandia	200.684,1	2,08%	704.751,9	4,34%	866.640,1	3,91%
10	Franciaország	452.973,1	4,69%	772.411,8	4,76%	788.183,1	3,56%
11	Románia	103.924,9	1,08%	364.408,7	2,25%	618.870,6	2,79%
12	Belgium	220.640,7	2,28%	338.006,1	2,08%	483.979,4	2,18%
13	Egyesült Államok	409.233,1	4,23%	273.745,3	1,69%	472.946,8	2,13%
14	Egyesült Királysá	284.797,9	2,95%	395.480,3	2,44%	416.375,0	1,88%
15	Ukrajna	84.868,2	0,88%	177.757,4	1,10%	365.596,9	1,65%
1-15	**Összesen**	**7.302.116,1**	**75,55%**	**12.993.238,4**	**80,08%**	**18.339.560,9**	**82,78%**

Forrás: KSH

A magyar import és export tendenciákról elmondható, hogy az áruszerkezetben jelentős változás nem történt, továbbra is a gépek, berendezések, valamint a félkész termékek adják a külkereskedelem jelentős részét. Az értékesítési és felvevőpiacaink között 2013-ra nagyon fontos szerepet kaptak a szomszédos országok, akik egyre jelentősebb szerepet töltenek be mind a magyar export, mind az import területén.

Tőkeáramlás

A 2012-es adatokat figyelembe véve Magyarországon végrehajtott külföldi közvetlentőke-befektetések állományának legnagyobb része (26,4%) Németországból származik. Meghatározó szerepe van még Luxemburgnak (12,8%), Hollandiának (12,3%), Ausztriának (11,5%), Franciaországnak (4,4%) és az USA-nak (3,2%). Azonban figyelembe kell venni, hogy a magas luxemburgi, illetve holland befektetési összeg sok esetben arra vezethető vissza, hogy számos vállalat az ottani leánycégén keresztül valósítja meg a befektetését. Összességében a közvetlentőke-befektetések állományának 78,6%-a származik az Európai Unióból, ám nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a jelenleg Magyarországra érkező közvetlen tőke befektetések egy része már nem a tíz meghatározó országhoz köthetőek, hanem Dél-Koreából, Kínából, Izraelből, Kanadából és Oroszországból érkeznek. Legnagyobb mértékű növekedést az európai befektetési állomány produkálta, de jelentős mértékben, mintegy 19%-kal növekedett az amerikai befektetések állománya is. A növekedés mértéke Ausztria tekintetében 7,81%-os volt.

A nem rezidensek magyarországi közvetlentőke-befektetés állományának országonkénti megoszlása, millió forint					
A befektető országa	**2008.**	**2009.**	**2010.**	**2011.**	**2012.**
Európa	**29 636 542,7**	**29 013 854,0**	**26 710 324,3**	**33 110 876,6**	**34 458 842,6**
Ausztria	2 445 917,6	2 573 195,5	2 451 441,0	2 487 102,2	2 692 825,9
Belgium	1 072 141,3	599 270,0	629 132,9	625 056,4	582 430,8
Ciprus	1 429 900,2	965 280,2	868 160,8	1 037 534,9	729 782,0
Egyesült Királyság	216 264,9	624 559,1	658 675,0	604 051,9	988 884,1
Finnország	144 900,4	223 503,2	256 093,5	57 984,6	42 953,9
Franciaország	1 001 948,8	958 108,8	657 630,1	977 723,0	1 020 137,5
Hollandia	2 575 534,6	3 669 365,6	3 697 288,2	4 082 941,0	3 025 099,0
Írország	247 957,4	1 384 448,4	738 929,0	5 326 329,7	5 804 648,9
Lengyelország	10 293,4	26 135,6	44 241,8	56 832,3	86 886,9
Liechtenstein	52 778,3	68 782,1	66 125,4	69 629,8	51 797,4
Litvánia	- 133,7	3 183,8	2 552,6	2 179,4	2 138,9
Luxemburg	10 066 028,4	7 841 850,0	7 023 745,6	6 148 110,2	7 962 005,3
Málta	673 276,0	625 793,9	572 711,9	635 457,5	229 074,3
Németország	3 553 399,3	4 064 453,7	4 369 352,1	6 031 659,2	5 643 082,2
Norvégia	166 779,2	146 090,1	129 659,6	151 951,7	156 586,2
Portugália	46 505,9	54 780,8	82 132,3	70 379,4	88 680,9
Románia	- 23 661,8	9 138,5	23 913,5	26 508,8	25 347,0
Spanyolország	5 341 371,8	4 244 096,9	3 514 656,8	3 827 170,2	3 436 452,1
Svájc	478 716,4	960 644,4	893 205,4	843 434,0	1 107 856,3
Svédország	140 113,3	128 691,1	111 551,9	124 364,1	106 538,9
Szlovákia	- 373,8	37 169,3	39 260,5	52 869,1	44 270,9
Szlovénia	5 360,9	3 911,9	490,3	3 656,3	2 640,3
Törökország	- 1 442,2	- 3 773,4	- 3 805,3	1 669,8	2 966,1
Amerika	**14 079 062,2**	**16 265 269,0**	**13 171 223,0**	**17 459 525,0**	**18 178 464,7**
Amerikai Egyesült Államok	253 093,1	- 30 268,5	1 128 775,2	5 299 173,9	4 232 887,9
Kanada	6 687 056,2	6 881 982,2	4 232 962,2	4 093 596,7	4 058 124,6
Mexikó	- 2 951,9	170 046,2	361 211,8	430 498,6	555 069,6
Brazília	141 584,5	199 725,7	531 712,8	665 317,8	699 970,2
Ázsia	**3 061 891,5**	**3 196 164,0**	**2 898 846,5**	**2 774 155,4**	**809 678,9**
Dél-Korea	205 090,5	237 975,2	217 752,5	260 056,0	301 674,2
Fülöp-szigetek	- 24,2	17 527,2	23 555,4	30 045,5	30 590,5
Hongkong	2 016 610,6	2 077 171,7	2 114 810,0	2 166 306,0	129 890,6
Japán	253 919,5	221 419,3	221 203,6	270 404,2	225 059,9
Kína	7 822,8	2 016,6	27 496,0	- 7 759,8	19 048,0
Szingapúr	20 697,0	77 078,9	60 967,0	112 192,8	117 300,9
Tajvan	6 641,0	27 539,7	22 912,4	14 098,2	30 818,2
Afrika	**440 573,2**	**457 143,8**	**489 824,5**	**18 269,5**	**39 810,2**
Ausztrália és Óceánia	**5 718,6**	**8 184,0**	**10 276,7**	**6 117,9**	**166 778,3**
Új-Zéland	672,7	1 006,7	376,7	5 785,9	5 163,4
Nemzetközi szervezetek	3 970,6	3 478,3	2 032,9	11 208,5	9 558,4
Nem azonosított	946 379,2	960 740,4	1 074 685,1	1 038 283,5	1 019 377,6
Összesen	**48 174 137,9**	**49 904 833,6**	**44 357 213,1**	**54 418 436,5**	**54 682 510,7**

Forrás: MNB

A Magyarországon végrehajtott külföldi közvetlentőke-befektetések állományának mintegy 26,4%-a Németországból származik.

Hazánk a 2011. évi Német működő-tőke -befektetések állományát vizsgálva a V4 célországait tekintve a 3. helyen áll Csehország és Lengyelország mögött, melynek mértéke mintegy 17,4 milliárd euró.

Német tőkebefektetések a Visegrádi-4 országokban állomány milliárd euróban					
	1991	**1996**	**2001**	**2006**	**2011**
Csehország	0,3	2,8	8,3	19,1	24,1
Lengyelország	0	1,8	9,5	15,4	21,6
Magyarország	0,3	3,2	8,2	15,5	17,4
Szlovákia	0	0,4	2,1	5,9	8,8

Forrás: Deutsche Bundesbank

Német működő-tőke befektetések TOP-30 célországai, állomány 2011 végén a részesedés százalékában

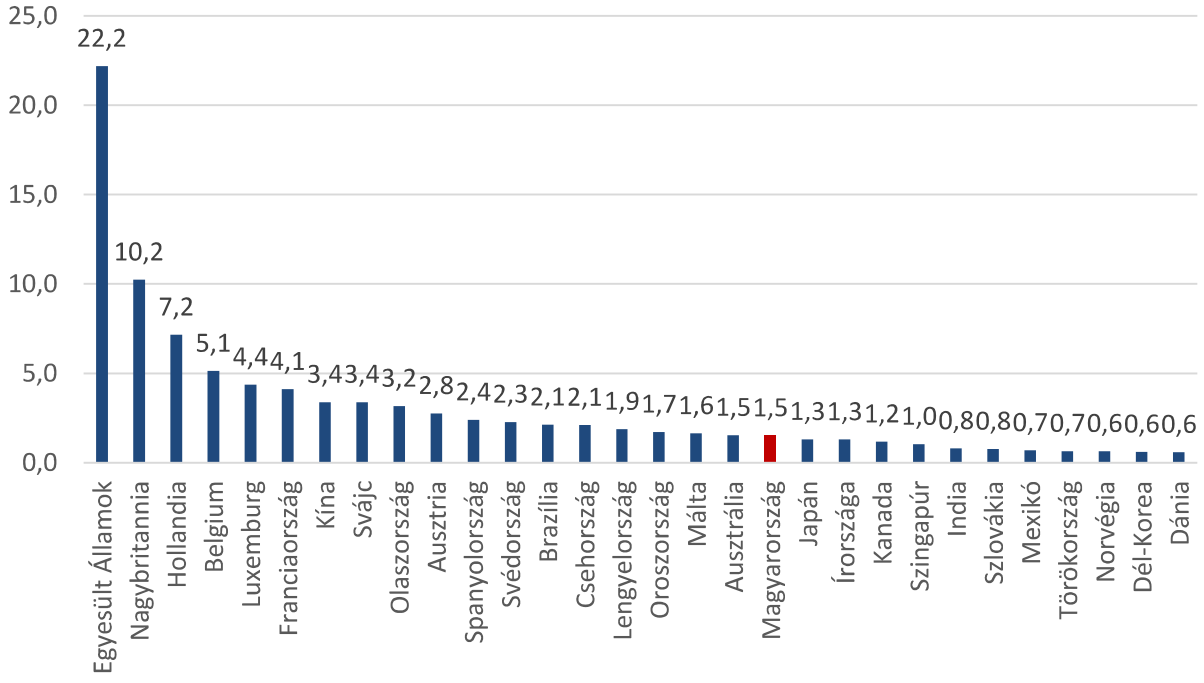

Forrás: Deutsche Bundesbank

A magyar gazdaság 1990 óta végbement szerkezeti átalakulásában meghatározó szerepet játszottak a külföldi közvetlentőke-befektetések. A be és kiáramló közvetlen tőkebefektetések mértéke 1995 óta folyamatosan növekszik, azonban a növekedés mértéke az ezredfordulót követően lelassult.

A külföldi közvetlentőke-befektetések folyamatos beáramlása döntően hozzájárul a termelékenység növekedéséhez, a technológiai modernizációhoz, az egészséges növekedési szerkezethez szükséges exportkapacitások valamint a működő-tőke beáramlásnak meghatározó szerepe van a külső finanszírozásban.

Magyarország, be- és kiáramló közvetlentőke befektetések 1995-2013 (millió forint)

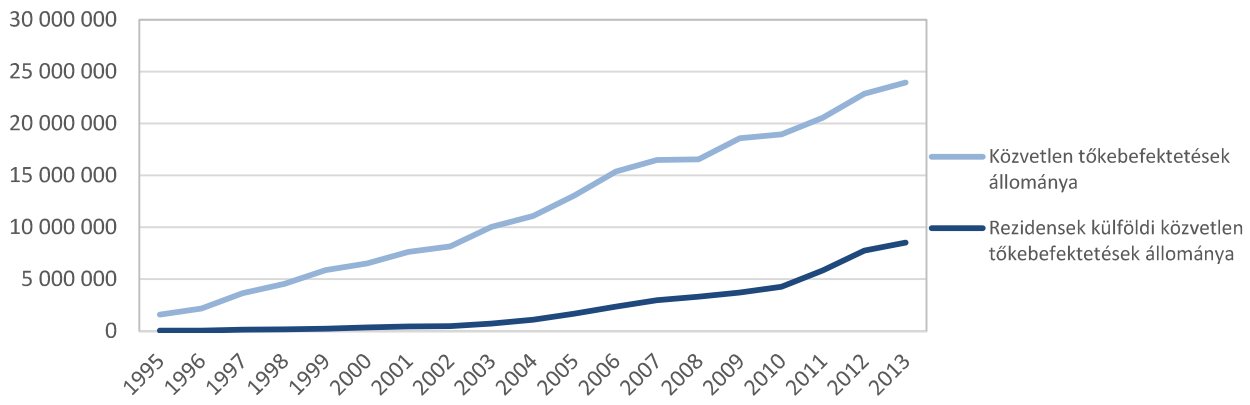

Forrás: MNB

A külföldi tőkemozgások által jelentősen érintett országokban, így Magyarországon is gondot okoz a nemzetgazdaság külső finanszírozását és gazdasági potenciálját nem érintő tranzakciók elkülönítése. Egyre gyakrabban találkozunk olyan típusú gazdasági jelenségekkel, amelyeket a nemzetközi statisztikai módszertan alapján el kell számolnunk a fizetésimérleg-statisztikákban, de amelyek torzítják a közvetlentőke-befektetés adatokat. Ezek a következők:

- Speciális célú vállalatok
  A speciális célú vállalatok (SCV) elsősorban pénzügyi források vállalatcsoporton belüli közvetítésében érintettek, a rajtuk keresztül folyó pénzek miatt (amelyek irányát és nagyságát külföldi anyavállalataik szabályozzák) csak közvetítői szerepet játszanak az adott vállalatcsoporton belül, és nem tényleges célpontjai a közvetlen tőkebefektetéseknek (a különböző pénzügyi instrumentumokon megjelenő nettó pénzáram hosszabb periódust tekintve közel nulla).
- Átfolyó tőke
  Olyan kiugró nagyságú tőketranzakciók, amelyeknél a be- és kiáramlás egy negyedéven belül zajlott le.
- A multinacionális vállalatok eszközportfóliójának átrendezése
  Ugyancsak lényeges a multinacionális vállalatok eszközportfóliójának átrendezése, ami szintén kiugró mértékben megnöveli egy-egy időszak tőkebeáramlás és kiáramlás adatait anélkül, hogy egyenlegében új külföldi forrás érkezne az országba.

Mind a működő-tőke beáramlás, mind a működő-tőke kivitel 2012. évi rekordja a fenti módosító tényezőknek volt köszönhető. A rekordszintű beáramlás egyedi tranzakciókból adódó átfolyó tőkének, illetve egyes külföldi tulajdonosok eszközportfóliója átrendezésének volt köszönhető, mely tranzakciók a beáramlással párhuzamosan értelemszerűen tőkekivitelként is megjelentek a statisztikákban (pl. az E.On gázüzletágának állami megvásárlása). Ennek ellenére azonban a működő-tőke beáramlás és a magyar vállalatok általi működő-tőke kivitel egyenlegének kedvező alakulásában az egyedi tételek nem játszottak szerepet.

Az újra befektetett jövedelem – amely az adózott eredmény és a megszavazott osztalék különbsége – jelentősége a 90-es évek közepe óta folyamatosan nőtt, ami természetes velejárója a külföldi közvetlentőke-befektetések állománya 1990 óta tartó folyamatos emelkedésének.

2004 óta figyelhető meg ugyanakkor az a tendencia, hogy a külföldi befektetők a Magyarországon megtermelt nyereség korábbiaknál nagyobb részét utalják külföldre osztalékként, aminek folyományaként a korábbi magas (jóval 50% feletti) újra-befektetési hányad (az újra befektetett jövedelem és az adózott eredmény hányadosa) fokozatosan csökkent. A folyamat 2009-ben érte el a mélypontját, amikor az újra befektetett jövedelem – 1995 után másodszor – negatív (-250 millió euró) lett. Az újra befektetett jövedelem kedvezőtlen alakulása annak volt köszönhető, hogy a külföldi tulajdonú vállalatok nyeresége jóval nagyobb mértékben csökkent 2008-2009-ben az előző évhez képest, mint az általuk megszavazott osztalék összege. Bár 2010-ben relatíve pozitív elmozdulás volt tapasztalható (az adózott eredmény növekedése meghaladta az osztalékét), az újra befektetett jövedelem továbbra is negatív maradt.

2011-ben tovább nőtt az adózott eredmény (4641 millió euróra) az előző évhez (3878 millió euró) képest, míg a megszavazott osztalék értéke 4063 millió euróról 3381 millióra csökkent. Ennek eredményeként – 2008-2010-hez képest – jelentősen javult az újra befektetett jövedelem egyenlege (1260 millió euróra), és az újra befektetési hányad 27,2%-ot ért el.

A nem rezidensek magyarországi közvetlentőke-befektetés forgalmának alakulása, SCV vállalatok nélkül (millió forint)

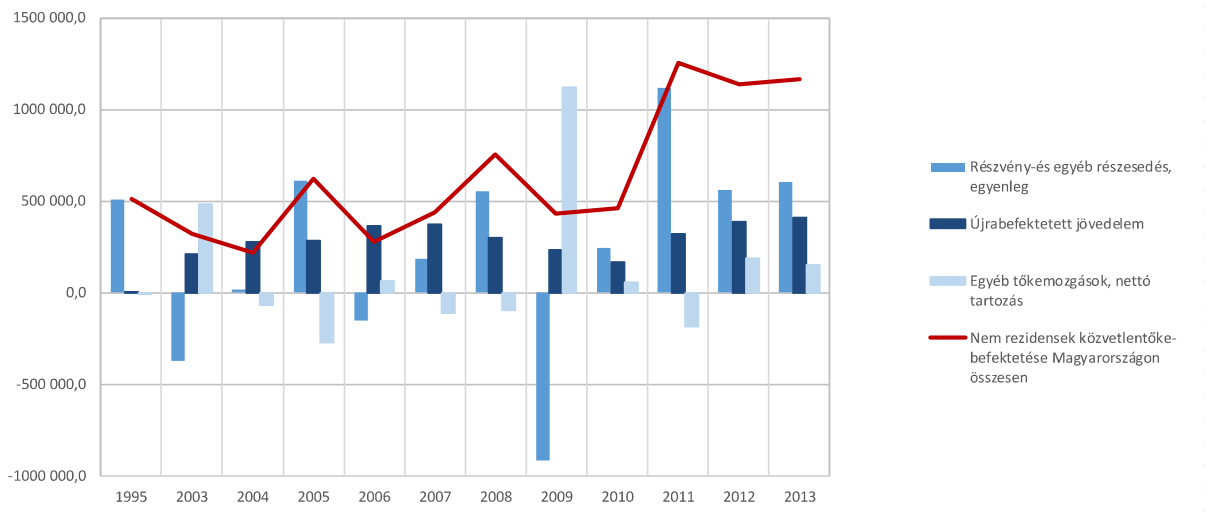

Forrás: MNB

Az 1990-es években a közvetlentőke-befektetések beáramlása mellett a tőkeexport egyáltalán nem volt számottevő, 2005 óta azonban már magyar vállalatok is évente több milliárd euró értékben hajtottak végre külföldön közvetlentőke-befektetéseket.

A magyar vállalatok közvetlentőke-befektetéseinek külföldi állománya 2012 végén 8 543 238,4 millió forint volt, melynek mintegy 92%-át a részvény, egyéb részesedés és újra befektetett jövedelem formájú tőkebefektetés állománya, a fennmaradó 8%-ot pedig az egyéb tőkemozgások adják.

A rezidensek külföldi közvetlentőke-befektetés forgalmának alakulása, SCV vállalatok nélkül (millió forint)

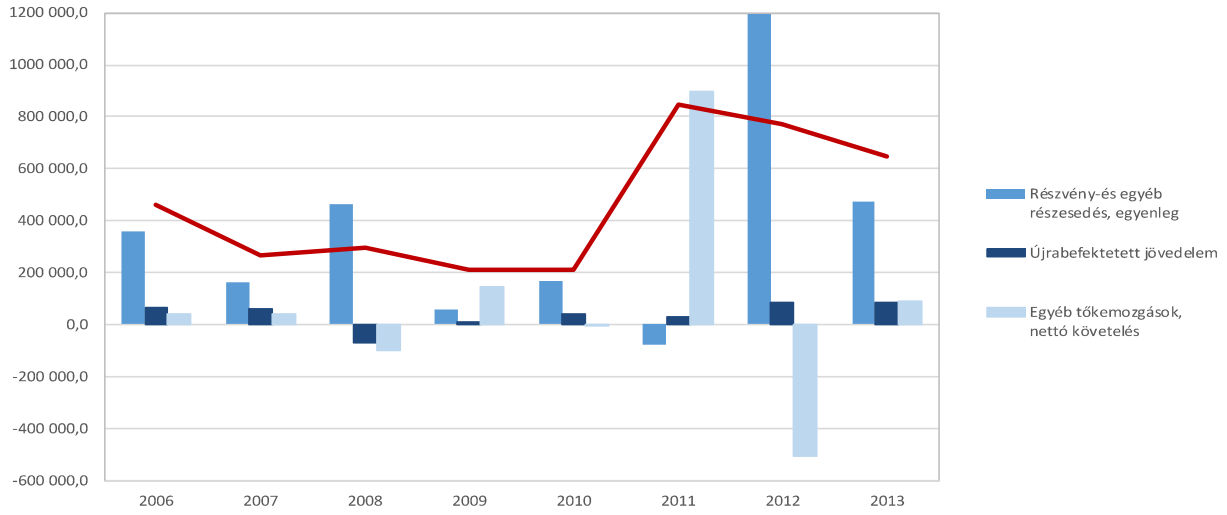

Az előjelek az állományra gyakorolt hatást mutatják.

Forrás: MNB

A 2012-es adatokat vizsgálva a magyar vállalkozások külföldi közvetlentőke-befektetései állományának legnagyobb része a közép-amerikai országokban (26,1%, vélhetően túlnyomórészt az átfolyó tőkének köszönhetően) és Horvátországban (11,6%) található. Meghatározó célpont még Belgium, vélhetően túlnyomórészt a már korábban említett eszközportfólió-átrendezésnek köszönhetően, Luxemburg Svájc, Szlovákia, Ciprus, Románia, Bulgária, Olaszország, Szerbia, USA és Dél-Korea. Összességében azonban a magyar közvetlentőke-befektetések állományának 32,1%-a Kelet-Közép-Európában található.

A rezidensek külföldi közvetlentőke-befektetés állományának országonkénti megoszlása					Millió euro
A külföldi befektetés országa	**2008.**	**2009.**	**2010.**	**2011.**	**2012.**
Európa	**105 554,6**	**107 932,7**	**83 631,3**	**101 061,7**	**116 752,0**
ebből: Ausztria	49,7	68,0	86,1	105,6	79,6
Belgium	15,6	8,7	14,8	15,3	3 069,0
Bulgária	738,2	855,0	929,7	831,2	851,4
Ciprus	780,0	731,4	749,9	1 730,2	1 734,2
Csehország	215,6	212,3	244,7	252,6	304,7
Egyesült Királyság	40,3	49,7	61,5	206,2	13 360,6
Franciaország	40,3	30,3	121,5	127,8	137,6
Hollandia	315,6	211,4	117,1	163,7	735,2
Horvátország	1 108,6	1 704,0	2 572,0	2 918,3	2 888,6
Írország	259,5	37,8	71,7	245,0	232,3
Lengyelország	197,2	225,8	517,4	527,7	595,5
Liechtenstein	10,5	10,8	13,3	13,8	13,9
Luxemburg	54 735,0	53 884,5	33 832,4	38 787,5	39 152,1
Macedónia	403,3	387,2	346,0	334,0	328,0
Málta	0,1	0,0	44,2	50,3	45,3
Montenegro	157,3	145,6	185,9	148,0	173,4
Németország	93,7	115,0	75,0	100,8	85,4
Norvégia	0,00	0,0	366,9	364,2	375,3
Olaszország	1 383,9	1 156,4	1 321,9	1 401,9	1 333,9
Oroszország	408,2	249,1	355,2	463,3	601,8
Románia	572,5	560,5	509,4	491,9	682,3
Spanyolország	227,8	148,7	133,6	164,1	314,0
Svájc	38 961,9	44 219,6	38 250,6	48 910,4	47 581,6
Szerbia	401,9	390,5	362,4	381,0	257,9
Szlovákia	2 361,0	1 819,1	1 536,8	1 591,7	1 184,0
Szlovénia	53,7	53,2	58,2	80,8	72,7
Törökország	34,1	126,0	126,9	71,6	69,3
Ukrajna	360,3	390,3	452,3	409,7	423,0
Amerika	**24 740,1**	**18 553,1**	**19 871,4**	**20 042,2**	**19 757,8**
Észak-amerikai országok	*23 635,8*	*17 233,1*	*17 438,7*	*14 737,4*	*11 919,4*
Amerikai Egyesült Államok	21 993,5	16 508,0	16 764,9	13 970,5	10 275,7
Kanada	1 642,2	725,2	673,7	766,9	1 643,7
Közép-amerikai országok	*916,3*	*1 145,8*	*2 134,2*	*5 042,9*	*7 496,0*
ebből: Mexikó	82,0	94,8	107,5	113,3	120,0
Dél-amerikai országok	*188,1*	*174,1*	*298,5*	*261,9*	*342,4*
ebből: Argentína	5,0	4,4	7,8	8,2	9,3
ebből: Brazília	182,1	169,4	290,5	252,9	331,9
Ázsia	**1 966,4**	**2 934,2**	**4 672,7**	**4 744,5**	**5 195,3**
Közép- és közel-keleti országok	*284,9*	*472,7*	*755,4*	*1 161,5*	*1 625,2*
ebből:Izrael	276,6	408,1	637,2	1 092,4	1 564,6
Ázsia egyéb országai	*1 681,5*	*2 461,5*	*3 917,3*	*3 583,0*	*3 570,1*
ebből: Dél-Korea	1 592,1	2 237,8	3 469,0	3 128,5	3 891,5
India	19,7	16,8	16,9	27,0	31,7
Kína	7,4	12,4	24,3	28,4	31,2
Malajzia	0,00	19,0	26,8	32,1	17,9
Szingapúr	20,0	158,2	355,4	337,7	176,1
Afrika	**0,8**	**2,6**	**5,1**	**1,8**	**82,3**
Ausztrália és Óceánia	**0,4**	**0,5**	**4,3**	**6,0**	**4,5**
ebből: Ausztrália	0,4	0,5	4,3	6,0	4,4
Nem azonosított	1 886,4	570,5	596,6	442,9	234,5
Összesen	**134 148,7**	**129 993,6**	**108 781,4**	**126 299,0**	**142 026,5**

Forrás: MNB

A magyar vállalatok külföldi befektetései állományának több mint fele a szolgáltató ágazatokban található, a 2012 év végi adatok alapján mintegy 119 765,8 millió euró, mely mintegy 84,33 % - a teljes állománynak. Ezen belül legnagyobb arányban a pénzügyi szolgáltatások TEÁOR besorolása alá eső tevékenységekből adódik, mely vélhetően túlnyomórészt az átfolyó tőkének köszönhető. A szolgáltatási szektorhoz sorolt szakmai, tudományos, műszaki tevékenységek befektetési

állománya évről évre növekvő tendenciát mutat. Míg 2010-ben a szolgáltatási szektor befektetési állományának 2,5%-át sem érte el, 2012-re ez az arány közel 4%-ra növekedett.

A feldolgozóiparban a befektetések 7,5%-a volt található ezen belül is a kőolaj-feldolgozás, a gyógyszeripar és a számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártása volt a meghatározó. Megemlítendő még a bányászat szintén, közel 8%-os részaránya, amely vélhetően a Molhoz köthető.

Az állomány ágazati bontása a külföldön lévő leányvállalat ágazati besorolása szerint történik a statisztikában, míg az áramlási adatoké a magyar anya ágazati besorolása szerint. 2010 végéhez képest a feldolgozóipari állomány értéke nőtt, az aránya pedig csökkent, míg a szolgáltató ágazatokon belüli, illetve a bányászati állomány értéke és aránya is nőtt.

Rezidensek külföldi közvetlentőke-befektetés állományának ágazatonkénti megoszlása, millió euró

A külföldi befektetés ágazata	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	**5,3**	**5,7**	**8,4**	**5,3**	**0,1**
Bányászat, kőfejtés	**4 611,5**	**7 313,6**	**9 306,1**	**10 420,6**	**11 027,0**
Feldolgozóipar	**12 291,9**	**9 276,3**	**10 646,4**	**9 240,2**	**10 639,0**
Élelmiszer, ital, dohány gyártása	**1 006,7**	**2 136,8**	**2 536,8**	**1 412,0**	**1 146,2**
Textília, ruházati termék, bőrtermék gyártása	20,8	10,9	11,2	13,3	14,9
Fafeldolgozás, papírgyártás, nyomdai tevékenység	57,2	55,0	61,1	62,3	55,4
Kokszgyártás, kőolaj-feldolgozás	3 829,6	1 613,3	1 483,8	1 841,0	1 685,5
Vegyi anyag, termék gyártása	90,7	75,9	83,0	132,8	126,7
Gyógyszergyártás	853,5	891,6	1 084,1	1 269,7	1 559,0
Gumi-, műanyag termék és nem fém ásványi termék gyártása	493,5	552,2	523,0	538,4	629,0
Fém alapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása	216,7	160,0	157,2	183,9	352,2
Számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártása	1 764,7	2 425,7	3 756,1	3 464,0	4 577,0
Villamos gép, műszer gyártása	3 091,0	926,6	649,4	27,6	48,0
Járműgyártás	846,5	342,0	224,1	217,4	356,7
Máshová nem sorolt feldolgozóipar	21,2	86,4	76,8	77,9	88,3
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	16,0	52,3	38,4	51,6	99,0
Vízellátás, szennyvíz-,hulladékgazdálkodás, szennyedőzésmentesítés	16,2	19,6	25,2	29,1	29,5
Építőipar	34,6	88,4	197,1	147,5	144,6
Szolgáltatások	**116 882,1**	**112 658,1**	**87 954,4**	**105 954,8**	**119 765,8**
Kereskedelem, javítás	**1 980,9**	**1 847,0**	**2 034,6**	**1 697,7**	**2 074,6**
Szállítás, raktározás	**13,8**	**22,8**	**32,7**	**24,6**	**30,4**
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	**172,5**	**160,6**	**154,7**	**139,0**	**140,2**
Információ és kommunikáció	**409,3**	**402,1**	**308,9**	**233,0**	**195,0**
Távközlés	**124,6**	**92,6**	**155,9**	**138,4**	**153,1**
Információ-technológiai szolgáltatás	**6,0**	**4,8**	**4,8**	**4,7**	**- 13,6**
Információs szolgáltatás	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	103 890,5	99 783,5	74 010,4	90 977,1	97 233,1
Pénzügyi közvetítés	102 842,8	98 565,9	73 028,3	89 667,1	92 980,1
Biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok	**12,6**	**12,3**	**18,5**	**14,1**	**25,2**
Ingatlanügyletek	4 550,1	3 236,3	3 541,2	1 689,6	3 260,3
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	2 631,1	2 480,6	2 183,5	2 294,8	4 530,8
Jogi, számviteli, adószakértői tevékenység	3,6	49,8	51,1	53,6	0,00
Üzletvezetési, vezetői tanácsadás	2 380,6	2 233,1	1 856,1	1 885,5	3 613,2
Tudományos kutatás, fejlesztés	**21,9**	**12,7**	**2,7**	**2,2**	**7,3**
Egyéb szolgáltatások	**3 233,9**	**4 725,1**	**5 688,5**	**8 899,0**	**12 301,3**
Rezidensek ingatlan vásárlása, háztartások tőkebefektetése külföldön	**285,1**	**579,6**	**605,5**	**449,9**	**321,5**
Összesen	**134 148,7**	**129 993,6**	**108 781,4**	**126 299,0**	**142 026,5**

Forrás: MNB

A nem rezidensek magyarországi közvetlentőke-befektetés állományának ágazati elemzése szerint a befektetések mintegy 31%-a a szolgáltató ágazatokhoz kötődik, a 2014. I. negyedéves adatok alapján 53,46 millió forint, mely jelentős növekedést mutat az előző évi azonos időszak adatait vizsgálva. További jelentős külföldi közvetlentőke befektetés a pénzügyi-biztosítási szektorban (18%), a feldolgozóiparban (14%), bányászatban (15%) található. A nem-rezidensek ingatlan vásárlása Magyarországon mintegy 6%-ot tesz ki az összes közvetlentőke-befektetések állományából. Az alábbi adatok az átfolyó tőkétől és eszközportfólió-átrendezéstől megtisztított forgalmakat tartalmazzák ágazati bontásban.

Nem rezidensek Közvetlentőke-befektetések , tranzakciók ágazatonkénti megoszlása, egyenleg (SCV vállalatok nélkül)

Millió forint

Külföldi vállalkozás ágazata	2013. I. n.év.	2013. II. n.év.	2013. III. n.év.	2013. IV. n.év.	2014. I. n.év.
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	27,7	27,7	27,7	27,8	-3,8
Bányászat, kőfejtés	35 155,5	29 498,0	16 689,9	-75 622,6	24 538,9
Feldolgozóipar	30 837,2	-16 848,4	21 277,0	7 215,1	23 507,3
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	-445,4	829,0	-62,1	986,3	-1 154,5
Vízellátás, szennyvíz-,hulladékgazdálkodás, szennyedőzésmen	308,9	182,8	288,0	188,1	-244,7
Építőipar	-1 341,8	118,9	-479,2	-852,8	-461,2
Szolgáltatások	2 524,3	10 827,7	72 528,9	173 327,9	53 461,3
Kereskedelem, javítás	-45 952,7	-60 467,4	29 915,2	42 145,5	-241,8
Szállítás, raktározás	-187,1	1 289,6	637,0	-693,1	471,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	540,8	1 130,7	21,8	136,8	72,3
Információ és kommunikáció	-202,4	-220,4	631,5	1 949,6	1 130,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	11 000,0	68 216,5	23 883,1	108 769,5	29 791,5
Ingatlanügyletek	17 462,8	27,4	-1 577,7	7 439,4	879,4
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, jelen esetben üzletvezetési, vezetői tanácsadás	9 714,4	-8 909,2	8 449,5	705,1	5 703,9
Tudományos kutatás, fejlesztés	21,8	-89,0	-61,6	-101,6	-106,5
Egyéb szolgáltatások	10 148,7	9 760,4	10 568,5	12 875,2	15 654,5
Nem-rezidensek ingatlan vásárlása Magyarországon	7 763,3	-8 347,4	-27 957,3	7 775,1	10 026,2
Összesen	74 829,7	16 288,4	82 312,9	113 044,9	109 669,5

Forrás: MNB

A feldolgozóipar további vizsgálata szerint a legmarkánsabban a számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártásának exportja, melynek aránya az ágazaton belül mintegy 30%, mely 8790,7 millió forintot tesz ki és 8%-ka a tejes külföldi befektetések állományának. Ezen túlmenően jelentős még a gyógyszergyártás, a kőolaj-feldolgozás, valamint a fémipar.

Nem rezidensek feldolgozóipar közvetlentőke-befektetései külföldön, tranzakciók megoszlása területenként (SCV vállalatok nélkül)

Millió forint

Külföldi vállalkozás ágazata	2013. I. n.év.	2013. II. n.év.	2013. III. n.év.	2013. IV. n.év.	2014. I. n.év.
Feldolgozóipar	**30 837,2**	**-16 848,4**	**21 277,0**	**7 215,1**	**23 507,3**
Élelmiszer, ital, dohány gyártása	1 832,0	14,5	-321,8	-1 697,5	1 537,8
Textília, ruházati termék, bőrtermék gyártása	290,7	309,8	395,0	313,4	218,6
Fafeldolgozás, papírgyártás, nyomdai tevékenység	187,9	-648,9	444,9	-6,0	-281,7
Kokszgyártás, kőolaj-feldolgozás	3 716,4	-30 566,1	478,2	15 312,4	3 811,4
Vegyi anyag, termék gyártása	-3 526,8	282,8	1 840,0	758,3	-760,0
Gyógyszergyártás	16 346,3	4 575,5	11 042,1	14 505,3	8 074,7
Gumi-, műanyag termék gyártása	2 161,6	1 867,3	1 673,2	1 790,9	1 514,2
Nem fém ásványi termék gyártása	787,7	1 680,7	-2 133,3	73,3	1 961,1
Fém alapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása	39,0	527,4	-148,8	-522,6	-137,3
Számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártása	5 296,9	3 886,3	6 726,6	3 965,3	8 790,7
Villamos berendezés gyártása	223,4	223,4	224,4	-369,1	104,0
Gép, gépi berendezés gyártása	1 930,1	246,7	404,4	973,3	364,9
Járműgyártás	875,0	-282,4	-523,6	-28 857,3	-1 269,6
Máshová nem sorolt feldolgozóipar	677,0	1 034,7	1 175,6	975,4	-421,4

Forrás: MNB

Összességében elmondható, hogy a közvetlen tőke-befektetések szektorális szempontból visszatükrözik a magyarországi áruexport szerkezetet.

III.3. A magyar gazdaság külkereskedelmi húzóágazatainak vizsgálata

A hazai kivitelben meghatározó a járműgyártás valamint a számítógép és elektronikai termékek gyártása, bár ez utóbbi súlya jelentősen mérséklődött az elmúlt évtizedben. A két alágazat részesedése a teljes ipari kivitelen belül meghaladja a 45 százalékot.

ALÁGAZATOK RÉSZESEDÉSE AZ IPARI KIVITELEN BELÜL (SZÁZALÉK)

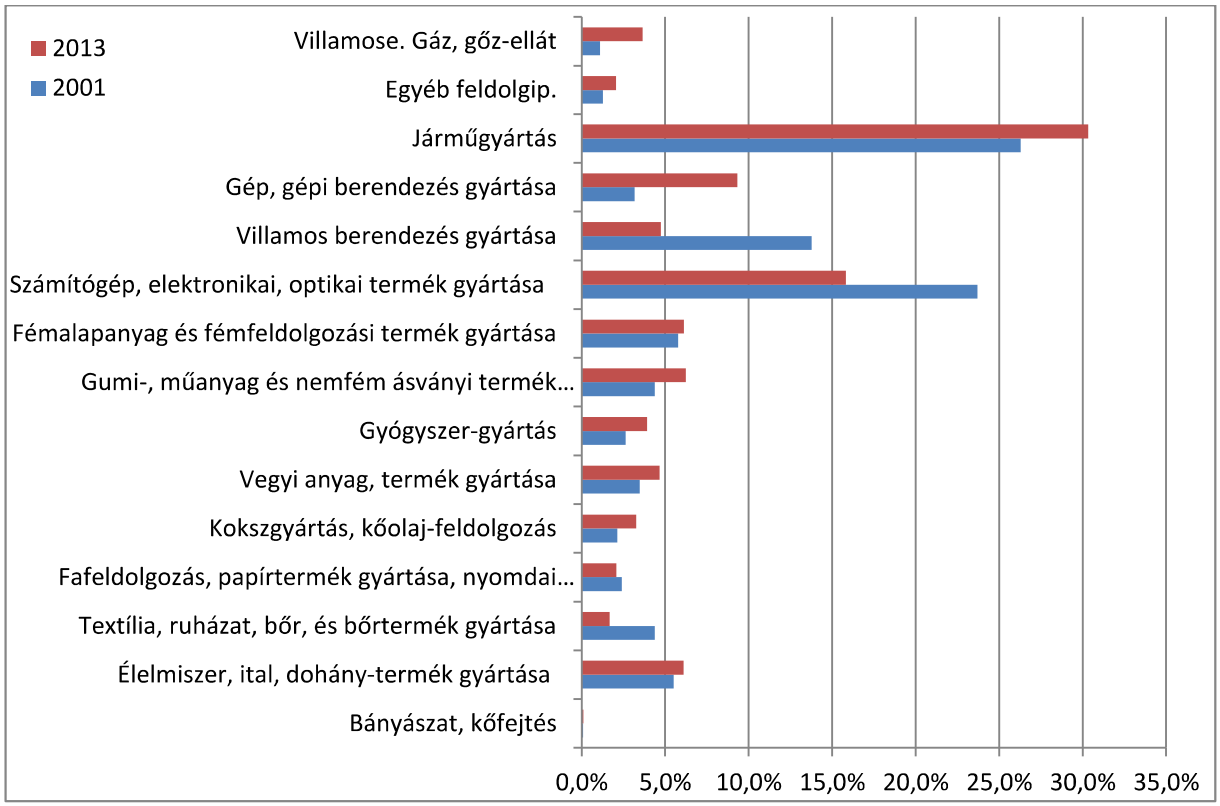

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Miközben az export volumene 2001-hez képest 3,6 százalékkal csökkent, az alágazatok részesedése is átrendeződött. A gazdasági válság nyomán némileg módosult a „húzóágazatok" exportban betöltött súlya. A külföldi tulajdonban álló nagyvállalatok, illetve a hozzájuk kapcsolódó magyar közepes vállalatok export piacai jelentősen szűkültek a 2008-2010-es időszakban.

KIEMELT ALÁGAZATOK EXPORT-TELJESÍTMÉNYE (2001=100)

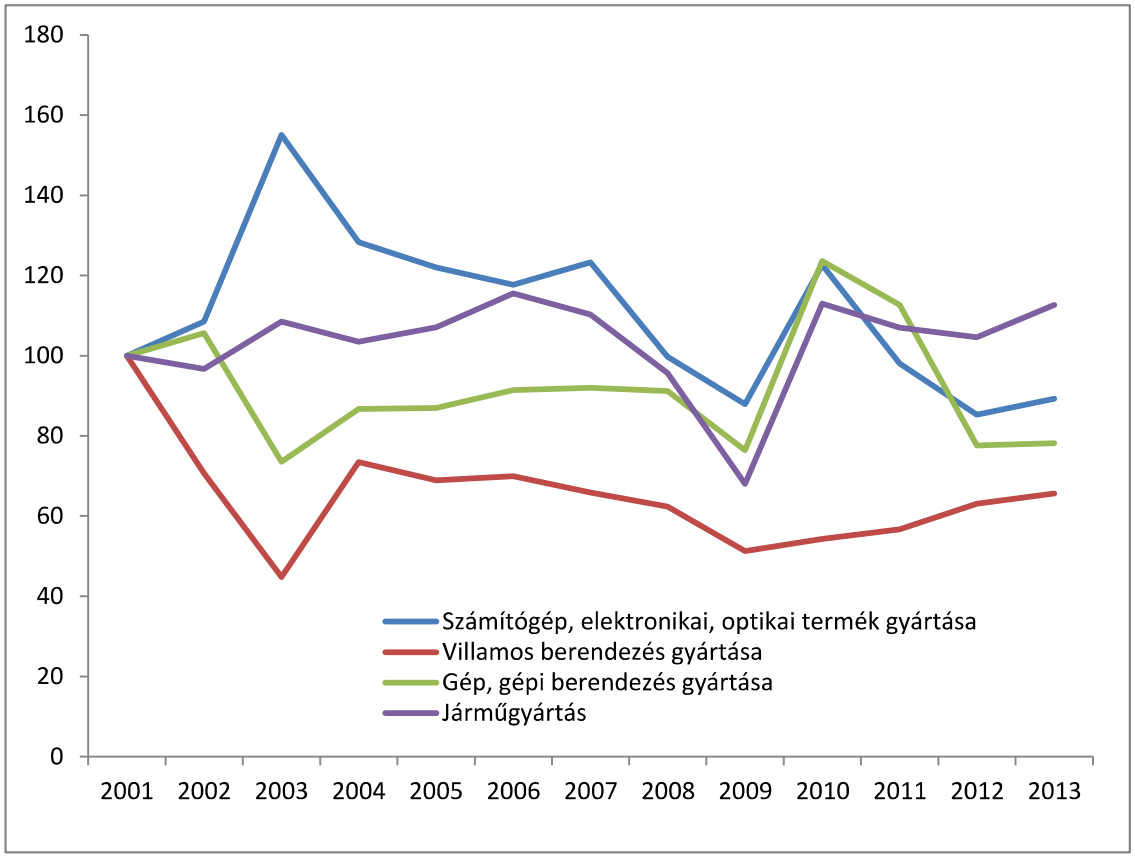

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A 2008-ban kibontakozó gazdasági válság miatt jól láthatóan visszaesett a három meghatározó alágazat kivitele (járműgyártásnál a 2001-es érték 80 százalékára), míg a villamosberendezés gyártás alágazat export adatainak romlása már a válság előtt megfigyelhető volt.

III.4. A magyar intézményrendszer áttekintése

A magyar külgazdasági stratégia koordinációja a 2014-es kormányátalakítást követően a **Külgazdasági és Külügyminisztérium Külgazdasági és Külügyi Államtitkárságára** került. A minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzata a tanulmány készítésének időpontjában még nem végleges, de az eddig megjelent hivatalos közlemények szerint a kormányzati politikában a jövőben hangsúlyosabban jelenik meg a külgazdaság.[1] A külgazdasági kapcsolatok építésének meghatározó hátterét adják a tárca irányítása alatt működő külképviseletek.

A **Nemzeti Külgazdasági Hivatal** (HungarianInvestment and Trade Agency – HITA) a kereskedelemfejlesztési programok operatív végrehajtója. A szervezetet 2011. január 1-vel a Magyar Kormány hozta létre a külföldi vállalatok magyarországi befektetéseinek ösztönzése és a hazai vállalkozások külpiaci exporttörekvéseinek támogatása céljából. Az utóbbi években egyre aktívabb szerepet vállalt a szervezet a KKV-k külpiacra lépésének elősegítésében. Ennek legfontosabb eszköze az Enterprise Europe Network (EEN) keretében indított program. Az Európai Bizottság által finanszírozott program elsődleges célja, hogy üzleti partnerek felkutatásában segítse a KKV-kat. Az EEN vállalkozásfejlesztési hálózat irodái minden régióban megtalálhatók, rendszerint a helyi kamarák vagy vállalkozásfejlesztési központok működtetésében.

A HITA rendszeres ügyfelei közé közel 3000 magyar kis-és középvállalkozás tartozik, akik részt vesznek a személyes export konzultációkon, a képzési programban (KKV Akadémia) vagy a magas szintű üzleti látogatásokon.

A **Magyar Nemzeti Kereskedőház Zrt.** 2013-ban kezdte meg működését, mára nyolc országban (Azerbajdzsán, Kazahsztán, Oroszország, Kína, Törökország, Egyesült Arab Emírségek, Szaúd-Arábia, Jordánia) nyílt kereskedőház, amely a hazai vállalkozások külföldi piacra lépését segíti. A Kereskedőház többségi tulajdonosa a magyar állam, kisebbségi tulajdonosa a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara. A Magyar Nemzeti Kereskedőház célkitűzése, hogy tevékenységével új piacokat, új lehetőségeket nyisson meg a magyar kis- és középvállalkozások előtt.

2012-ben jelent meg a magyar gazdaság Kárpát-medencei léptékű növekedési stratégiája, a **Wekerle Terv**. A Wekerle Terv fő stratégiai célja a hazai vállalkozások Kárpát-medencei pozícióinak erősítése. A dokumentum öt ágazati kitörési pontot határoz meg: jármű- és gépipar, élelmiszergazdaság, turizmus és egészségipar, kreatív ipar valamint zöldgazdaság. A célcsoportot kiemelt hangsúllyal a KKV-k képezik, melyeket képessé kell tenni a külpiacokon való megjelenésre.

[1] http://www.kormany.hu/hu/kulgazdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/hatekonyabb-es-nyitottabb-lesz-a-kulgazdasagi-es-kulugyminiszterium

A Wekerle Terv célkitűzései mentén jött létre a **Kárpát Régió Üzleti Hálózat**. A Nemzetgazdasági Minisztérium, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara valamint a Nemzeti Külgazdasági Hivatal által létrehozott hálózat célja, hogy hidat képezzen a Kárpát-medence kis- és középvállalkozásai számára. Az elmúlt években tizenhárom üzleti irodát nyitottak a szomszédos országokban (például Kolozsvár, Nagyvárad, Székelyudvarhely), amelyek segítséget nyújtanak a kereskedelmi és befektetési kapcsolatok építésében.

A KÁRPÁT RÉGIÓ ÜZLETI HÁLÓZAT IRODÁI

Ország	Iroda az adott országon belül
Románia	Kolozsvár, Nagyvárad, Székelyudvarhely, Sepsiszentgyörgy, Szatmárnémeti
Szlovákia	Dunaszerdahely, Kassa
Szlovénia	Lendva
Ukrajna	Ungvár, Beregszász
Szerbia	Szabadka, Újvidék
Horvátország	Eszék

Forrás: www.crbnet.eu

A Nemzetgazdasági Minisztérium irányítása alatt álló **Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB)** célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltasson. Az Exportértékesítési Hitelprogram termékek 2013-as megjelenésének elsődleges célja a KKV szektor exporttevékenységének finanszírozása volt. Az Eximbank termékei: közvetlen export-előfinanszírozási konstrukciók, refinanszírozási konstrukciók, vevőhiteli konstrukciók, garanciák, követelésmegvásárlási konstrukciók, biztosítékok, rövid lejáratú ügyletek biztosítása, közép- és hosszú lejáratú ügyletek biztosítása.

FOLYÓSÍTOTT HITELEK MEGOSZLÁSA NEMZETGAZDASÁGI ÁGAK ÉS A VÁLLALKOZÁSOK MÉRETKATEGÓRIÁJA SZERINT - EXIM

Nemzetgazdasági ág	Mikro (millió Ft)	Kis (millió Ft)	Közepes (millió Ft)	Nagy (millió Ft)	Összesen (millió Ft)
Feldolgozóipar	309	7,498	57,137	91,453	156,397
Víz, szennyvíz, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	-	-	303	2,025	2,328
Építőipar	1,709	74	2,639	448	4,870
Kereskedelem, gépjárműjavítás	753	3,292	3,697	-	7,742
Szállítás, raktározás	-	-	1,465	-	1,465
Szálláshely szolgáltatás, vendéglátás	-	-	297	2,939	3,236
Információ, kommunikáció	-	-	957	8,907	9,864
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	765	160	-	-	925

Összesen	**3,537**	**11,024**	**66,495**	**105,772**	**186,827**

Forrás: EXIM

A támogatott hitel mellett támogatott tőkebefektetésre is van lehetőség az MFB Zrt. tulajdonában álló **Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt-n** keresztül. 2012-ben az MFB Zrt., mint tulajdonos és tulajdonosi joggyakorló, illetve a Kormány döntése alapján a Társaság újraindította a határon túli tőkebefektetési tevékenységét. A Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt. az MFB Stratégiai Csoportjának tagjaként határon túli – elsősorban Kárpát-medencei – befektetésekhez nyújt üzleti alapon, tőkeági finanszírozást jellemzően kis- és középvállalkozások számára.Befektetéseket az Európai Unió által kifejezetten tiltott területeken kívül bármely ágazatban eszközölhet, de kiemelten kezeli a következő ágazatokat: jármű és gépipar, kreatív ipar és ICT, turizmus és egészségipar, zöldgazdaság, élelmiszeripar.

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy egyéb, nem állami szervezetek is aktívan részt vesznek a vállalkozások külpiacra jutásának segítésében. Az alábbi táblázat ezen szervezetek külpiaci tevékenységeinek rövid összefoglalását adja.[2]

[2] A kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon 2012 (http://2010-2014.kormany.hu/download/3/30/31000/KKV_evkonyv_2012_egyes%C3%ADtett_honlapra.pdf) és a megjelenés előtt álló Kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon (2013) alapján

Szervezet megnevezése	Nemzetközi kereskedelmet támogató tevékenység
Magyar Kereskedelmi és Ipari Kamara	- Exportkalauz online tudástár kezdő vállalkozások számára, exportfejlesztési kompetencia központ - külgazdasági képzések, lehetőség részvételre nemzetközi delegációkban - vegyes kamarák, bilaterális kamarák akkreditációs folyamata, nemzetközi kamarai együttműködések - Magyarországgazdaságihelyzetérőlszólókiadványokkészítésetöbbnyelvenk ülföldipartnerekszámára
Fiatal Vállalkozók Országos Szövetsége	- vezető szerepet játszik a fiatal vállalkozókat összefogó nagy európai uniós és globális szervezetek szakpolitikai és érdekképviseleti működésében a Young Entrepreneurs of the European Union (JEUNE), a European Confederation of Young Entrepreneurs (YES), a Global EntrepreneurshipWeek (GEW), G20 Young Entrepreneurs' Alliance (G20YEA) tagjaként - a FIVOSZ 2013-ban a legrangosabb nemzetközi konferenciákon képviselte Magyarországot és a fiatal magyar vállalkozói közösséget - a FIVOSZ folyamatosan építi a magyar fiatalok nemzetközi sikerességét célzó partneri viszonyait.
SEED Kisvállalkozás-fejlesztési Alapítvány	- részvétel női vállalkozások nemzetközi mentor hálózatban; - női vállalkozók nemzetközi tapasztalatszerzésének támogatása.
Ipartestületek Országos Szövetsége	- szoros kétoldalú kapcsolatot épített ki a Visegrádi Négyek országainak, Romániának, Szlovéniának, Németországnak, Ausztriának és Olaszországnak a kézműipari szövetségeivel és kamaráival.
JointVenture Szövetség	- sikeres beszállítói modellek terjesztése
Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Magyar Nemzeti Bizottsága	- a nemzetközi kereskedelem különféle területeire vonatkozó ajánlások, szokványok hazai elterjesztése érdekében - tanácsadás, export menedzsment

Forrás: Századvég kutatás

A Külgazdasági Stratégiában a szerepkörök pontos lehatárolására, az esetleges párhuzamosságok megszüntetésére van szükség. A feltérképezett intézményrendszeren belül jól láthatóak az alábbi feladatkörök, amelyek már most is megjelennek egy-vagy több intézménynél:

- támogatás a vállalkozásoknak partnerkapcsolatok építésében, üzleti
- találkozók
- szervezése, együttműködés külföldi érdekképviseletekkel;
- készségek, kompetenciák fejlesztése a sikeres külpiacra lépéshez;
- pénzügyi termékek biztosítása a külföldi piacra lépéshez.

A **külpiacra lépés** több lépcsős, komplex folyamat, amely legalább az alábbi lépésekből áll:

- exportképes termék/szolgáltatás kiválasztása: piaci igény felmérése a megcélzott országokban
- versenyképes ár meghatározása
- üzleti terv készítése arra vonatkozóan, hogy a kívánt minőségben és mennyiségben legyártott/nyújtott szolgáltatás (megfelelő infrastruktúrával, logisztikával megtámogatva) fenntartható módon, jövőbeni gazdasági feltételek mellett üzletileg eredményes lesz-e
- amennyiben az üzleti terv működik, bele lehet vágni a dologba, ha nem, akkor újratervezés vagy más ötlet keresése következik.

A vállalkozások export tevékenységét akkor tudjuk hatékonyan támogatni, ha a fent megnevezett funkciókat a cégek egy „kapun” keresztül, székhelyükhöz közel tudják elérni.

III.5. Hazai KKV-k exportorientáltsága

Az Európai Bizottság rendszeres éves KKV jelentése[3] alapján Magyarország a vizsgált tíz változó-csoportból nyolcban elmarad az uniós átlagtól. A magyar vállalkozások legnagyobb elmaradása az elemzés szerint az innováció és a nemzetköziesedés területén tapasztalható.

A részleteket vizsgálva elmaradás figyelhető meg az EU-n belülre és az EU-n kívülre importáló és exportáló KKV-k arányában, valamint az exporthoz és importhoz szükséges idő, ráfordítás, adminisztrációs teher tekintetében is.

NEMZETKÖZIESEDÉS (ELTÉRÉS AZ EU ÁTLAGTÓL, SZÓRÁS)

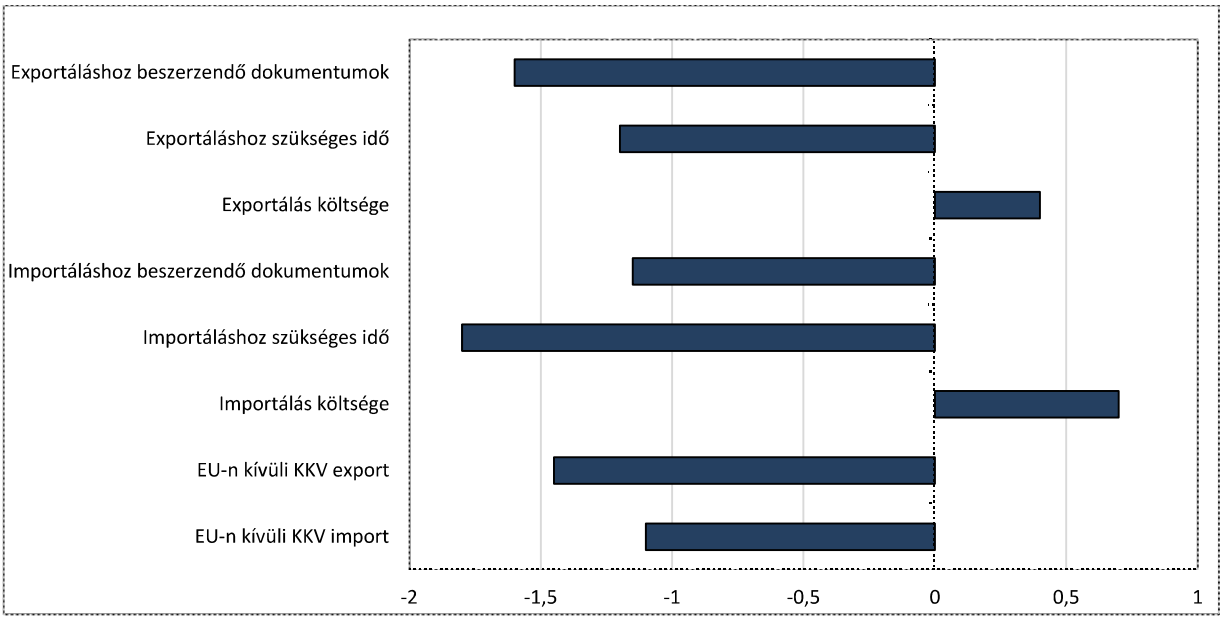

Forrás: SBA FactSheet 2013

Exportra elsősorban a 250 főnél nagyobb vállalkozások termelnek. A hazai KKV- piaci hatóköre meglehetősen kicsi, kérdőíves felmérések szerint 80 százalékuk[4] fő piaca a megyehatáron belül van. Ez különösen jellemző a lakosságnak értékesítő vállalkozásokra. A kis cégek számára a piaci expanzió lehetősége akkor nyílik meg, ha a vállalati méret növekedésével is együtt jár.

A kettős könyvvitelt vezető cégek összes export árbevételének több mint három-negyede a nagyvállalkozásoknál keletkezik (2012-ben 72 százalék). A vállalkozások méretének csökkenésével arányosan a kivitelből származó árbevétel aránya is csökken.

[3] SBA FactSheet
[4] KKV Évkönyv 2013

VÁLLALKOZÁSOK EXPORTÁRBEVÉTELÉNEK MEGOSZLÁSA LÉTSZÁM-KATEGÓRIÁK SZERINT
(250 FŐNÉL NAGYOBB VÁLLALKOZÁSOK NÉLKÜL, %)

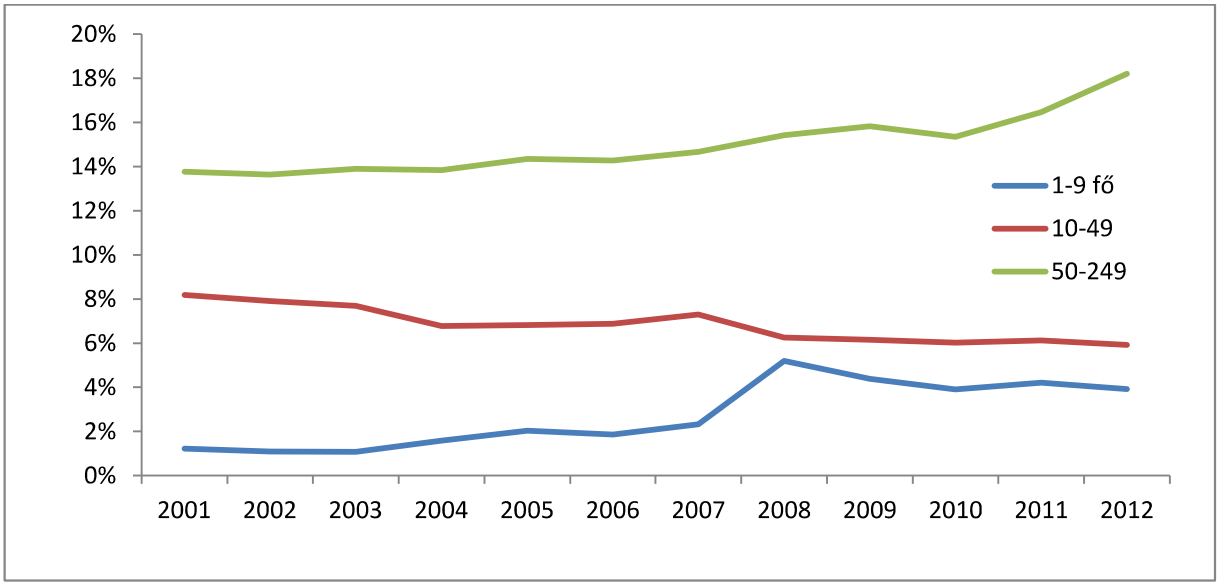

Forrás: Társasági adóbevallás adatai

A közepes méretű vállalkozások külpiaci terjeszkedése számottevő volt az utóbbi években. A 2000-es évek utolsó harmadától lassan bővülni kezdett az 50-249 főt foglalkoztat vállalkozások export árbevétel részesedése. Az évezred első felében jellemző 14 százalékos szintről 2012-ben 18 százalék fölé emelkedett a mutat értéke.

Tulajdonosi szerkezet szerint vizsgálva jellemzően a többségében külföldi tulajdonú vállalkozások lépnek a külföldi piacra, a többségében hazai tulajdonú társaságok részesedése az összes árbevételen belül nem éri el a 25 százalékot.

A többségében hazai tulajdonú vállalkozások körében az exportárbevétel a gép- és berendezés gyártása, járműgyártás, vegyipar gazdasági ágazatokban a legmagasabb.

AZ EXPORTÁRBEVÉTEL A TELJES ÁRBEVÉTEL SZÁZALÉKÁBAN ÁGAZATONKÉNT 2012-BEN, TÖBBSÉGÉBEN HAZAI TULAJDONÚ VÁLLALKOZÁSOKNÁL

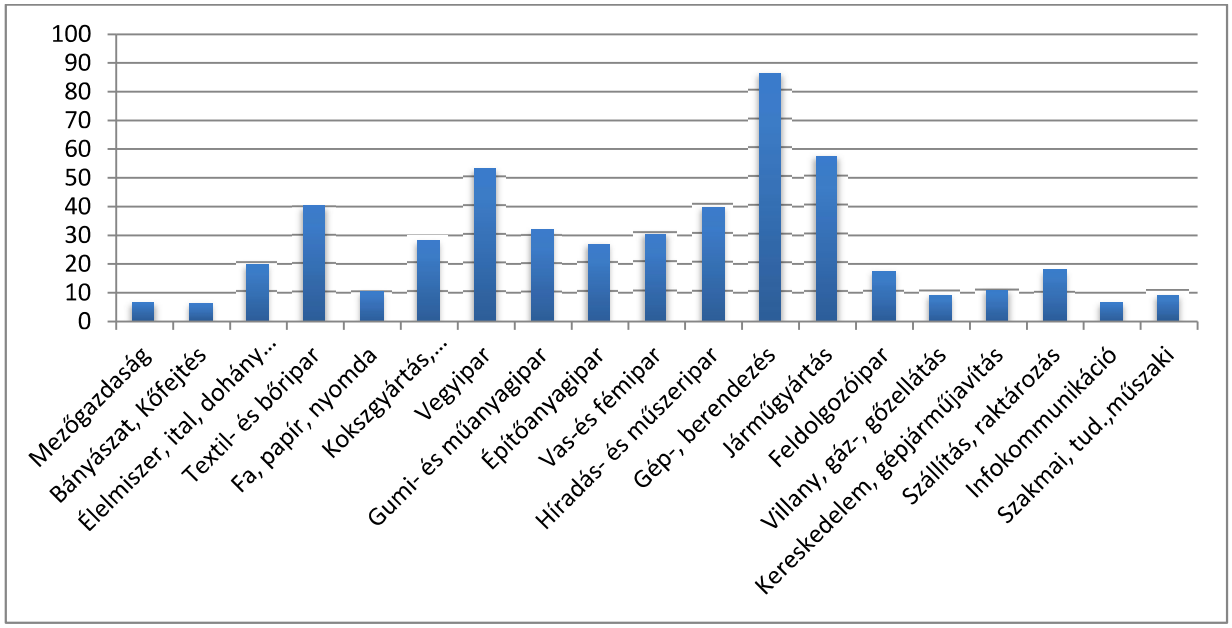

Forrás: Adóbevallások adatai, saját számítás

Kedvező tendencia, hogy az utóbbi években jelentősen nőtt a közepes méretű vállalkozások export árbevétele. Míg 2008-ban a kettős könyvvitelű vállalkozások összes export bevételének 14 százalékát az 50 és 250 fő közötti cégek realizálták, addig 2012-re ez az arány 20 százalék fölé emelkedett.

AZ EXPORTÉRTÉKESÍTÉS MEGOSZLÁSA A KETTŐS KÖNYVVITELŰ VÁLLALKOZÁSOK KÖRÉBEN LÉTSZÁM-KATEGÓRIÁNKÉNT

	2008	2009	2010	2011	2012
0-1 fő	4,8	4,8	3,8	3,3	3,8
2-9 fő	6,6	6,8	5,4	5,4	5,1
10-49 fő	11,6	12,2	12,1	11,4	11,2
50-249 fő	14,0	17,1	15,8	17,4	20,3
250 főnél nagyobb	62,9	59,1	63,0	62,5	59,6
Összesen	100	100	100	100	100

Forrás: Adóbevallások adatai alapján, saját számítás

Az összes árbevételen belül is nőtt az export árbevétel aránya. 2008 és 2012 között a kettős könyvvitelt vezető cégek teljes bevételén belül 28,3 százalékról 33,3 százalékra emelkedett a külföldi értékesítésből származó bevétel aránya. A növekedés minden méretkategóriában megfigyelhető, de a legnagyobb léptékű eltolódás a közepes méretű vállalkozásoknál

tapasztalható. 2012-ben már az árbevétel közel egy-harmada exportból származott ebben a vállalkozói kategóriában.

A KETTŐS KÖNYVVITELŰ VÁLLALKOZÁSOK EXPORT ÉRTÉKESÍTÉSÉNEK ARÁNYA AZ ÖSSZES ÁRBEVÉTEL SZÁZALÉKÁBAN (SZÁZALÉK)

	2008	2009	2010	2011	2012
0-1 fő	22,1	20,9	20,8	19,3	21,1
2-9 fő	13	12,8	12,5	13,1	11,7
10-49 fő	17	17,7	19,5	19,6	20,1
50-249 fő	18,4	21,8	25	28,4	29,1
250 főnél nagyobb	46,3	40,9	49,6	53	52,3
Átlag	28,3	27,2	31,9	33,8	33,3

Forrás: Adóbevallások adatai alapján, saját számítás

A közepes méretű vállalkozások export teljesítménye a textil- és bőriparban, vegyiparban, műanyagiparban, vas- és fémiparban, gép- berendezés gyártásában, járműgyártásban, szállítás, raktározásban valamint a szakmai tudományos tevékenységben mondható jelentősnek.

50-249 FŐS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK EXPORT ÁRBEVÉTEL ÉNEK ARÁNYA AZ ÖSSZES ÁRBEVÉTEL SZÁZALÉKÁBAN[5]

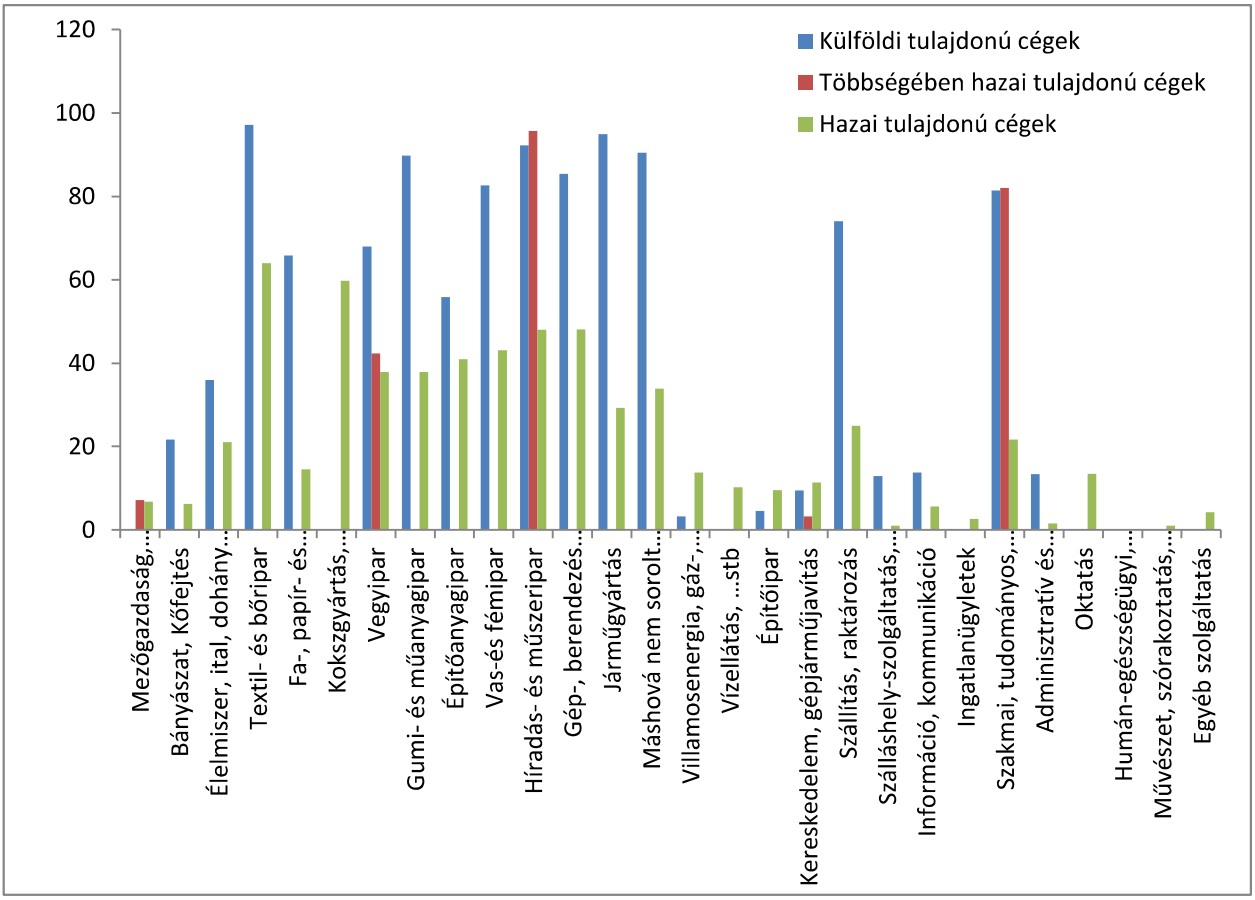

Forrás: Adóbevallások adatai, saját számítás

A többségében hazai tulajdonú cégek kiugró részesedése a vegyiparban, műszeriparban elsősorban az adott kategórián belüli egy-két kiugró vállalkozáshoz köthető.

A 2013-as KKV évkönyv összeállítása során a Századvég Gazdaságkutató Zrt. online kérdőíves felmérést végzett a magyarországi vállalkozások körében. A felmérésből az látható, hogy a vállalkozások egyre nagyobb hányada tervezi a külpiacra lépést. Az exportot tervezők jellemzően Európán belül maradnának, azon belül is a kivitelre készülő KKV-k közel fele a szomszédos országokat tervezi termékeivel vagy szolgáltatásaival megcélozni.

[5]*Megjegyzés: Külföldi tulajdonú vállalkozások, ahol 10 százaléknál nagyobb a külföldi részesedés a jegyzett tőkén belül, többségében hazai tulajdonúnak tekintjük azokat a cégeket, ahol a külföldi tulajdon nem haladja meg a 10 százalékot. Hazai tulajdonúak azok a vállalkozások, melyekben nincs külföldi tulajdonrész.*

EXPORTOT TERVEZŐ KKV-K MEGOSZLÁS A TERVEZETT CÉLORSZÁG SZERINT
(EXPORTOT TERVEZŐK SZÁZALÉKÁBAN)

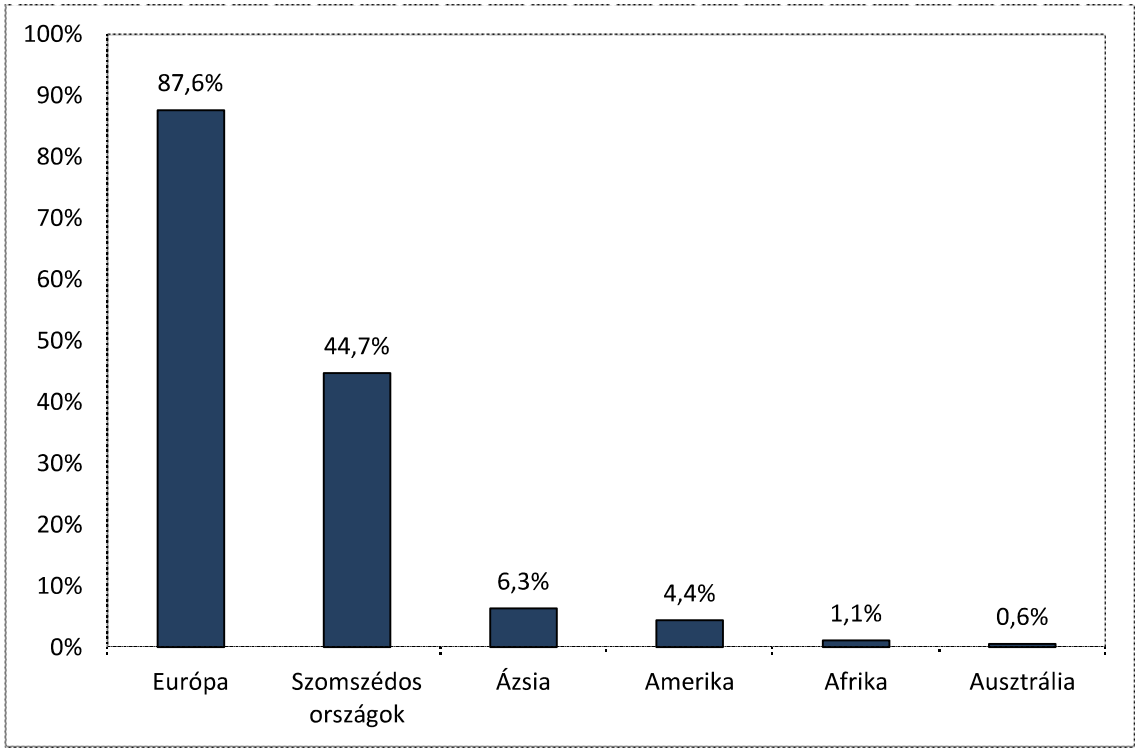

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt. kérdőíves felmérés

Összességében elmondható, hogy van egy erős középvállalkozói kör, amely már most is sikeresen tud megjelenni a külföldi piacon.. A cél, hogy bővüljön azon vállalkozások száma, amelyek külpiacra tudnak lépni, másrészt a már külpiacon lévő, erős közepes vállalkozások számára stabil hátteret kell biztosítani. Nekik nem tanácsadásra van szükségük, hanem arra, hogy a belföldi piacon elért pozíciójuk stabil legyen, és biztos alapot adjon a külpiaci terjeszkedéshez.

A közepes méretű vállalkozások export-teljesítménye meghatározó (összes export árbevétel 20 százaléka és növekvő), számuk viszont elenyésző a KKV-k körében (2012-ben 4604), így célszerű külön célcsoportként definiálni a tervezett beavatkozásokban, már csak azért is mert darabszámuk alapján könnyen kezelhető sokaságról beszélhetünk.

Szükségesnek tartjuk felhívni a figyelmet, hogy ágazati fókusz meghatározása nem minden esetben lehetséges és nem minden esetben hatékony eszköz a beavatkozások hatékonyságának növeléséhez. Az ágazatok versenyképessége ugyanis gyorsan változik: azok az amerikai ágazatok például,amelyek 1991-2001 között a hozzáadott érték szempontjából a legjobb 25%-ba tartoztak, 2001-2011között csak 8%-ban kerültek be ebbe a körbe.[6] Az üzleti környezet fejlesztése rendszerint hatékonyabb eszköz a vállalkozások fejlesztésére.

[6] Harvard Business Review, 2013. Jan-Febr

III.6. Hazai Kis- és Középvállalkozások export-ösztönzésének lehetőségei

A KKV-k export piacra lépéséhez alapvetően tanácsadásra, technológiafejlesztésre, illetve kapacitásbővítésre, beszállítói programokra és egyéb együttműködések kialakítására van szükség.

Az MFB Indikátor 2012. tavaszi felmérés alapján a külföldi értékesítést nehezítő körülmények megítélése az exportáló vállalkozások körében alábbiak szerint néz ki (sorrendben, elől a leginkább akadályozó tényező):

1. Termék nem exportképes
2. Finanszírozási nehézségek
3. Nyelvi problémák
4. Kapacitáskorlát
5. Hiányos külpiaci ismeretek
6. Egyéb
7. Humánerőforrás problémák
8. Exportlehetőségekről szóló tájékoztatás hiánya

Az MFB felmérés belső és külső akadályokat határoz meg, amelyek akadályozzák a hazai KKV-k export tevékenységét.[7] A belső akadályok a szervezet és menedzsment felkészületlenségre, a nyelvtudásra vonatkoznak. Ezeket az akadályokat „kívülről" nehéz felszámolni. Elsősorban képzési, tanácsadói programokkal, mentorálással van lehetőség eredményeket elérni.

A külső akadályok, mint információ hiánya, finanszírozási nehézségek már fejlesztéspolitikai eszközökkel könnyebben orvosolható akadályok.

Nem mindegy ugyanakkor, hogy egy vállalkozás a nemzetközi piacra lépés milyen szakaszán áll: még csak tervezi az export tevékenységet, vagy már huzamosabb ideje jelen van valamilyen külső piacon. Értelemszerűen a már exportáló vállalkozásoknak kevésbé van szükségük a külföldi piacra lépéshez szükséges alapvető tanácsokra.

[7] https://www.mfb.hu/sites/default/files/kkv_nemzetkoziesedes_mikesy_almos_2013.pdf

III.7. Pénzügyi és finanszírozási modell az EU-s források bevonásának lehetőségei

A vállalkozások külföldi piacra lépésének elősegítésére közvetlen és közvetett uniós források is rendelkezésre állnak a 2014-2020-as brüsszeli költségvetési időszakban. Az Európai Unió kiemelten kezeli a KKV szektor fejlesztését, azon belül is azok nemzetköziesedését.

COSME program

Közvetlen brüsszeli források KKV fejlesztésre illetve a vállalkozások külföldi piacra lépéséreaz ún. Cosme (ProgrammeforCompetitiveness and Small and MediumEnterprises – Program a kis- és közepes vállalkozások versenyképességéért) program keretében állnak rendelkezésre. A program tulajdonképpen az előző időszak CIP (Competitiveness and InnovationProgramme – Versenyképességi és Innovációs Program) programjának folytatásának tekinthető.

A Cosme program céljai:

- könnyíteni a KKV-k finanszírozásiforráshozvalójutásán;
- olyankörnyezetetteremteni, amikedvező a KKV-k születéséhezésnövekedéséhez;
- bátorítaniegyvállalkozóbarátkultúrakialakításátEurópában;
- javítaniazuniósvállalkozásokversenyképességét;
- ösztönözni a KKV-k nemzetköziesedését.

A program pénzügyi lebonyolítását az Európai Beruházási Alap (European InvestmentFund – EIF) és az Európai Vállalkozói Hálózat (Enterprise Europe Network – EEN) végzi. A programtól a Bizottság azt várja, hogy a KKV-k piaca európai szinten is bővül, nő az önfoglalkoztatás és több munkahelyet teremtenek a vállalkozások és mindezek hatására nő a vállalkozások száma és a foglalkoztatási ráta Európában. Ebből kifolyólag a beavatkozások elsősorban a már működő KKV-kat, az önfoglalkoztatást választó lakosságot és a tagállamok – KKV-k működési feltételeit megkönnyítő – állami szervezeteit célozzák meg.

A beavatkozások költségvetési keret alapján második legnagyobb része (az első a finanszírozáshoz jutás elősegítése) az uniós és globális piachoz való hozzáférést könnyítené. Ezt a célt az Enterprise Europe Network fejlesztése, a nemzetközi együttműködések támogatása és KKV-k külföldi jelenlétének közvetlen támogatása (pl. információs központ nyitása Kínában az exportálni szándékozó vállalkozók számára) szolgálná.

A vállalkozások közvetlen pályázati felhívások útján, az Enterprise Europe Network tanácsadói munkáján keresztül illetve a programhoz kapcsolódó pénzügyi közvetítők által kínált hitel- és garancia termékek segítségével juthatnak forrásokhoz. Magyarországon az EEN feladatokat a Nemzeti Külgazdasági Hivatal látja el, így a magyar vállalkozások számára is adott a közvetlen

bekapcsolódás lehetőség. A nemzetközi együttműködések továbbfejlesztésére, a magyarországi hálózat funkcióinak bővítésére célszerű 2014-2020-ban is igénybe venni a rendelkezésre álló közvetlen brüsszeli forrásokat.

Strukturális és kohéziós alapok tisztán hazai felhasználású forrásai

A 2014-2020-as időszakra vonatkozó hazai programdokumentumok véglegesítése és brüsszeli jóváhagyása folyamatban van. A magyar kormány márciusban nyújtotta be az Európai Bizottságnak a strukturális és kohéziós alapok keretdokumentumát, a Partnerségi Megállapodást (PM), júniusban pedig – a strukturális és kohéziós alapokra vonatkozó közösségi szabályozás előírását figyelembe véve - az operatív programokat is megküldte a Bizottságnak. A benyújtott PM-re május közepén írásban reagált az Európai Bizottság, az operatív programokra várhatóan a következő hónapokban teszi meg észrevételeit a Bizottság.

A 2014-2020-as tervezési időszak célrendszere az EU2020-as célok (intelligens, fenntartható és befogadó növekedés) illetve az abból levezetett, ún. tematikus célokhoz (közösségi jogszabályban definiált fejlesztési tématerületekhez) igazodik.

A GINOP aktuális verziójának prioritásai:

1. KKV-k fejlesztése: vállalati tanácsadás, inkubátorházak fejlesztése, üzleti infrastruktúrafejlesztése, termelő és szolgáltató kapacitások bővítése, vállalkozások együttműködés intenzitásának növelése (klaszteresedés, beszállítói programok)
2. K+I: elavult műszerállományok fejlesztése, H2020 programokban magyar részvétel előkészítése, vállalati K+I tevékenység intenzitásának ösztönzése, vállalati K+I kapacitásfejlesztés, stratégiai K+I együttműködések és kezdeményezések támogatása
3. Infokommunikációs fejlesztések: szélessávú elérés biztosítása, versenyképes IKT szektorfejlesztése, digitális gazdaság fejlődésének előmozdítása, IKT használatterjesztése
4. Energia: épületekhez kapcsolódó energetikai fejlesztések, megújuló energia vállalati hasznosítása.
5. Foglalkoztatás és képzés: álláskeresők foglalkoztathatóságának javítása, aktív munkaerő piaci eszközök, munka erőpiaci szolgáltatások fejlesztése, társadalmi célú vállalkozások ösztönzése és támogatása, nem állami szervezetek komplex foglalkoztatási programjainak támogatása, fiatalok munkanélküliségének csökkentése, gyakornoki programok támogatása, vállalkozóvá válásösztönzése, munkahelyek rugalmasságának növelése, jogszerű foglalkoztatás ösztönzése, érdekképviseleti szervezetek munkájának támogatása, kompetencia-fejlesztőprogramok, munkaerő piaci kompetenciák fejlesztése, digitális kompetenciák fejlesztése, munkahelyi képzések támogatása,szakképzés minőségének javítása.
6. Turizmus: természeti értékek, kulturális örökség megóvása
7. Pénzügyi eszközök alkalmazása az alábbi területeken:
    - Vállalati K+I beruházások ösztönzése

- IKT fejlesztések
- Energiahatékonyság és megújuló energiák hasznosítása

A Közép-magyarországi régió vállalkozásainak szóló gazdaságfejlesztési támogatások hasonló struktúrában a VEKOP-ban jelennek meg.

A nemzetköziesedés, külföldi piacra lépés támogatása az 1. prioritáson belül jelenik meg külön intézkedésként. A beszállítói programokban, nemzetközi kiállításokon való részvétel valamint kapcsolódó tanácsadás támogatására nyílik majd lehetőség a Brüsszelnek benyújtott tervezet szerint.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a Partnerségi Megállapodásra tett bizottsági észrevételek több ponton is utalnak a GINOP-ra. A Bizottság elsősorban a KKV-k vissza nem térítendő támogatásával kapcsolatban fogalmaz meg ellenvéleményt, a visszatérítendő támogatásokat indokoltabbnak tartja ebben a szektorban. Ez azt jelenti, hogy a vállalkozások várhatóan magasabb arányban részesülhetnek majd visszatérítendő támogatásban (hitel, tőke) mint a korábban konstrukciók széles körében alkalmazott vissza nem térítendő támogatásokban.

Pályázati kiírások legkorábban ősszel várhatók. Jelenlegi információink szerint a konstrukciók tervezeteinek el kell készülniük augusztus végére.

Európai Területi Együttműködés programjai

Az Európai Területi Együttműködés a Kohéziós politika önálló célkitűzése. Az európai területi együttműködési programok három kategóriába sorolhatóak: határokon átívelő együttműködések, transznacionális együttműködések és interregionális együttműködési programok. Az Európai Területi Együttműködésre összesen 8,9 milliárd euró lett elkülönítve a 2014 és 2020 közötti időszakra.

Határokon átívelő programokat 2014-2020-ra Ausztriával, Szlovákiával, Horvátországgal, Romániával, Szlovéniával, Szerbiával dolgoztak ki, továbbá létezik egy Magyarország-Szlovákia-Románia együttműködési program is. Ezek mindegyikében vannak vállalkozásfejlesztési (vállalkozások együttműködésére, közös projektjeire alapuló) támogatási elemek és többségükben található intézményfejlesztési program is. Ez utóbbi forrást biztosíthat helyi érdekképviseletek, kamarák együttműködéseire is.

A két transznacionális program: Közép-Európa 2020 (: Csehország, Magyarország, Ausztria, Szlovénia, Szlovákia, illetve nem teljes területével Németország és Olaszország. Elbírálás alatt áll továbbá Ukrajna nyugati térsége, illetve Horvátország csatlakozásának kérdése) valamint Duna Transznacionális Program (Ausztria, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Csehország, Horvátország, Magyarország, Moldova, Montenegró, Németország két szövetségi tartománya (Baden-Württemberg és Bajorország), Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna bizonyos

területei). A programok versenyképességre, innovációra vonatkozó célkitűzései adhatnak lehetőséget forrásbevonásra.

Az interregionális együttműködési program (Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxembourg, Magyarország, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Portugália, Románia, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Svájc, Svédország, Horvátország) szintén a KKV-k versenyképességének fejlesztésének keretében nyújt támogatást az egyes országok vállalkozásainak együttműködésére épülő projektekhez.

A készülő külgazdasági stratégia forrástérképének összeállításához javasolt a fent említett uniós finanszírozási lehetőség becsatornázását részletesebben is megvizsgálni. Előzetesen az alábbi lehetőségeket tartjuk fontosnak kiemelni.

BEVONHATÓ UNIÓS FORRÁSOK

III.8. A hatályos alap stratégiákhoz való illeszkedés

A hatályos magyar külgazdasági stratégia

A Kormány által elfogadott 1109/2012. (IV. 12.) Korm. határozat tartalmazza Magyarország 2012–2020. évre szóló külgazdasági stratégiáját, amelyről a tanulmány elkészítése folyamán megtudtuk, hogy az titkosításra került. A tanulmány elkészítése során publikusan elérhető külgazdasági stratégiából indultunk ki. Figyelembe vettük ugyanakkor a kormányrendeletben meghatározott végrehajtási utasításokat is.

Stratégiákhoz való illeszkedés

A nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenzióinak feltárásakor figyelembe kell venni Magyarország **általános gazdaságfejlesztési stratégiai** irányait, valamint azon szakpolitikai stratégiákat, amelyek az egyes szakterületek **ágazati** problémáit és az azokra adható válaszokat vázolják fel. A nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenziója jellegéből adódóan a leginkább átfogó stratégiáktól kezdődően egészen a szakpolitikai stratégiákig számos területtel mutat illeszkedést. Ennek okán szükséges megvizsgálni a magyar gazdaságfejlesztés alapstratégiáit, az Új Széchenyi Tervet, valamint a Magyar Növekedési Tervet. Ágazati stratégiák szintjén a gazdaság-és külgazdaság-fejlesztés mindenképpen érintkezési pontot mutat a következő stratégiákkal: **KKV Stratégia, K+F+I Stratégia, Külgazdasági Stratégia, Nemzeti Energiastratégia, Wekerle terv, Turizmusfejlesztési stratégia.**

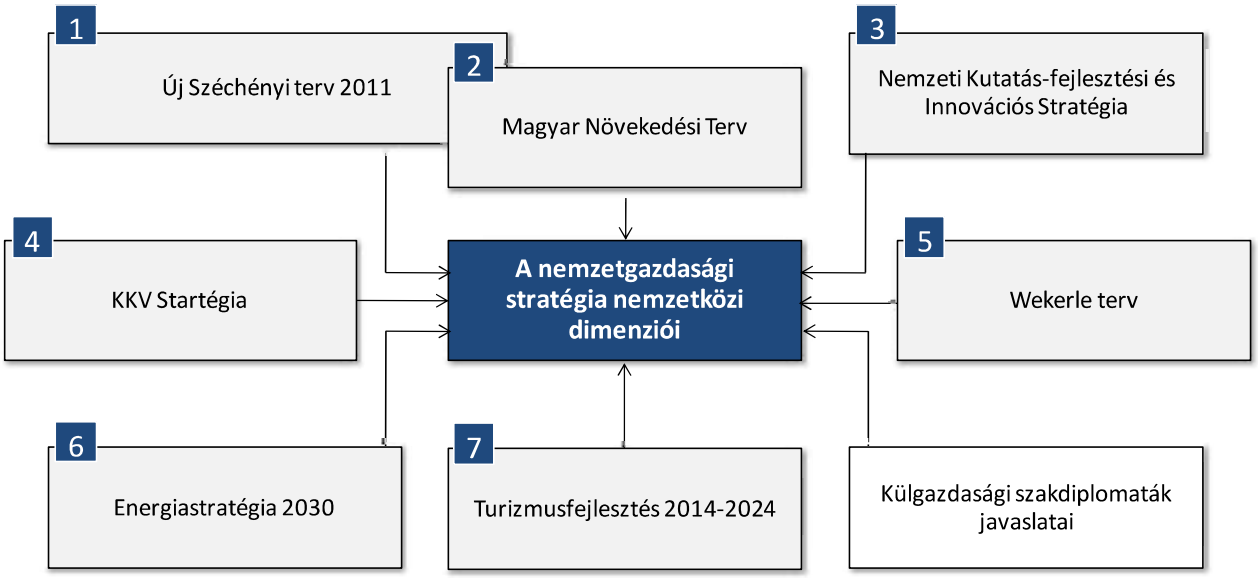

Illeszkedések– Új Széchenyi Terv

A 2011-ben elfogadott Új Széchenyi terv a magyar gazdaságfejlesztés alapstratégiája. Ezért, a Széchenyi Tervben megfogalmazott jövőkép, az ehhez hozzárendelt stratégiai célok, valamint az alábontott Programok nagy része érinti a külgazdaság fejlesztését, és ilyen módon a külgazdasági tevékenység fejlesztése során azt figyelembe kell venni.

A Széchenyi Terv jövőképeként megfogalmazott cél, hogy Magyarország 2030-ra fontos gazdasági mutatóiban meghaladja az Európai Unió átlagát. Mindehhez a pénzügyi stabilitás megteremtésére, a versenyképesség növelésére és gazdasági növekedésre van szükség. Annak érdekében, hogy a jövőkép 2030-ra elérhető legyen a kormány olyan stratégiai célokat határozott meg, amelyek egy része egyértelmű hatással van a külgazdaságra, vagy éppen arra vonatkozik. A stratégiai célok közé tartozik, és egyben a külgazdaság alakulására is hatással van az Egészségipari Program, a Zöldgazdaság Fejlesztési Program, a Vállalkozásfejlesztési Program, valamint a Tudomány-Innováció Program és a Közlekedésfejlesztési Program.

Az **Egészségipari innovációs Program** az alábbi területek fejlesztését tűzte ki célul, melyek hatással vannak az magyar exportpotenciál és export termékpaletta alakulására:

- Gyógyszeripari fejlesztés
- Orvosi műszergyártás
- Biotechnológia, nanotechnológia
- Balneológia
- Termál-egészségügyi klaszterek létrehozása

A **Zöldgazdaság fejlesztési Program** egyes részletei szintén illeszkedést mutatnak a nemzetgazdasági stratégia nemzetközi vonatkozásával:

- Környezetipar, hulladékipar

A **Vállalkozásfejlesztési Program** illeszkedési pontjai elsősorban a versenyképes termékexport kialakítása, másrészről pedig a vállalkozások exportképességének növelése szempontjából nagy jelentőségű. Ezért a következő pontok esetében beszélhetünk illeszkedésről:

- Hazai KKV-k helyzetének javítása – KKV-támogatásához kidolgozott eszközök, melyek a KKV Stratégiában is megjelennek
- Uniós támogatások felhasználásának elősegítése, vállalkozásokhoz szükséges forrásokhoz való hozzáférés javítása

A Vállalkozásfejlesztési Program megvalósítása érdekében 2013-ban kidolgozásra került egy KKV Stratégiai anyag, amelyben az Új Széchenyi Terv vállalkozásfejlesztési elvei kerülnek kifejtésre.

A **Tudomány-Innovációs Program**ágazati céljai a következő pontokon mutatnak illeszkedést a nemzetgazdasági stratégia nemzetközi vonatkozásával:

- Mobilitás
- Járműipar
- Logisztika
- Egészségipar
- Informatika
- Új Energetika
- Kreatív iparágak

A **Közlekedésfejlesztési Program** a magyar szolgáltatásexportot - és annak szállítmányozásra vonatkozó részét - figyelembe véve, valamint Magyarország regionális centrum pozíciójának megerősítését tekintve a következő illeszkedéseket mutatja:

- Közúti, vasúti, vízi közlekedés
- Logisztika

Illeszkedések– Magyar Növekedési Terv

A 2011 decemberében elkészült Magyar Növekedési Terv a magyar gazdaság alapvető stratégiai irányvonalát kijelölő Új Széchenyi Terv alapján, és az abban szereplő kitörési pontok mentén a **gazdasági növekedés elősegítését** tűzi ki célul. A magyar gazdaság növekedési pályára állításához a Magyar Növekedési terv 2 célt határoz meg: egyrészt az Új Széchenyi Tervhez kapcsolódó **források hatékonyabb forrásfelhasználását**, valamint **a nettó exportnövekedést**. A nettó export növekedése olyan módon érhető el, hogy Magyarország importkitettségét csökkentjük, illetve az exportot növeljük. Jelen esetben a nemzetgazdasági stratégiai nemzetközi dimenziójának meghatározása során az export növelése releváns, mint illeszkedési pont.

Az ehhez szükséges operatív célok legfontosabbika **Magyarország újraiparosítása**, melynek során súlyponti ágazatok kerülnek kijelölésre. A kijelölt stratégiai ágazatok esetében fontos, hogy a magyar **versenyképesség növekedéséhez** hozzájáruljanak, és **magas hozzáadott érték** előállítását tegyék lehetővé. A Magyar Növekedési Terv jövőképe azt vetíti előre, hogy Magyarország gazdasága tartós növekedési pályára áll és emellett egyfajta regionális gazdasági csomóponttá fejlődik a térségen belül.

Az újraiparosítási folyamat támogatásához a következő stratégiai területek kerültek kijelölésre, melyek mindegyike szorosan kapcsolódik a nemzetgazdasági stratégiai nemzetközi dimenziójához:

- Kedvező üzleti környezet kialakítása
- KKV-K helyzetének javítása, támogatása

- Infrastruktúrafejlesztés, oktatás
- Kutatás+Fejlesztés+Innováció

A Magyar Növekedési Terv ágazati súlypontjaiként a következő területek kerültek meghatározásra:

- Szolgáltatásközpontok létrehozása
- Elektronika Ipar
- Járműipar
- Egyéb feldolgozó ipar
- Turizmus
- Élelmiszeripar
- Logisztika,

Valamint magas hozzáadott értékű területek, mint:

- K+F+I
- Informatika
- Biotechnológia
- Megújuló energiák

A Magyar Növekedési Terv külgazdasági, külkereskedelmi területen a következő célokat fogalmazza meg. Meghatározó jelentőségű a magyar **exportteljesítmény növelése** és egyben az exportszerkezet kiegyensúlyozása, azaz egyfajta **szerkezeti és földrajzi export diverzifikáció** elősegítése, annak érdekében, hogy a magyar export területi és szerkezeti koncentráltságát csökkenteni lehessen. A magyar KKV-k, illetve a magyar tulajdonú **vállalkozások nemzetközi piacokra segítése** kiemelt szerepet kap a külgazdasági feladatok között. Az export növekedése, valamint a kereskedelmi mérleg pozitívban tartása hozzájárul a magyar **gazdaság külső egyensúlyának tartós megvalósulásához**. Kiemelkedő fontosságú a Magyarországra érkező külföldi tőke mennyisége, ezért a **külföldről Magyarországra érkező beruházások ösztönzése**.

Mindehhez a Magyar Növekedési Terv földrajzi alapon a következő stratégiákat fogalmazza meg: erőteljes keleti nyitás, nagy nemzetközi exportőrökre való csatlakozás (Németország, Ausztria, Skandináv országok), valamint a térségen belül a kárpát-medencei gazdasági együttműködés elősegítése, valamint a Visegrádi országokkal és a Nyugat-Balkánnal való együttműködés.

Illeszkedések– Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia

A Nemzeti K+F+I stratégia a 2013-2020 időszakra fogalmaz meg célokat és hozzá tartozó feladatokat, melynek során a következő, külgazdasági szempontból jelentős ágazatokat azonosítja:

- Gyógyszergyártás
- Egészségipar
- Informatika
- Biotechnológia

- Megújuló energia
- Gépjárműgyártás

Illeszkedések – KKV Stratégia

A stratégia elemzi a kiindulási feltételeket növekedési, export részesedési, valamint beszállítói szempontokból.

- KKV-k piaci sikereinek javítása
- Támogatási eszközrendszer fejlesztése

Illeszkedések– Wekerle terv

A Wekerle Terv a magyar gazdaság kárpát-medencei léptékű növekedési stratégiája, melynek célja Magyarország régión belüli pozíciójának megerősítése. A stratégia célja összehangolt térségi infrastrukturális és munkaerő piaci fejlesztések, funkcionális régiók kialakulásának elősegítése. Fontos feladat határokon átívelő klaszterek, hálózati szövetségek kialakítása, valamint a meglévő intézményrendszer finomítása, összehangolása.

Az ágazati kitörési pontok az Új Széchenyi Tervvel összhangban, a térségi sajátosságokhoz illeszkedve:

- Jármű-gépipar
- Élelmiszeripar
- Turizmus
- Kreatív ipar
- Zöldgazdaság

Illeszkedések– Energiastratégia 2030 és Turizmusfejlesztés 2014-2024

A magyar Energiastratégiában meghatározásra kerül, hogy a gazdasági növekedés és a gazdasági szerkezetváltozás direkt hatással van az energiastratégiai szempontokra. A versenyképesség növelése és a fenntarthatóság biztosítása érdekében összehangolt energiastratégiai és külgazdasági elképzelések szükségesek.

A turizmusfejlesztés, mint kitörési pont a központi gazdaságfejlesztési stratégiák egyik eleme. Ezen belül kiemelt terület az egészség-és ökoturizmus.

Mindezek mellett a nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenziója koncepciójának kialakításakor a külgazdasági szakdiplomaták által, 2013-ben megfogalmazott javaslatokat is figyelembe kívánjuk venni. A következő fejezet részletesen is bemutatja a KGSZ-ek által megfogalmazott, és a jelen anyag szempontjából releváns javaslatokat.

III.9. A külgazdasági szakdiplomaták által megfogalmazott javaslatok

2013-ban az NGM Külgazdaságért Felelős Helyettes Államtitkársága (KGHÁT) átfogó kérdőíves felmérést folytatott le a **külgazdasági szakdiplomaták** körében a munkafeltételek, az egységes külképviseleti rendszerből adódó kihívások, valamint a külgazdasági szakterületet érintő szakmai javaslatok megismerése érdekében.[8]

Ebben a tanulmányban fény derült arra, hogy jelenleg a külgazdaság irányítása többszereplős, az NGM mellett a Miniszterelnökség, és a KüM is koordináló szerepet tölt be. Emellett a KGSZ-ek munkáját további társtárcák (VM, NFM, esetenként a Miniszterelnökség) is igénybe veszik oly módon, hogy a feladatkiadás közvetlenül, az NGM tájékoztatása nélkül, gyakran referensi szinten történik

A KGSZ-ek által tett javaslatok számos olyan új, előremutató elemet tartalmaznak, amelyeket érdemes lenne megvalósítani. Az alábbiakban összefoglaljuk azokat a javaslatokat, melyek illeszkednek a jelen anyag stratégiai javaslataihoz.

A szakmai munka tartalmát érintő javaslatok:

- A magyar exportképes árualapot és exportképes cégeket rögzítő és folyamatosan frissítő **adatbázis létrehozása**, amely célzottabb tevékenységet tenne lehetővé, illetve egy olyan hazai termékkör összegyűjtése, amely szektoronként kereshető módon mutatja be a nemzetközileg is versenyképes magyar termékeket –alapvetően a hazai kkv körből
- Gyors, transzparens, egyablakos, könnyen hozzáférhető **exporttámogatási rendszer** kidolgozása és hirdetése a hazai kkv-k irányába
- KKV **képzés**, mely elősegíti a magyar kkv-k nemzetközi piacra lépését. Megfelelő támogatással, képzéssel a magyar kkv-k felkészítése európai színvonalnak megfelelően (üzleti kultúra, fizetési, külkertechnikai ismeretek, nyelvismeret, idegen nyelvű honlap, stb.)
- A prioritásokhoz **eszközök és erőforrások** rendelése

Szervezeti, irányítási felvetések:

- Az azonos területtel foglalkozó állami és **szakmai szervezetek közötti hatékonyabb kommunikáció** és **kapcsolattartás**, amelynek koordinátora az NGM lehet
- A HITA és az NGM, valamint a KGSZ együttműködés ügyrendi kérdéseinek újbóli meghatározása, beleértve a hatáskörök elkülönítését, annak érdekében, hogy a HITA ne irányítsa, hanem támogassa a KGSZ tevékenységét, ugyanakkor az irányításban erősödjék a KKV-orientáltság
- Fő szakmai irányítóként a **többi szervezet és intézmény koordinálása**, információk összegyűjtése és „egyablakos” közvetítése

[8] Összefoglaló a külgazdasági szakdiplomaták általános feladatellátásával kapcsolatos kérdőíves felmérés eredményeiről

- Kormányzati támogató eszközök, **forrásallokáció** (társfinanszírozás): az azonos területtel foglalkozó állami és szakmai szervezetek közötti hatékonyabb kommunikáció és rendszeresebb kapcsolattartás, a tevékenység összehangolása, amely elősegítheti a konkrét üzleti projektekhez kapcsolható magyar megjelenés erősítését

Kommunikáció, arculati kérdések, és együttműködés:

- A **magyar gazdasági PR erősítése**: elektronikus formátumú ismertető anyagok a magyar gazdaságról, kormányzati lépésekről, magyarországi programokról, aktuális üzleti lehetőségekről, szabályozási változásokról, amelyekkel a KGSZ dolgozhat, a helyi nyelvre is áttéve tovább küldhet, magyar „image”-et formálhat, interjúkhoz felhasználhat.
- **Együttműködés szakmai érdekképviseletekkel**. Számos intézmény, szakmai szervezet (pl. Kamarák) foglalkozik külgazdasági tevékenységgel, de ezek pontos tevékenységéről, eredményeiről, valamint az esetleges együttműködési pontokról nem rendelkeznek információval.

IV. Javaslat a magyar külgazdasági stratégia koncepciójára

IV.1.Az elemzésből levont következtetések

A stratégiai javaslatok, és a stratégiai koncepció megfogalmazása előtt érdemes levonni a korábban bemutatott elemzésekből levonható következtetéseket.

A **külső környezet** és a globális megatrendek elemzése során feltártuk, hogy a globalizáció eredményeként bekövetkező külkereskedelem-bővülés mellett meghatározó trend a demográfiai változás, az erőforrás-szűkösség, a technológiai fejlődés és új technológiák térnyerése.

A **világkereskedelmet** vizsgálva elmondható, hogy az európai kontinens meghatározó szerepet tölt be mind a globális export, mind az import tekintetében. Emellett fontos megjegyezni, hogy az exportteljesítmény és a gazdasági növekedés között relatíve szoros, pozitív kapcsolat áll fenn – nemcsak európai, de globális viszonylatban is.

A **távolság** továbbra is kulcstényező az országok közötti kereskedelemben, így az egymással szomszédos vagy egy kereskedelmi blokkban lévő, valamint a közös nyelvvel és/vagy devizával rendelkező országok között nagyságrendekkel nagyobb a kereskedelem volumene, mint az e közös tényezőket nélkülöző országok között.

A **versenytársaink** elemzése során fény derült arra, hogy azok hasonló geo-stratégiai pozícióik és hasonló gazdasági adottságaik ellenére relatíve sikeresebb külgazdasági politikát folytatnak, valamint versenyképességi szempontból is megelőzik hazánkat.

A **benchmark** országok külgazdaságát elemezve lényeges kiemelni azt, hogy a vizsgált országok mindegyike rendelkezik külgazdasági stratégiával, melyek bár országonként eltérő állami intézmény által íródtak, hasonló tartalmi elemekkel rendelkeznek, és nagy részükben előtérbe kerül az állami és a nem állami intézmények közötti szoros együttműködés a nemzetközi stratégia kidolgozását és megvalósítását illetően. A benchmark országok külgazdasági stratégiáját vizsgálva több gyakorlat is azonosítható, melyeket érdemes megfontolni, úgy mint a bottom-up megközelítés, a one-stop-shop rendszer, és a projektszervezeti struktúra (például Team Finnland).

A **magyarországi belső helyzet** elemzését szintetizálva szembetűnő, hogy mind az exportot, mind az importot tekintve növekszik a környező országok (Szlovákia, Románia, Csehország, Lengyelország) részesedése, illetve továbbra is meghatározóak a tradicionális kereskedelmi partnerek (például Németország). Ami a termékcsoportok szerinti bontást illeti, az exportban és az importban is a gépek és szállítóeszközök, illetve a feldolgozott termékek képviselik a legmagasabb részarányt.

Versenyképességi problémáink legfőbb okai az intézmények, az alacsony hatékonyság, a forrásokhoz való hozzáférés hiánya, illetve a szabályozói és adózási instabilitás.

A **hazai KKV-k** csak egy bizonyos méret felett termelnek exportra, jellemzően a gép- és járműgyártás ágazataiban. Emellett elmondható, hogy a hazai kis és középvállalatok elmaradnak a versenytárs országok kis- és középvállalataitól a nemzetköziesedés szinte összes dimenziójában.

IV.2. Stratégiaalkotás

A fent megfogalmazott elemzési eredményeket szem előtt tartva astratégiaalkotás során három látszólag nagyon egyszerű, valójában azonban igen összetett kérdésre kerestük a választ:

4. Mit? – azaz milyen célrendszer keretein belül határozzuk meg a stratégiát, milyen iparágakkal, milyen célpiacokat célozzunk az exportstratégia során
5. Ki? – azaz mely intézmények kooperációjával határozzuk meg, illetve hajtsuk végre a stratégiát, milyen állami és nem állami szereplők vegyenek részt a stratégiaalkotásban és végrehajtásban
6. Hogyan? – azaz milyen eszközrendszerben, milyen akciók sorozataként hajtsuk végre a stratégiát

A stratégiaalkotás során annak három klasszikus lépését követtük – a jövőkép meghatározása után, stratégiai célokat fogalmaztunk meg, illetve akciókat dolgoztunk ki.

Szint	Tartalom
Jövőkép	A versenyképesség növekedése és a magas hozzáadott értékű export térnyerése által Magyarország a külföldi célpiacain jelentősebb szerepre tesz szert, mely a magyar gazdaság fenntartható növekedésének meghatározó eleme lesz
Stratégiai célok	▪ A magyar gazdaság külpiaci szerepének erősítése ▪ A magyar versenyképesség fejlesztése ▪ A KKV-k nemzetköziesedésének támogatása ▪ A KKV-k exportpotenciáljának kialakítása
Stratégiai akciók	▪ A kapcsolódó intézményrendszer finomhangolása ▪ Szintetizált célrendszer kialakítása – relációs exportstratégia ▪ Visszatérés a tradicionális külkereskedelmi piacokhoz ▪ „Team Hungary" projektszervezetek kialakítása ▪ KKV kataszter létrehozása ▪ A KKV-k forrásokhoz való hozzáférésének elősegítése, a vállalkozásindítás elősegítése

Forrás: Századvég

Stratégiai célok:

A magyar gazdaság külpiaci szerepének erősítése:

A magyar gazdaság nyitott és kis belső piaccal rendelkező volta miatt a központi gazdaságstratégiákban megfogalmazott gazdasági stabilizáció és stabil növekedési pálya nem képzelhető el a magyar gazdaság külpiaci szerepének javulása nélkül.

A magyar versenyképesség fejlesztése:

A magyar gazdaság versenyképességének javulása egy külgazdaságilag sikeresebb és ezáltal gazdaságilag stabilabb ország megteremtéséhez járul hozzá. A gazdaság versenyképességének növelése magával hozza a fenntartható gazdasági növekedés lehetőségét.

A KKV-k nemzetköziesedésének támogatása:

Magyarország exportszerkezetének földrajzi és szerkezeti diverzifikálása érdekében, valamint az ennek következtében létrejövő nettó export növekedésben jelentős szerepet játszanak a hazai Kis-és Középvállalatok. Ezen vállalatok nemzetközi piacra lépésének és piacszerzésének támogatása a magyar külgazdaság egyik legfontosabb feladata.

KKV exportpotenciáljának kialakítása

A magyar kis-és középvállalkozások exportértékesítésre való felkészítése elengedhetetlenül fontos annak érdekében, hogy ki tudjanak lépni a nemzetközi piacra. Olyan kereslet és kínálat oldali támogatásra van szükség, amely elősegíti, támogatja azokat a vállalkozásokat, amelyek potenciálisan alkalmasak a nemzetközi piacra lépésre.

IV.3. Szintetizált célrendszer

A „Magyar nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenziói” tanulmány stratégiaalkotás modulja során két **vezérelvet** vettünk figyelembe, melyek a versenyképesség, illetve a hozzáadott érték.

A „Magyar nemzetgazdasági stratégia nemzetközi dimenziói” tanulmány több szálon keresztül kapcsolódik az aktuális magyar stratégiákhoz, valamint több ponton illeszkedik a külgazdasági szakdiplomaták által megfogalmazott javaslatokhoz.

A magyar gazdaságfejlesztés stratégiai irányvonalai, amint az az Új Széchenyi Tervben, valamint a Magyar Növekedési Tervben is megfogalmazásra kerülnek a **fenntartható gazdasági növekedést,** valamint a **foglalkoztatást** helyezik előtérbe. Mindkét terület szervesen kapcsolódik azon nemzetközi célokhoz, melyek ebben a tanulmányban megjelennek. A fenntartható gazdasági növekedés alapvető motorja a **nettó export értékesítés növelése** lehet elsősorban, amely nem jelent mást, minthogy az importszükséglet csökkentésével és/vagy az export mennyiségi növelésével a kereskedelmi mérleg pozitívban tartható, ezzel javítva a magyar fizetési mérleg helyzetét és lehetővé téve a gazdasági fejlődés beindulását. Ugyanezen fenntartható gazdasági növekedést szolgálja olyan **új munkahelyek** létrehozása, amelyek a gazdasági termelékenységet egyik oldalról és az állam szociális kiadásainak csökkentését másik oldalról képes támogatni.

Jelen stratégiában a fenti általános gazdasági célokhoz való illeszkedés során elsősorban a Magyarországon működő, külgazdasági értéket előállítani tudó gazdasági szereplők támogatása a cél, majd annak elérése, hogy ez a külgazdasági érték piacot találjon magának külföldön.

Az általános gazdaságstratégiai elveket megfogalmazó keretstratégiák mellett az egyes szakpolitikai stratégiákkal való illeszkedés is meghatározó. A Széchenyi tervben kijelölt kitörési pontok (egészségipar, zöldgazdaság, innováció, közlekedésfejlesztés, vállalkozásfejlesztés) mind saját stratégiákban is megjelennek. A Turizmus fejlesztési stratégia legfontosabb részét az **egészségturizmus fejlesztése,** mint részterület képezi. A hatályos magyar energiastratégia szerint olyan szektorok válhatnak a gazdaság motorjává, amelyek hatékony és gazdaságos energiafelhasználást tesznek lehetővé. A hatékony energiahasznosítás körébe tartozik a kitörési pontként megjelölt **Zöld Gazdaság, Zöld Energia Projekt** is.

Mind az innováció, mind a **közlekedésfejlesztés** területéről elmondható, hogy közvetett, áttételes, mégis nagyon intenzív hatással vannak a külgazdaság teljesítőképességére. Az innovatív iparágak meghonosítása, és ezáltal a magas hozzáadott értékű termékek előállítása lehetővé teszi a magas minőségű, értékalapú és fenntartható struktúrájú exportszerkezet kialakítását. Ilyen módon az **innováció és a kutatás-fejlesztés, mint horizontális** célterület meghatározó szerepet játszik abban, hogy sikerül-e jól értékesíthető exportpalettát kialakítani egy adott országnak.

A gazdaságfejlesztés kitörési pontként értékeli a vállalkozások fejlesztését, ezen belül is hazai kis- és középvállalati szektor fejlesztését. Mind az exportstratégia során, mind pedig az általános gazdaságfejlesztési tevékenység kapcsán a gazdasági növekedés és munkahelyteremtés

letéteményesei a **kis-és közepes vállalatok**, melyek **megerősítése**, majd, következő lépésként **külpiacra segítése** a nemzetgazdasági stratégia egyik legfontosabb feladata.

A stratégiaalkotási folyamat első lépéseként megfogalmazzuk a külgazdasági stratégia vízióját:

Kiemelt feladat egy „hazai tulajdonú KKV" termékkataszter létrehozása, amely célorientáltan összegzi azokat a termékeket, szolgáltatásokat, amelyek magas hozzáadott értékű, a jövő húzóágazataiban, a tradicionális piacokon értékesíthetők, valamint összegyűjti és azonosítja azokat a kompetenciákat és fejlesztési lehetőségeket, amelyek kibontakoztatására a KKV-kat célzott fejlesztési forrásokhoz kell juttatni. Az export-finanszírozás megszervezésére és a termék-szolgáltatás piacra juttatására az egyablakos exportlehetőség ügyintézés bevezetését, valamint az intézmények közötti tevékenységek koordinálására a "Team-Hungary" projektszervezetek létrehozását javasoljuk.

A fejlődés potenciális kulcságazatai

A magyar vállalatok külföldi befektetései állományának vizsgálata alapján, valamint a McKinsey Global Institute korábban bemutatott elemzése alapján a következő területek azonosíthatóak, mint a fejlődés kulcságazatai:

- Egészségipar/gyógyszeripar: gyógyító, megelőző és rehabilitációs szolgáltatások, innovatív orvostechnikai eszközök és a hozzájuk kapcsolódó kutatások, klinikai kutatások, biotechnológia, stb.
- Kreatív, innovatív iparágak, úgymint fejlett robotika, mely azonban szorosan kapcsolódik az egészségiparhoz is, mesterséges intelligencia alapú szoftverfejlesztések
- Járműipar, autonóm járművek és a kapcsolódó technológiák: a járműipari alkatrészgyártó beszállítói rendszerek mellett a járműipari innovációk és kutatás-fejlesztési kapacitások magasabb szintű kihasználása jelenthet növekedést a területen. Ide sorolhatóak még a komplett navigációs rendszerek, kommunikációs és biztonsági rendszerek.
- Szolgáltatások: ide tartoznak például a felhő technológiák is. A nemzetközi óriásvállalatok felhőivel szemben a magyar szolgáltatások is labdába tudnak rúgni. Előnyük többi között, hogy az adatok Magyarországon maradnak, az elszámolás forintalapú és a szerződés magyar nyelvű.
- Megújuló energiák és a hozzájuk kapcsolódó tudományos és mérnöki kutatások: legfőbb kiugrási lehetőségek, és területek hazai vonatkozásai a napenergia és a vízgazdálkodás.
- Kreatív, innovatív iparágak: kreatíviparként határozzuk meg azokat a tevékenységeket, amelyek egyidejűleg teremtenek üzleti és kulturális értéket. A magyar kreatívipar nemzetközi viszonylatban is releváns része a globális piac dominálta ágazatok (terméktervezés, technológia, grafika, divattervezés stb.) alkotják, amely ágazatok

szereplői a világpiacra termelnek, itt nincs is önálló hazai piac, a magyar piac csak a világpiac egy szeglete. A kreatívipar gazdasági teljesítményét vizsgálva megállapítható, hogy exportja közel kétszer gyorsabban nő, mint a gazdaság egésze.

IV.4. Az intézményrendszer finomhangolása

A sikeres nemzetközi stratégia érdekében az intézményi rendszer finomhangolását javasoljuk. Az intézményrendszer radikális átalakítása helyett, egy projektszervezet jellegű működés biztosítja a hatékonyságot. A különböző intézmények szereplőinek érdekei és tudása becsatornázásra kerül, és ez megteremti az összhangot az állami intézmények, finanszírozási szereplők, és a nem állami szakmai érdekképviseletek között. Fontos hangsúlyozni azt, hogy nem az intézményeket integrálását javasoljuk, hanem annak felkutatását, hogy hol találhatóak a szakértői kompetenciák.

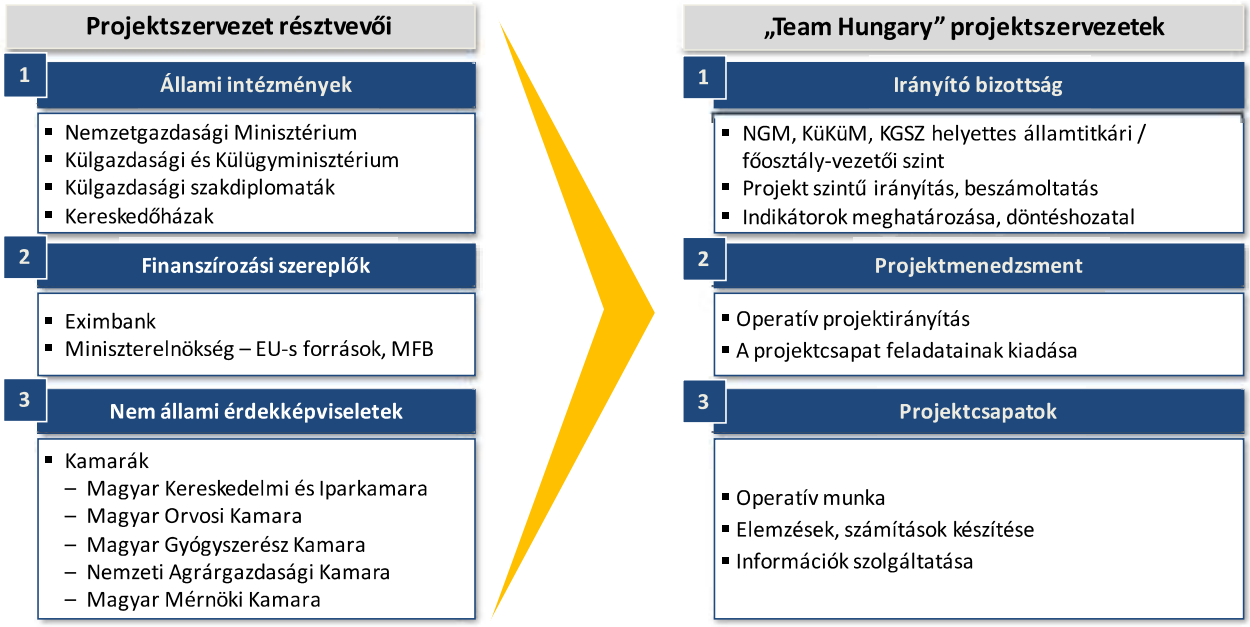

Forrás: Századvég

A projektszervezet résztvevőinek körébe az állami intézmények (NGM, KüKüM, Szakdiplomaták, Kereskedőházak) mellett érdemes bevonni a finanszírozást koordináló állami szereplőket (Eximbank, Miniszterelnökség), illetve nem állami szakmai érdekképviseleteket (például Kamarák) is.

Ezt követően – finn és brit mintára – kialakításra kerülnek „Team Hungary" projektszervezetek, melyekben a fent említett szereplők vesznek részt, összesen három szinten. Az irányító bizottságban a legfelsőbb szintű döntéshozatal és a projekt irányítása zajlik, helyettes államtitkári / főosztályvezetői részvétellel. A második szinten, a projektmenedzsment szintjén, operatív projektirányítás és a feladatok kiadása / koordinálása történik, míg a harmadik szinten zajlik maga az operatív munka, benne az elemzésekkel, kutatásokkal, és információszolgáltatással.

Indikátorok és Kontroll / Monitoring

Az indikátor rendszer mindig a Team Hungary egyes részprojektjeire kerül meghatározásra. Ennek célja a projekt sikere mérhetőségének megteremtése. Az indikátor rendszer kialakítása és működtetése a projektszervezetek irányító bizottságának feladata.

IV.5. Feladatok meghatározása és lebontása

Az akciókat a Team Hungary irányító bizottságok tervezik, és megvalósításukat is ezek irányítják. Így a Team Hungary irányító bizottság feladata a relációs exportstratégiák lebontása, illetve azok akciókká történő konvertálása. Ilyen feladat a KKV termékkataszter felállítása, azaz célorientáltan összegyűjteni a termékeket, amelyeket a külgazdasági exportpiacokon értékesíteni tudunk. Itt kell azonosítani a tömegtermelés beindításához szüksége beruházásokat és fejlesztéseket is.

Stratégiai akciók

A stratégiai célok alábontása szükséges a feladatok pontos elvégzéséhez. Ugyanezt a célt szolgálja, hogy a célokhoz akciókat, feladatokat rendeljünk. Jelen stratégiai koncepció meghatározó eleme egy olyan **koordinációs szerepet ellátó intézmény** kialakítása, amely alatt az összes feladat koncentrálódhat, ezáltal az összes, a későbbi nyomon követéssel és visszaméréssel kapcsolatos feladat ugyanezen struktúra keretein belül elvégezhető.

A fent leírtakból adódóan és szoros összhangban az általános és ágazati gazdaságfejlesztési stratégiákkal a stratégiai akciók az egyes munkacsoportokhoz lennének hozzákapcsolva, ezáltal mindig pontosan nyomon követhető felelősök és intézményi szereplők (kormányzati és nem-kormányzati, szakértő vagy döntéshozói) kapcsolódnának az egyes feladatokhoz.

Ilyen módon javasoljuk a következő **Stratégiai akciók- stratégiai munkacsoportok** felállítását.

1. Ágazati akciók- ágazati munkacsoportok: ágazati stratégiai fejlesztések, akciótervek előkészítése, intézményközi összehangolása, döntéshozatali folyamatok előkészítése.

   Munkacsoportok - Akciók:

   - Egészségturizmus
   - Komplex minőségi turisztikai fejlesztések
   - Termál-egészségipar
   - Gyógyszeripar
   - Orvosi műszergyártás
   - Biotechnológia
   - Balneológia
   - Környezetipar, hulladékipar
   - K+F+I
   - Mobilitás, logisztika
   - Közlekedésfejlesztés

2. Célpiaci akciók – célpiaci munkacsoportok: meghatározott célpiaci, relációs export stratégiák kidolgozása érdekében
3. Horizontális akciók – horizontális munkacsoportok: olyan, a teljes külgazdasági dimenziót érintő feladatok összefogására, amely dimenziók a teljes szakpolitikai munkára hatással vannak

   Munkacsoportok - Akciók:

   - Általános üzleti környezet javítása
   - Magyarországra érkező befektetések növekedését szolgáló intézkedések
   - Magyar rezidens tőke külföldi befektetéseit serkentő intézkedések
4. Speciális akciók-speciális munkacsoportok:
   Két kiemelt területen speciális megközelítést javaslunk annak érdekében, hogy a terület kiemelt hangsúlyt kaphasson.

   Munkacsoportok – Akciók:

   - Kárpát-medencei akció: funkcionális régiók létrehozása, klaszteresedés előmozdítása (jármű-gépipar, zöldgazdaság, élelmiszeripar, kreatív ipar területén), határ menti együttműködések ösztönzése, egyablakos információszolgáltatás kialakítása
   - KKV-k fejlesztése, helyzetbe hozása: KKV- vállalkozásfejlesztési munkacsoport létrehozása, pénzügyi-és finanszírozási munkacsoport létrehozása, valamint üzleti környezet- és állami szabályozók szerepének összehangolását szolgáló munkacsoport létrehozása.

Mellékletek

Ausztria áru és szolgáltatásexportja

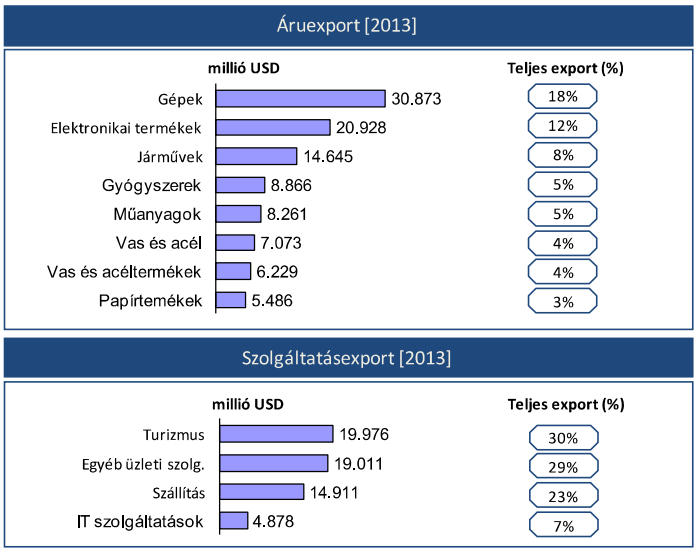

Főbb exporttermékek és márkák

- Gépjárműalkatrészek, motorok, motorkerékpárok (KTM)
- Petrolkémiai termékek (OMW)
- Turizmus / síturizmus és szállítás (Austrian Airlines)

Főbb exportpiacok

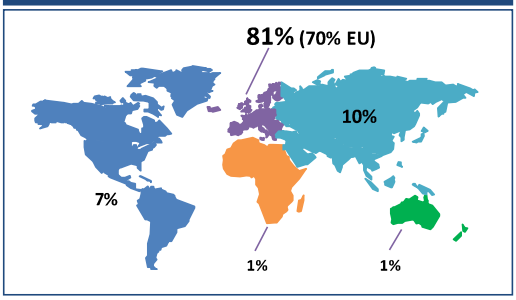

Forrás: Századvég kutatás

Németország áru és szolgáltatásexportja

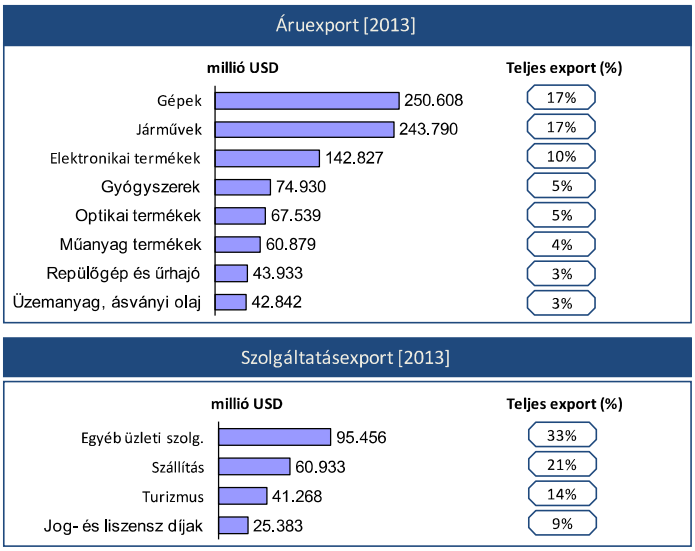

Főbb exporttermékek és márkák

- Gépjárművek (Mercedes, BMW, Audi, Opel, Ford, Porsche, Volkswagen)
- Gépjárműalkatrészek és elektronikai termékek (Siemens, Robert Bosch, Blaupunkt)
- Gyógszerek és gyógyászati segédeszközök (Bayer)

Főbb exportpiacok

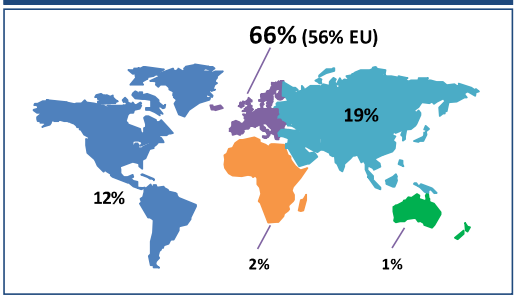

Forrás: Századvég kutatás

Svájc áru és szolgáltatásexportja

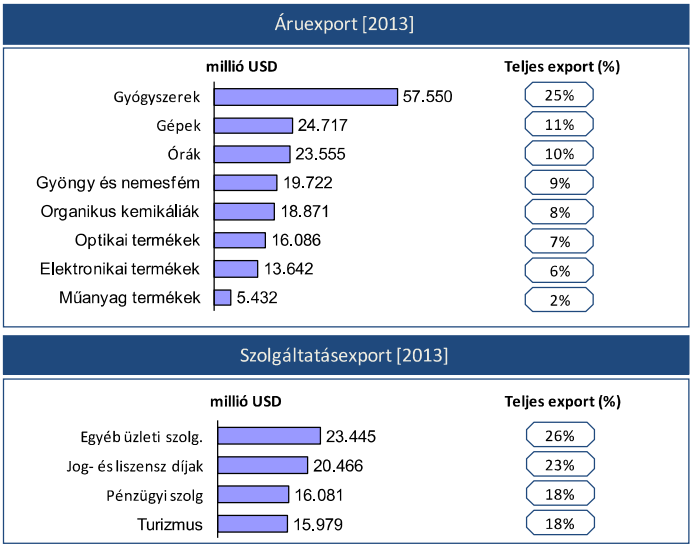

Főbb exporttermékek és márkák

- Prémium kategóriás karórák (TAG-Heuer, Hublot, Zenith)
- Gyógyszerek (Roche, Novartis) és gyógyászati eszközök (Zepter)
- Arany

Főbb exportpiacok

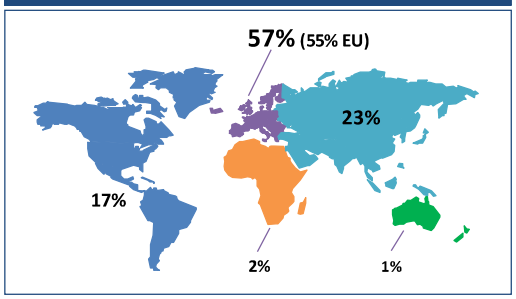

Forrás: Századvég kutatás

Csehország áru és szolgáltatásexportja

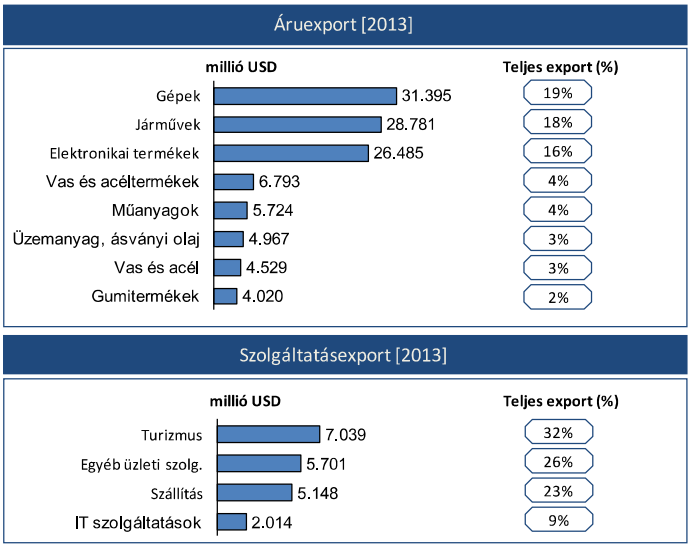

Főbb exporttermékek és márkák

- Gépjárművek (Skoda) és gépjárműalkatrészek
- Számítógépek, LCD-k és egyéb elektronikai termékek (Foxconn, Panasonic)
- Petrolkémiai termékek: üzemanyag, festékek, mosószerek, kozmetikumok, gyógyszerek (TEVA, Sanofi-Aventis, Glenmark)

Főbb exportpiacok

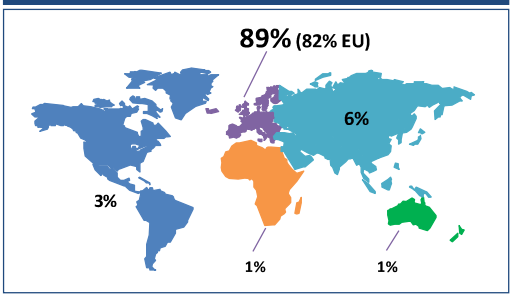

Forrás: Századvég kutatás

Finnország áru és szolgáltatásexportja

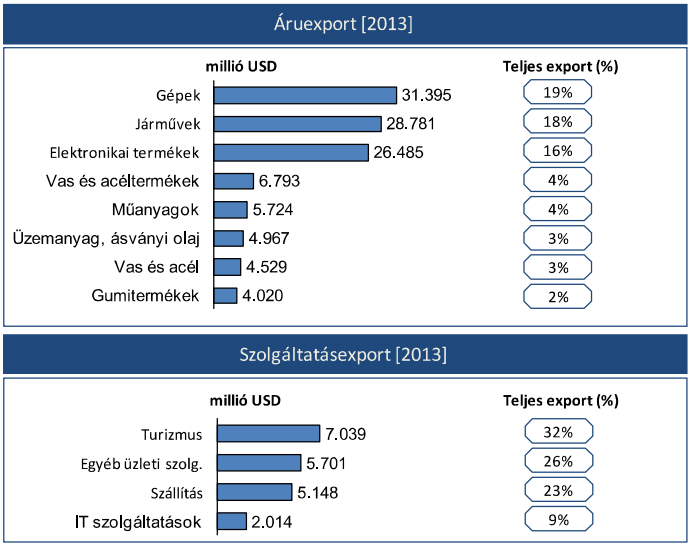

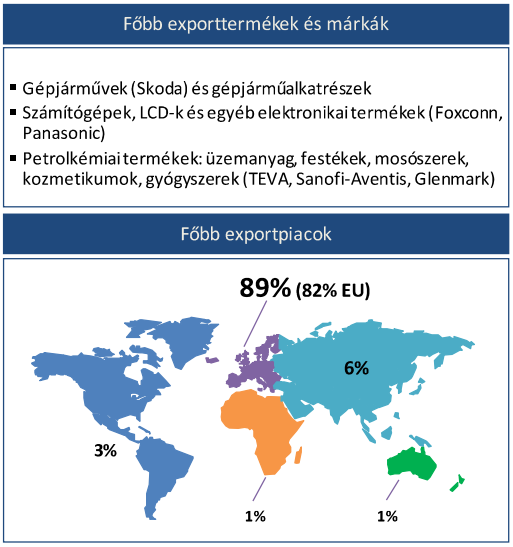

Forrás: Századvég kutatás

Irodalomjegyzék:

Bundesministerium für Finanzen Österreich [2011]: *Aussenwirtschaftsstrategie des Bundesministreriums für Finanze.*

Deutsche Aussenwirtschaft in schwierigem Umfeld staerken! [2013]. Berlin

Deutsche Bundesbank [2014]: *Statistiken*.
http://www.bundesbank.de/Navigation/DE/Statistiken/

Eurostat [2014]: *Statistics.*
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/

Gartner [2014]: *Hype Cycle Special Report.*
https://www.gartner.com/doc/2574916

International Trade Centre [2011]: *International Trade Policy For Export Success.*

International Trade Center [2014]: *Trade Statistics.*
http://www.intracen.org/itc/market-info-tools/trade-statistics/

Kozma Ferenc [2011]: *Külgazdasági Stratégia*. Budapest, Aula Kiadó.

Központi Statisztikai Hivatal [2014]: *Magyarország 2013*. Budapest

KPMG [2014]: *Global Megatrends.*
http://www.kpmg.com/global/en/issuesandinsights/articlespublications/future-state-government/pages/what-are-the-global-megatrends.aspx

KSH [2014]: *Központi Statisztikai Hivatal – Külkereskedelem*.
http://www.ksh.hu/kulkereskedelem

Majoros Pál [1997]: *A külgazdasági teljesítmény, mint a nemzetközi versenyképesség közvetlen mércéje, illetve a technikai színvonal közvetlen jelzője. Műhelytanulmány – Versenyben a világgal kutatási program.*

McKinsey Global Institute [2014]: *Disruptive technologies: Advances that will transform life, business,*
and the global economy.
http://www.mckinsey.com/insights/business_technology/disruptive_technologies

Mikko Nieminen- Heli Siikaluoma-Akseli Koskela-Leila Vilhunen [2013]: *Internationalisation and Barriers to Trade in 2013- Team Finnland.*

Ministry of Industry and Trade, Czech Republic [2013]: *Report on Inplementation of the Export Strategy of the Czech Republic.*

Ministry of Industry and Trade, Czech Republic [2011]: *2012-2020 Export Strategy of the Czech Republic.*

Magyar Nemzeti Bank [2014]: *Statisztikák – Közvetlentőke-befektetések*.
http://www.mnb.hu/Statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/vii-kulkereskedelem/kozvetlentoke-befektetesek

Nemzetgazdasági Minisztérium [2012]: *Befektetés a jövőbe – Nemzet Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia (2013-2020).*

Nemzetgazdasági Minisztérium [2011]: *Külgazdasági stratégia – szakmai vitairat.*

Nemzetgazdasági Minisztérium [2013]: *Nemzeti Turizmusfejlesztés Koncepció (2014-2024.).*

Nemzetgazdasági Minisztérium [2011]: *Wekerle–terv. A magyar gazadság Kárpát-medencei léptékű növekedési stratégiája.*

Nemzeti Fejlesztési Minisztérium [2012.]: *Nemzeti Energiastratégia 2030.*

Pankaj Ghemawat [2001]: *Distance still matters*. In: Harvard Business Review. http://hbr.org/2001/09/distance-still-matters-the-hard-reality-of-global-expansion/ar/1

Prime Minister's Office-Finnland [2012]: *Action Plan on External Economic Relations.*

PwC [2014]: *Five Global Megatrends.* http://www.pwc.com/gx/en/issues/megatrends/index.jhtml

Standard Chartered [2014]: *Global Research.* http://research.standardchartered.com/Pages/home.aspx

Századvég Alapítvány/Századvég gazdaságkutató Zrt/Strategopolis [2013]: *Kis-és középvállalkozásokkal kapcsolatos gazdaságpolitika célkitűzéseit meghatározó stratégia - közigazgatási egyeztetésre bocsátott változat.* Budapest

World Bank Group [2010]: *International Trade Strategic Approach Paper.*

World Economic Forum [2014]: *Global Competitiveness Report 2013-2014.* http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014

WTO [2014]: *Statistics Database*. http://stat.wto.org/Home/